

SUFARA TEDŽVID

Propisno učenje Kur'ana

ISHODIŠTA HARFOVA

Donji dio grla: elif (ا) i ha (هـ)

Srednji dio grla: 'ajn (ع) i ha (ح)

Gornji dio grla: ha (خ) i gajn (غ)

Između donjeg dijela jezika i gornjeg dijela grla: qaf (ق)

Donji dio jezika, nakon mjesta ishodišta harfa qaf, nalazi se ishodište harfa: kaf (ك)

Sredina jezika: džim (ج), šin (ش) i ja (ي)

Dvije strane jezika prislone uz kutnjake: dad (ض)

Vrh jezika: ra (ر)

Gornji dio jezika i prvi dio njegove jedne strane: lam (ل)

Gornji dio jezika, malo ispod mjesta ishodišta harfa lam, nalazi se ishodište harfa: nun (ن)

Gornji dio jezika priljubljen uz korijen gornjih sjekutića: dal (د), ta (ت) i ta (ط)

Gornji dio jezika postavljen uz donje i gornje sjekutiće: sin (س), sad (ص) i zaj (ز)

Gornji dio jezika i vrhovi gornjih sjekutića: sa (ث), zal (ذ) i za (ظ)

Srednji unutrašnji dio donje usne i vrhovi gornjih sjekutića: fa (ف)

Obje usne: ba (ب), mim (م) i waw (و)

Grlena šupljina: dugi vokal a, dugi vokal u, dugi vokal i

Nosna šupljina: nazalizacija koju imaju harfovi mim, nun i tenvini

OSOBINE HARFOVA

Šumnost (الهمس) - protok izdisajnog zraka, harfovi: فَحَّطَهُ شَخْصٌ سَكَّتْ

Zvonkost (الجهر) - zaustavljanje protoka izdisajnog zraka, svi ostali harfovi

Jačina (الشدة) - zaustavljanje protoka glasa, harfovi: أَجِدُ قَطٍ بَكَتْ

Srednja jačina (التوسط) - nepotpuno zaustavljanje protoka glasa, harfovi: لَنْ عُمَرَ

Mehkoća (الرخاوة) - protok glasa, svi ostali harfovi

Krupnoća (الإستغلاء) - podizanje jezika prema gornjem nepcu, harfovi: خُصَّ ضَعُطَ قِطْ

Tankost (الإستفال) - spuštanje jezika prema donjem nepcu, svi ostali harfovi

Zatvorenost (الإطباق) - zatvaranje usne šupljine, harfovi: sad (ص), dad (ض), ta (ط), za (ظ)

Otvorenost (الإنفتاح) - otvaranje usne šupljine, svi ostali harfovi

Tečnost (الإذلاق) - tečno i lahko izgovaranje, harfovi: فَرَّ مِنْ لُبْ

Zaprečnost (الإصمات) - otežano izgovaranje, svi ostali harfovi

Piskavost (الصفير) - piskavi zvuk, harfovi: sin (س), sad (ص) i zaj (ز)

Odskočnost (القفلة) - odskakanje glasa na ishodištu, harfovi: قَطْبُ جَدٍ

Rastezljivost (اللين) - oduživanje harfa kada se na njemu nalazi sukun, prije njega harf sa fethom, a poslije njega harf sa stalnim ili nestalnim sukunom, prilikom stajanja na riječi, harfovi: waw (و) i ja (ي)

Devijacija (الإنحراف) - lagani prelaz iz ishodišta prema vrhu jezika, harfovi: lam (ل) i ra (ر)

Vibriranje (التكرير) - kratko vibriranje jezika, harf ra (ر)

Nazalizacija (الغنة) - strujanje kroz nos, harfovi: mim (م) i nun (ن), i tenvini shodno pravilima

Šištanje (التفسي) - šištači šum prilikom izgovora, harf šin (ش)

Dugotrajnost (الإستطالة) - produženi izgovor, harf dad (ض)

IZGOVOR HARFOVA

elif (إ) poput našeg samoglasnika e, s tim da se izgovara kratko i odsječno, i usne se blago razvuku pri izgovoru

ba (ب) poput našeg slova b

ta (ت) poput našeg slova t

sa (ث) vrh jezika se postavi između donjih i gornjih sjekutića, a zatim se brzo i odsječno izgovori harf, kao da se hoće izgovoriti naše slovo s, pri čemu je jezik jače prislonjen na gornje sjekutiće

džim (ج) poput našeg slova dž samo mekše

ha (ح) suzimo ždrijelni kanal, povučemo jezik nazad i kroz napregnuti govorni organ pustimo zrak iz pluća da lagahno struji između glasnih žica

ha (خ) zadnji dio jezika se podigne prema mehkom nepcu te kroz suženi kanal ždrijela pusti hrapavi šum, energično izgovarajući glas

dal (د) poput našeg slova d

zal (ذ) vrh jezika se postavi između gornjih i donjih sjekutića tako da zubi vrše blagi pritisak na njeg, a zatim se odsječno izgovori naše slovo z

ra (ر) poput našeg slova r

zaj (ز) poput našeg slova z

sin (س) poput našeg slova s

šin (ش) poput našeg slova š

sad (ص) prednji dio jezika se prisloni uz ivicu donjih sjekutića, srednji dio se malo uvije, a zadnji dio se podigne prema mehkom nepcu

dad (ض) srednji dio jezika se prisloni na prednje i srednje nepce, a rubovi jezika pritisnu gornje kutnjake

ta (ط) vrh jezika prisloni se na gornje sjekutiće, a srednji dio podigne prema gornjem nepcu

za (ظ) vrh jezika se prisloni na gornje sjekutiće tako da malo izviri, a srednji dio podigne prema gornjem nepcu

ajn (ع) stiskajući mišiće grkljena i puštajući glas iz pluća

gajn (غ) zadnji dio jezika se podigne prema mehkom nepcu, te kroz suženi kanal sa vrha ždrijela pusti hrapavi šum, energično izgovarajući glas

fa (ف) poput našeg slova f

qaf (ق) podizanjem zadnjeg dijela jezika prema mehkom nepcu, gdje se eksplozivno izgovori naše slovo k

kaf (ك) poput našeg slova k samo mekše

lam (ل) poput našeg slova l samo mekše

mim (م) poput našeg slova m

nun (ن) poput našeg slova n

ha (ه) poput našeg slova h

waw (و) usta se ispupče i zaokruže, a usnjeni mišići napregnu (kao kad izgovaramo slovo u), ispuštajući glas kao da hoćemo izgovoriti naše slovo v

ja (ي) poput našeg slova j

Arapsko pismo se sastoji od 28 harfova, i to:

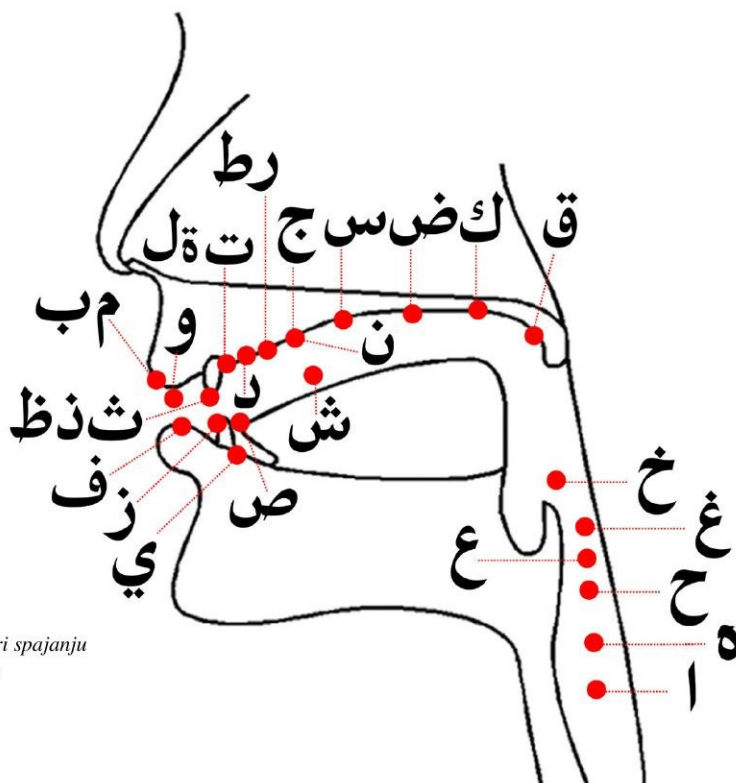
HARFOVI:

(HA) خ	(HA) ح	(DŽIM) ج	(SA) ث	(TA) ت	(BA) ب	(ELIF) ا	← smjer pisanja harfova linija pisanja harfova
(DAL) د	(ZAL) ذ	(RA) ر	(ZAJ) ز	(SIN) س	(ŠIN) ش	(ŠAD) ص	
(DAD) ض	(TA) ط	(ZA) ظ	(AJN) ع	(GAJN) غ	(FA) ف	(QAF) ق	
(KAF) ك	(LAM) ل	(MIM) م	(NUN) ن	(HA) هـ	(WAW) و	(JA) ي	

OZNAKE:

~	Medd (4 ili 6 dužina)
ء	Hemze
/ =	Tenvin EN
و ع ه	Tenvin UN
د	Tešdid (podvostručeni harf)
و	Sukun
/	Fetha (E)
و	Damma (U)
و	Medd Tabi'i (2 dužine)
م	Hemzetul Wasl (Ne izgovara se pri spajanju riječi sa prethodnom, a piše se iznad Elifa)
/	Kesra (I)
/ =	Tenvin IN

ISHODIŠTA HARFOVA:

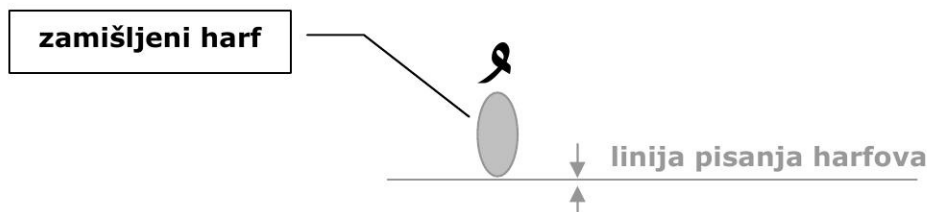
Harf Sakin – slovo sa sukunom
Haraketi – Vokali

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

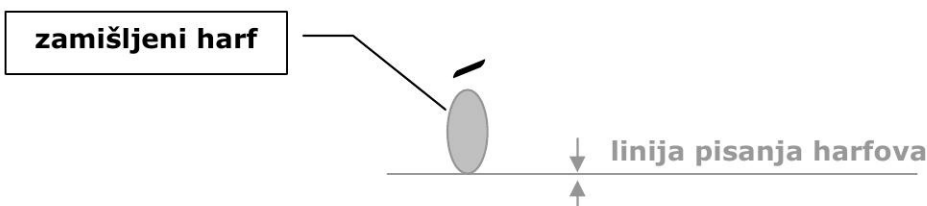
Samoglasnici

Postoje tri kratka vokala - osnovne oznake u arapskom pismu koje pokreću harfove, tj. međusobno ih povezuju i tako dolazi do riječi koja ima svoj smisao i značenje.

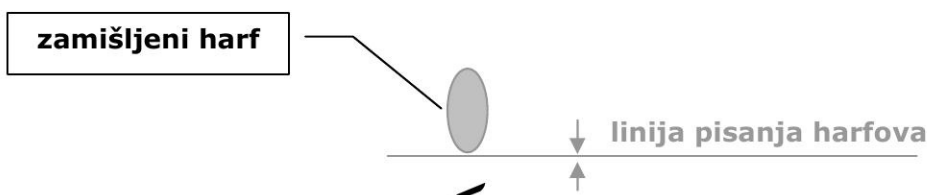
- **DAMMA** je naziv za oznaku koja se uvijek nalazi iznad harfa i izgovara se kratko U (kao npr. u riječi DŽUMA). Izgleda poput malog zareza iznad harfa, a piše se:

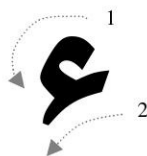
- **FETHA** je naziv za oznaku koja se uvijek nalazi iznad harfa i izgovara se kratko E (kao npr. u riječi REČE), dok se kod sljedećih harfova izgovara kratko A (ق ح خ ص ض ع غ ط ظ). Izgleda kao tanka kosa crta napisana iznad harfa, a piše se:

- **KESRA** je naziv za oznaku koja se uvijek nalazi ispod harfa i izgovara se kratko I (kao npr. u riječi BIK). Izgleda kao tanka kosa crta napisana ispod harfa, a piše se:

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Hemze

Hemze je glas koji ne postoji u našem jeziku, a izgovara se kratko ispuštajući glas kroz stisnuto grlo. Izgledom najviše liči našem slovu **c** koje se spaja sa kratkom kosom crtom i tako čini *hemze* ع. Piše se iznad harfova ا و ي, te nastaje ؤ و ئ, i ispod harfa إ, kao i samostalno ع. Kad dođe napisan sa *sukunom*, izgovori se kao poluglas naslonivši se na prethodno izgovoreni *harf*, npr. وَأَمْرٌ.

E = اَءَ

I = اِءِ

U = اُءُ وُئُ

U svakom navedenom primjeru *hemze* ع se izgovara kratko!

Hemzetul vasl هَمْزَتُ الْوَاسِلِ tj. spojeno hemze je oznaka koja liči *Dammi* دَمِّي, s tim što je kružić krupniji, a završetak malo povijeniji i kraći. Osnova ovog znaka je harf *SAD* - ص (na početku riječi) što je skraćunica od arapske riječi *SIL* - صَلَّ (spoji). Oznaka se piše samo iznad *Elifa* dok se kod drugih harfova ne piše.

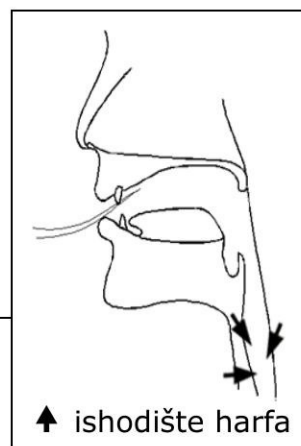
U slučaju kad *Hemzetul vasl* dođe na početku riječi koja počinje sa određenim članom *EL*- اَل tada se *Elif* čita kao da je na njemu *Fetha*, a kad prije njega dođe neki od harfova onda se on ne čita, te se direktno prelazi na sljedeći *harf*, tj. *harf* poslije njega.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

spajanje lijevo ☒

linija pisanja harfova

ELIF☒ spajanje desno**NAČIN PISANJA:**

Harf *ELIF* je jedna uspravna linija koja se piše odozgo prema dolje.

SPAJANJE:

Spaja se samo sa desne strane, tj. samo sa prethodnim harfom koji ima mogućnost spajanja.

POLOŽAJ:

Piše se na liniji pisanja harfova.

IZGOVOR:

Harf *ELIF* je glas koji je svojom bojom i zvukom između slova E i A. Pri izgovoru se koristi donji dio grla.

SVOJSTVA:

Zvonkost, jačina, tankoća, zapreka.

Često se u kur'anskom Osmanovom pismu *elif* piše skraćeno, kao kratka uspravna linija, što vidimo u slijedećim primjerima:

مَلِكٍ صِرَاطُ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنُ

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

Vježbe:

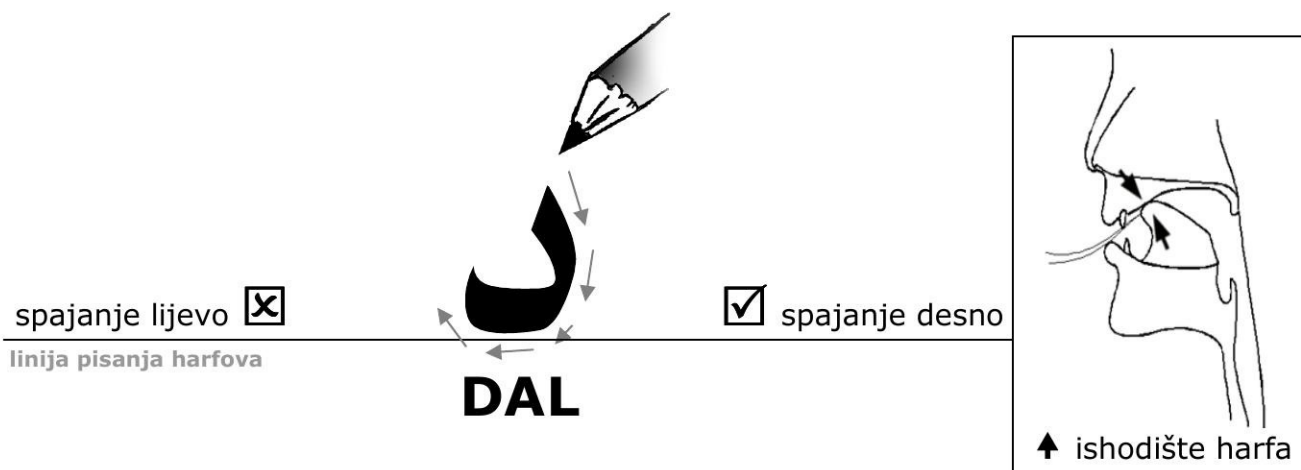
					
					
					

ZAPAMTI! Nosioc hemzeta može biti pored *Elif*-a *Waw* i *Ja*, zavisno od vokala koji je na njemu ili prije njega, a ponekad može stajati i samostalno. أءؤى

Praktični primjeri iz Kur'ana:

Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 1. Sura		
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ١ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ٢ مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ٣ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ٤ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ٥ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ ٦ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ٧		

ا	د	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf *DAL* je jedna savijena linija u obliku luka koja se piše s desna na lijevo.

SPAJANJE:

Spaja se samo sa desne strane tj. samo sa prethodnim slovom koje ima mogućnost spajanja.

POLOŽAJ:

Piše se na liniji pisanja harfova.

IZGOVOR:

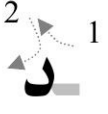
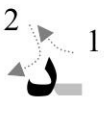
Harf *DAL* odgovara našem slovu *D*.

Pri izgovoru se koristi gornji dio jezika koji je prislonjen uz korijen sjekutića.

SVOJSTVA:

Zvonkost, jačina, tankoća, zapreka, odskakanje, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

Vježbe:

د	د	د	د	د	د
د	أد	إد	إد	د	أد
د	د	أد	د	إد	د
د	أد	د	أد	د	أد

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 18. Sura	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَن تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا ﴿٢٥﴾ وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِن رُّدِدْتُ إِلَىٰ رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِّنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٢٦﴾ قَالَ لَهُ صَاحِبُهَا وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّاهُ رَجُلًا ﴿٢٧﴾		

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf ZAL je jedna savijena linija u obliku luka iznad kojeg se nalazi tačka kao sastavni dio slova, a piše se s desna na lijevo. Tačke, koje su sastavni dio slova, se uvijek na kraju dodaju.

SPAJANJE:

Spaja se samo sa desne strane tj. samo sa prethodnim slovom koje ima mogućnost spajanja.

POLOŽAJ:

Piše se na liniji pisanja harfova.

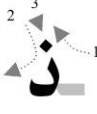
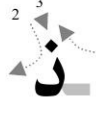
IZGOVOR:

Vrh jezika se stavi na prednje gornje zube i izgovori se mehko slovo Z. Prilikom izgovaranja harfa ZAL, jezik se povlači nazad. Pri izgovoru koristi se gornji dio jezika i vrhovi gornjih sjekutića.

SVOJSTVA:

Zvonkost, mehkoća, tankoća, zapreka, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

Vježbe:

ذُ	ذِ	ذَ	ذُ	ذِ	ذُ
أَذُ	دَذِرِ	ذُذِرِ	ذُذَا	إِذُذُ	إِذُ
إِذُذُ	ذُذِرِ	ذِرِذِ	إِذُذُ	رِذِذِ	
أَرِذُ	أَذَدَا	زِدِذِ	ذَاذَدَ	دِرِذُ	

Praktični primjeri iz Kur'ana:

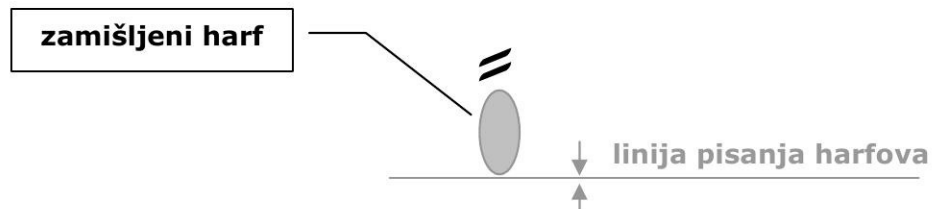
	■ Planirano	▲ Učimo	■ Naučeno
Kur'an - 81. Sura	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ① وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ② وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ③ وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ④ وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ⑤ وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ⑥ وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ⑦ وَإِذَا الْمَوءُودَةُ سُيِّلَتْ ⑧ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ⑨		

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

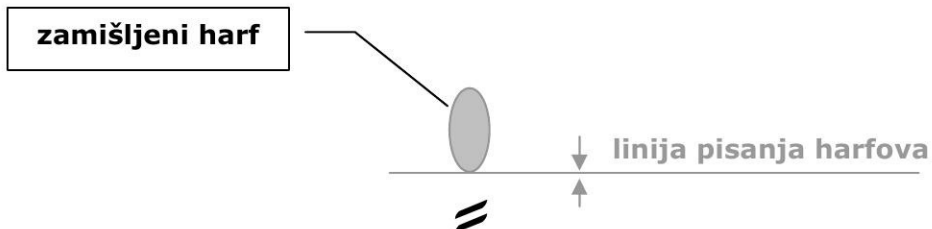
Tenvin i Sukun

Udvostručenje kratkih samoglasnika nazivamo *Tenvin*. *Tenvin* se pojavljuje samo na kraju riječi, odnosno na neodređenim imenicama.

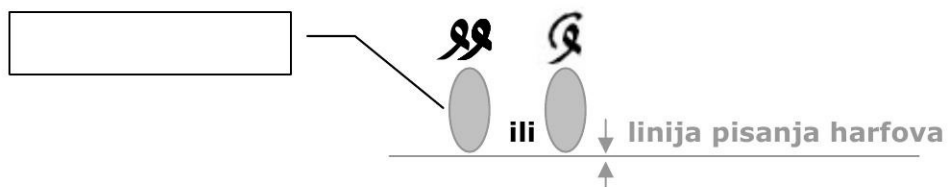
- **TENVIN «EN»** odnosno udvostručena fetha:

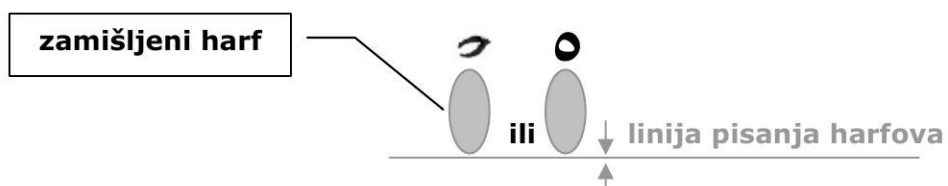
- **TENVIN «IN»** odnosno udvostručena kesra:

- **TENVIN «UN»** odnosno udvostručena damma:

- **SUKUN** je oznaka koja se nalazi iznad harfa i koja ga smiruje tj. u tom slučaju harf se izgovara bez samoglasnika, kao na primjer slovo «S» u riječi «mesdžid»

*Kod sljedećih harfova *Tenvin EN* se izgovara *AN* (رق ح خ ص ض ع غ ط ظ)

Način pisanja oznake:

sukun	tenvin EN	tenvin IN	tenvin UN
 linija pisanja harfova	 linija pisanja harfova	 linija pisanja harfova	 linija pisanja harfova

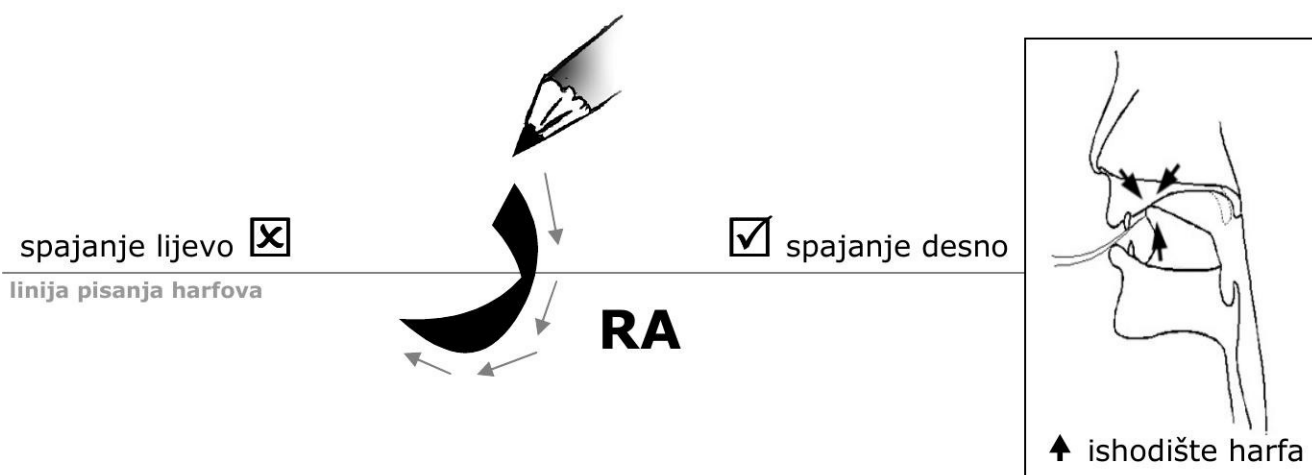
Vježbe:

ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا
ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا
ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا
ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا
ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا
ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا
ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا
ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا	ا

Praktični primjeri iz Kur'ana:

Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 88. Sura	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ	
هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ۝۱	وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ ۝۲	عَامِلَةٌ ۝۳
نَاصِبَةٌ ۝۴	تَصْلَىٰ نَارًا حَامِيَةً ۝۵	تُسْقَىٰ مِنْ عَيْنٍ أَثِيمَةٍ ۝۶
لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ ۝۷	لَا يَسْمِنُونَ وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ جُوعٌ ۝۸	وَجُوهٌ ۝۹
يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ ۝۱۰	لِسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ ۝۱۱	فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ۝۱۲

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf RA je jedna polusavijena linija u obliku luka, a piše se odozgo prema dolje.

SPAJANJE:

Spaja se samo sa desne strane, tj. samo sa prethodnim slovom koje ima mogućnost spajanja.

POLOŽAJ:

Kraći gornji dio harfa se piše na liniji pisanja, dok se duži i donji dio harfa piše ispod linije pisanja harfova.

IZGOVOR:

Harf RA približno odgovara našem slovu R, s tim što se kod izgovora *damme* i *fethe* slovo RU/RA izgovara krupno, a kod *kesre* tanko RI. Pri izgovoru se koristi vrh jezika i nepce.

SVOJSTVA:

Zvonkost, srednja jačina, tankoća, tečnost, otvorenost, devijacija, vibriranje.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno

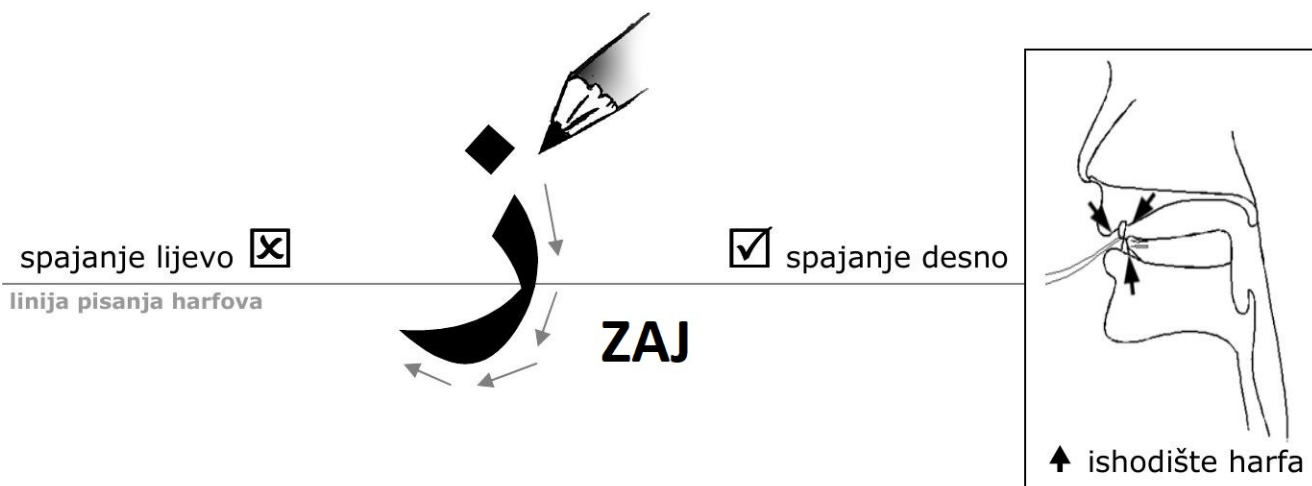
Vježbe:

ر	رَا	رُ	رَ	رِ	رٌ
رَادَّ	رِدُّ	دَدَا	ذَارٍ	أَدِرِ	أُدِرْ
رُدُّ	رَأْذٍ	دَرِزٍ	إِرْدٍ	ذَرْدَا	أُدْذِ
أُرْدُ	دَرْدُ	دَرَرٍ	ذَرَرٍ	دَرَرًا	أَرَرُ

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 10. Sura	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الرَّٰتِلَٰكَ ءَايَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾ أَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا أَنْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ رَجُلٍ مِّنْهُمْ أَنْ أَنْذِرِ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِندَ رَبِّهِمْ قَالَ الْكَافِرُونَ إِنَّ هَٰذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٢﴾		

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf ZAJ je jedna polusavijena linija u obliku luka (kao i harf RA) iznad koje se nalazi tačka kao sastavni dio harfa, a piše se odozgo prema dolje.

SPAJANJE:

Spaja se samo sa desne strane tj. samo sa prethodnim slovom koje ima mogućnost spajanja.

POLOŽAJ:

Kraći gornji dio harfa kao i tačka piše se iznad linije pisanja, dok se duži i donji dio harfa piše ispod linije pisanja harfova.

IZGOVOR:

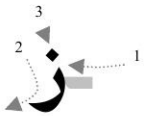
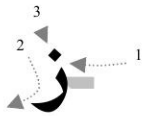
Harf ZAJ odgovara našem slovu Z.

Pri izgovoru koristi se gornji dio jezika prislonjen uz gornje i donje sjekutiće.

SVOJSTVA:

Zvonkost, mehkoća, tankoća, zapreka, piskavost, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

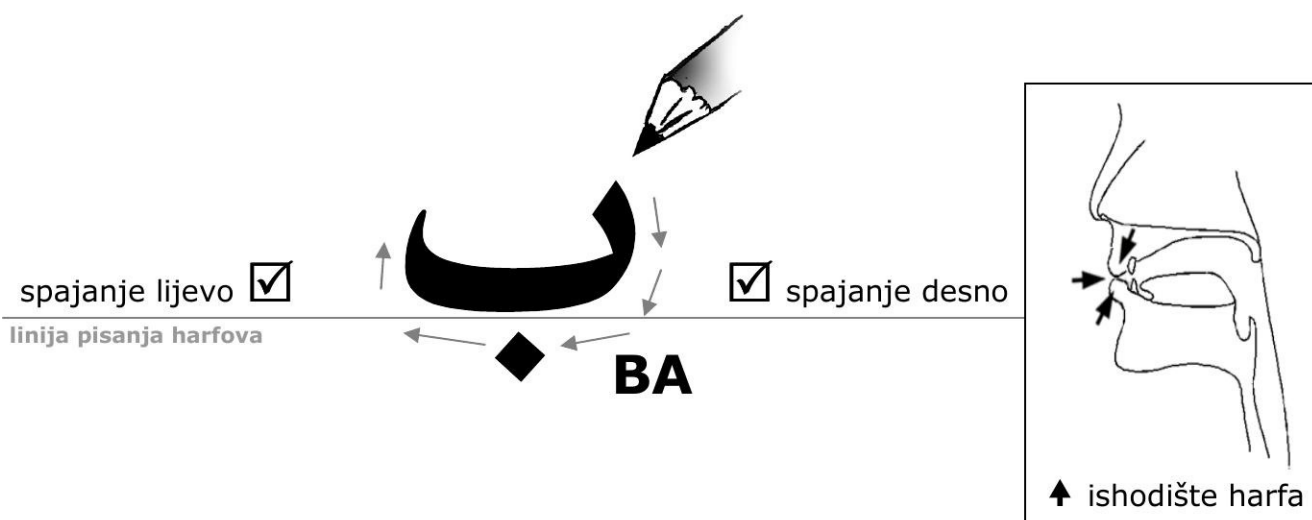
Vježbe:

ز	زَا	زُ	زْ	زَ	زِ
زِرَا	زِدْ	زُزْ	زِدْ	زَارْ	زِدْ
زِرْزَا	زِرْزُ	زِرْزْ	أَزْرْ	دُرْزُ	دُرْزَا
دِرْزُ	دِرْزَا	دِرْزُ	دِرْزَا	دِرْزُ	دِرْزَا

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 37. Sura			
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ			
وَالصَّافَّاتِ صَفًّا ۝١ فَالزَّجْرَاتِ زَجْرًا ۝٢ فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا ۝٣ إِنَّ			
إِلَهُكُمْ لَوَاحِدٌ ۝٤ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ			
الْمَشْرِقِ ۝٥ إِنَّا زَيْنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةِ الْكَوَاكِبِ ۝٦ وَحِفْظًا			
مِّن كُلِّ شَيْطَانٍ مَّارِدٍ ۝٧			

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf *BA* je jedna polusavijena linija u obliku posude ispod koje se nalazi tačka kao sastavni dio harfa, a piše se s desna na lijevo.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Kriva linija harfa *BA* piše se na liniji pisanja harfova, dok se njegova tačka nalazi ispod zamišljene linije pisanja.

IZGOVOR:

Harf *BA* odgovara našem slovu B.
Pri izgovoru koriste se obje usne.

SVOJSTVA:

Zvonkost, jačina, tankoća, tečnost, odskakanje, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno

Vježbe:

بِ بِ بِ بِ بِ بِ
 بِبُ بِرُ بِدُ بِبُ بِبُ بِبُ
 أَبْرَزَ زَبَدُ رَبُّ أَرْبُ بَرُّ بَبْرُ
 بَذَا بِأَبِ زَارَ بَرَّ دَبُّ بَزْبُرُ

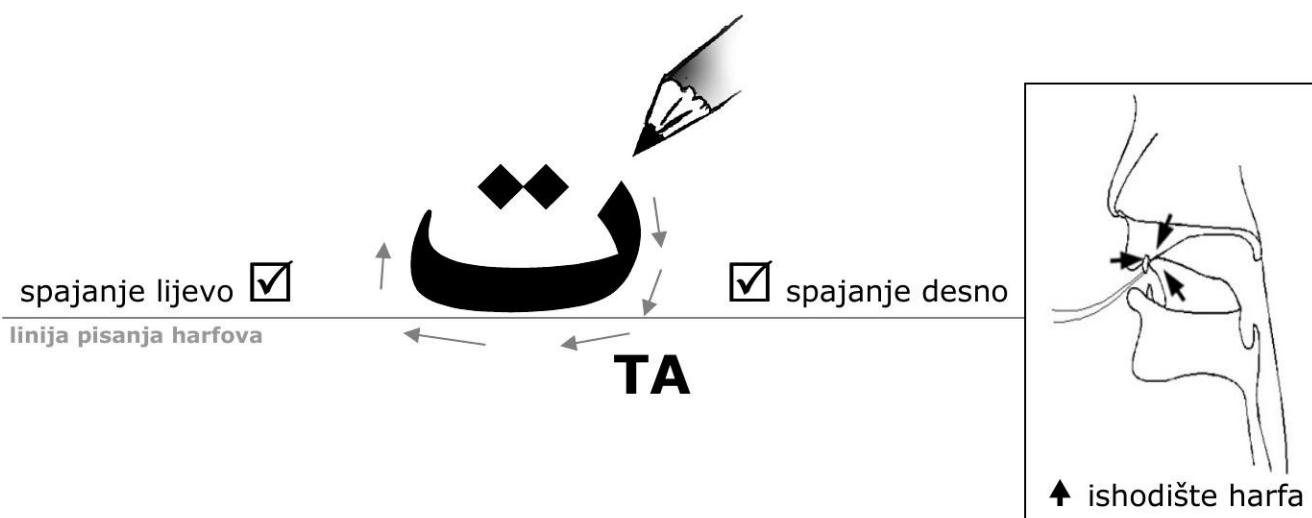
Praktični primjeri iz Kur'ana:

■ Planirano ▲ Učimo ■ Naučeno

Kur'an - 67. Sura

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ الَّذِي خَلَقَ
 الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ
 ﴿٢﴾ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ
 تَفَوُّتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ ﴿٣﴾

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf *TA* je jedna polusavijena linija u obliku posude, iznad koje se nalaze dvije tačke kao sastavni dio harfa, a piše se s desna na lijevo.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Kriva linija harfa *TA* piše se na liniji pisanja harfova, dok se tačke pišu iznad slova.

IZGOVOR:

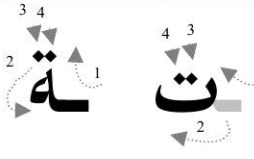
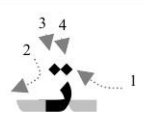
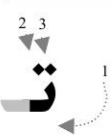
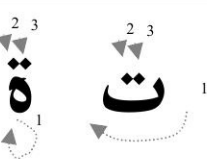
Harf *TA* odgovara našem slovu T.

Pri izgovoru koristi se gornji dio jezika koji je prislonjen uz korijen gornjih sjekutića.

SVOJSTVA:

Šumnost, jačina, tankoća, zapreka, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

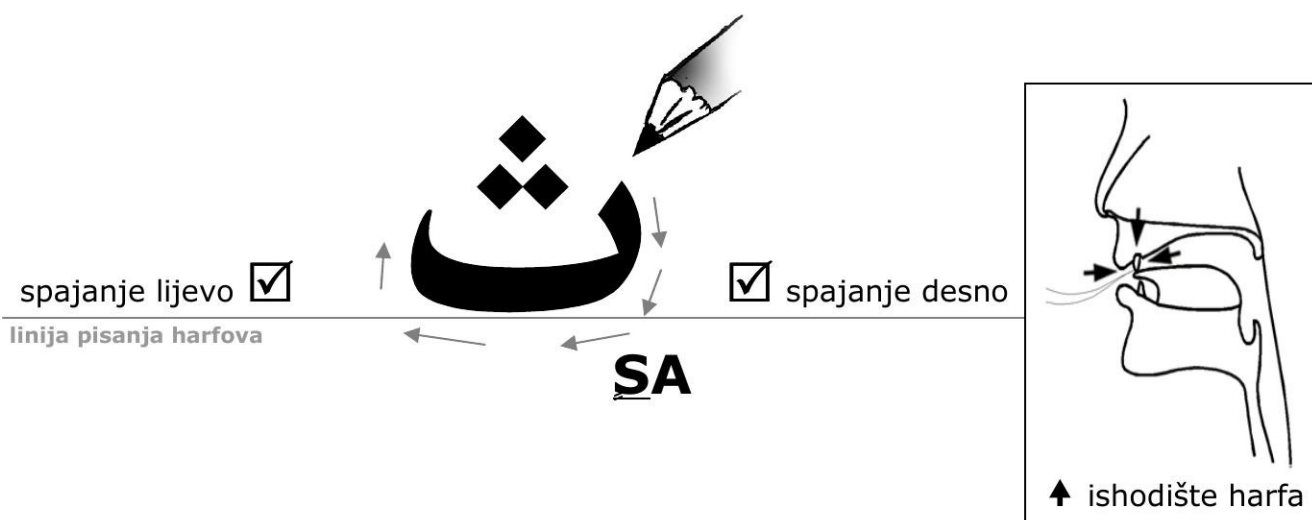
Vježbe:

ت	ت	ت	ت	ت	ت
تَرَأَ	تِبَةً	تَذُرُ	تُثَرِّ	ذَدْرَةً	تَذِرُ
أَبَدًا	بَدَأَتْ	تُبَّتْ	تُرْبَةً	إِرْبَةً	
أَتَتْ	زُرَتْ	رُتِبَتْ	بَرَّةً	بَرَبَةً	

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 79. Sura			
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَالنَّازِعَاتِ غَرْاقًا ۝ وَالنَّشِيطَاتِ نَشْطًا ۝ وَالسَّيِّحَاتِ سَبْحًا ۝ فَالسَّيِّقَاتِ سَبْقًا ۝ فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا ۝ يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ۝ تَتَّبِعُهَا الرَّاكِبَةُ ۝ قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ۝ أَبْصَرُهَا خَشَعَةٌ ۝ يَقُولُونَ أَيْنَا الْمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ ۝			

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf SA je jedna polusavijena linija u obliku posude, iznad koje se nalaze tri tačke kao sastavni dio harfa, a piše se s desna na lijevo.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Kriva linija harfa SA se piše na liniji pisanja harfova, dok se tačke pišu iznad slova.

IZGOVOR:

Vrh jezika staviti među prednje zube i lagano pustiti da prostruji vazduh za izgovor slova S.

Pri izgovoru ovog harfa koristi se gornji dio jezika i vrhovi gornjih sjekutića.

SVOJSTVA:

Šumnost, mehkoća, tankoća, zapreka, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno

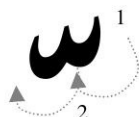
Vježbe:

ث	ث	ث	ث	ث	ث
أَثَرُ	أَبِثْ	ثُثِرَا	أَبَثْ	ثَبَّتْ	ثُبِرَ
أَدَثَ	بِأَثَرٍ	دَثِرَةٌ	أُبْرَثَ	دَرِثَ	
رُبِثَتْ	أُثْبِتَ	أُرْثَةُ	ثُرْدَةٌ	دَثْرًا	

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 102. Sura			
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ			
أَلْهَكُمُ التَّكَاثُرُ ۚ حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ۚ كَلَّا			
سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۚ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۚ كَلَّا			
لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ ۚ لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ۚ			
ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ ۚ ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ ۚ			

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

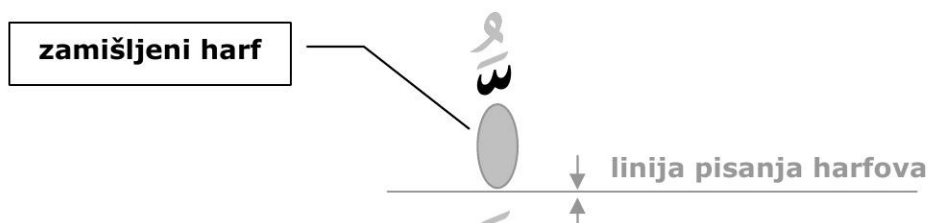
Tešdid - pojačanje

Oznaka koja dolazi iznad harfa u obliku slova ـ (w) u arapskom jeziku naziva se *tešdid* tj. ono sa čime se nešto priteže. Harf na kojem se nađe izgovara se udvostručeno npr.

رَبُّ = رَبِّ

Tešdid može doći iznad ili ispod harfa uz jedan od vokala (*damma, fetha ili kesra*) u sredini ili na kraju riječi, a nikad ne dolazi na početku riječi i samostalno. Kada ga nađemo u vokalizaciji kur'anskog teksta na početku neke riječi, to znači da se prethodna riječ uklapa u onu iza nje u potpunosti.

- **Tešdid** i njegova pozicija u odnosu na harf i ostale oznake:

NAPOMENA! Ako se ispod *tešdida* stavi crtica onda ona označava *kesru* a ne *fethu* i pored toga što je iznad harfa, kao npr. دُبِّرَ, čita se kao da je napisano دُبِّرَ.

Vježbe:

إِثَّ إِتَّ إِبَّ إِدَّ إِذَّ إِزَّ إِرَّ
أَدَّبَ ثَدَدِ ثَدِّ ثَدَّا ثُبَّرَ ثُبِّرَ
بَزَرَ أَبَدَ أَبَرَّ أَبَدَ بَرِّ بَرِّ تَرَّثَ
تَأَبَّدَ رَبَّثَتْ زَرَّةٌ تَدَبَّرَ تَدَثَّرَ

Praktični primjeri iz Kur'ana:

■ Planirano

▲ Učimo

■ Naučeno

Kur'an - 95. Sura

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالَّتَيْنِ وَالزَّيْتُونَ ﴿١﴾ وَطُورِ سِينِينَ ﴿٢﴾ وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ﴿٣﴾
لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ
إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٥﴾
فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّينِ ﴿٦﴾ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ ﴿٧﴾

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf *NUN* je jedna polusavijena linija u obliku posude iznad koje se nalazi tačka kao sastavni dio harfa, a piše se s desna na lijevo.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Harf *NUN* se piše na liniji pisanja harfova, na početku i u sredini riječi, dok se kad stoji samostalno i na kraju riječi veći dio harfa spušta ispod linije.

IZGOVOR:

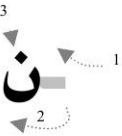
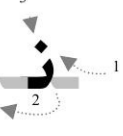
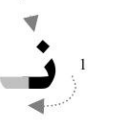
Harf *NUN* odgovara našem slovu *N*.

Pri izgovoru ovog harfa koristi se gornji dio jezika koji je priljubljen uz nepce.

SVOJSTVA:

Zvonkost, srednja jačina, tankoća, tečnost, nazalizacija, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

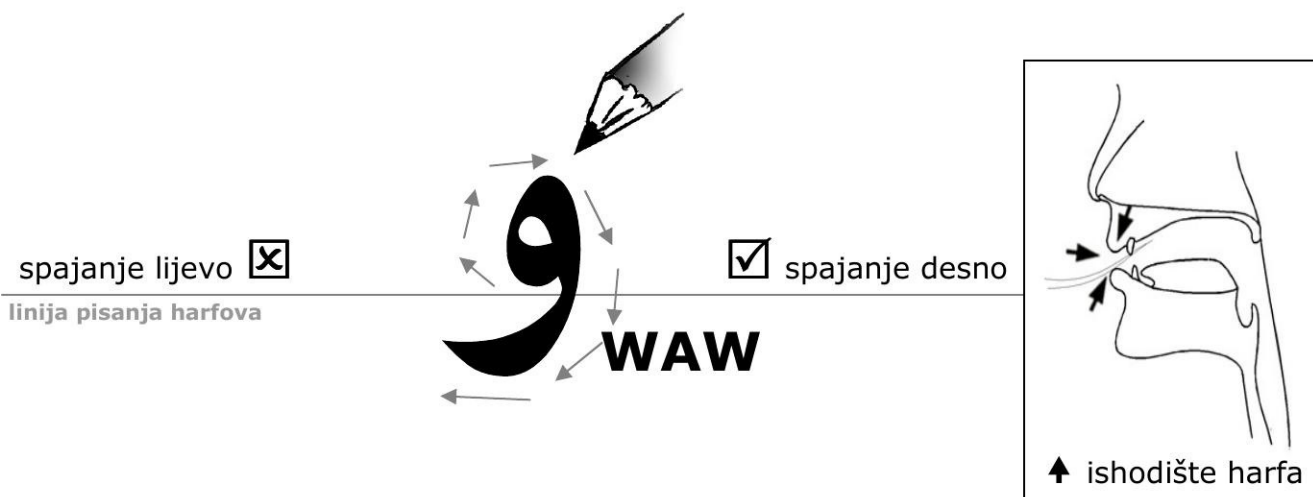
Vježbe:

نَ	نِ	نُ	نَا
نَنْ	نَزِدُ	نَبَتُ	نَذَرُ
نَزِبَةُ	نَزِدُ	نَبَتُ	نَذَرُ
إِنَّ	بِأَنَّ	بَدَنٍ	ذَنْبٌ
أَنْتَ	أُذُنٌ	أَرْنَبٌ	أَدْبَرُ
تَرْبَنَةً	نُثِبْتُ	إِبْنٌ	أَدْبَرُ

Praktični primjeri iz Kur'ana:

Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 68. Sura	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ	
ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾ مَا أَنْتَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾ وَإِنَّ		
لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾ وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾ فَسَتُبْصِرُ		
وَيُبْصِرُونَ ﴿٥﴾ بِأَيِّكُمْ الْمَفْتُونُ ﴿٦﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ		
عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٧﴾		

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf WAW je slovo koje najviše nalikuje broju DEVET, a piše se sa linije prema gore gdje se naglo zaokreće na dolje i završava ispod linije pisanja harfova.

SPAJANJE:

Spaja se samo sa desne strane tj. samo sa prethodnim slovom koje ima mogućnost spajanja.

POLOŽAJ:

Gornji dio harfa, tj. "glava", ostaje na liniji pisanja dok se završni dio harfa, tj. "rep", piše ispod linije pisanja harfova.

IZGOVOR:

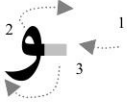
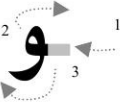
Harf WAW približno odgovara našem slovu V stim što se ovaj izgovara skupljenih usana. Pri izgovoru ovog harfa koriste se obje usne.

SVOJSTVA:

Zvonkost, mehkoća, tankoća, zapreka, rastezljivost, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

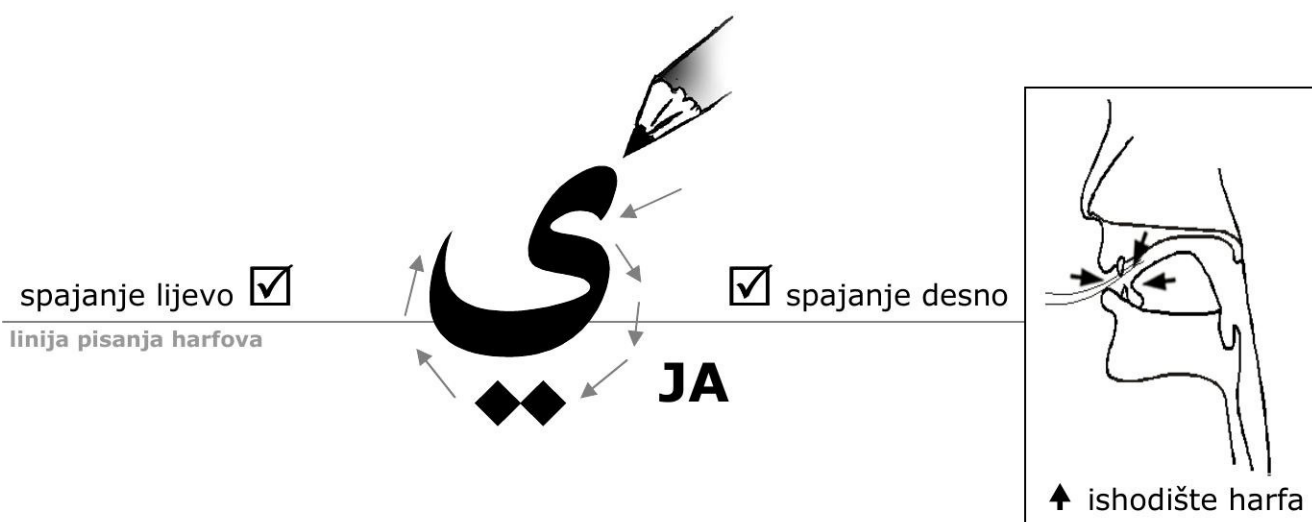
Vježbe:

وَا	وِ	وُ	وْ	و	و
وَدَّ	وَرْدَةٌ	وَرْدٌ	وَزَرًا	وَرْدٌ	وَرْدَةٌ
نَوَّرَ	وَزَرَ	ثَرْوَةً	تَنَوَّرَ	نُرْدٌ	دَوَّرَ
بَوَّأَ	وَدَدَ	بَوْنٌ	إِبْنَةٌ	بِنْبُوَّةٌ	أَوْتَرَ

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 91. Sura	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا ① وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّهَا ② وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّهَا ③ وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا ④ وَالسَّمَاءِ وَمَا بَدَنَهَا ⑤ وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا ⑥ وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ⑦ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ⑧ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ⑨ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ⑩		

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf *JA* je iskrivljena linija u obliku slova S ispod koje se nalaze dvije tačke kao sastavni dio harfa. Piše se s desna na lijevo.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Harf *Ja* se piše na liniji pisanja harfova na početku i u sredini riječi, dok se, kad stoji samostalno i na kraju riječi, veći dio harfa spušta ispod linije pisanja harfova.

IZGOVOR:

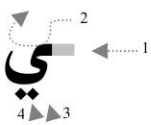
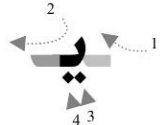
Harf *JA* odgovara našem slovu J.

Pri izgovoru ovog harfa koristi se sredina jezika.

SVOJSTVA:

Zvonkost, mehkoća, tankoća, zapreka, rastezljivost, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

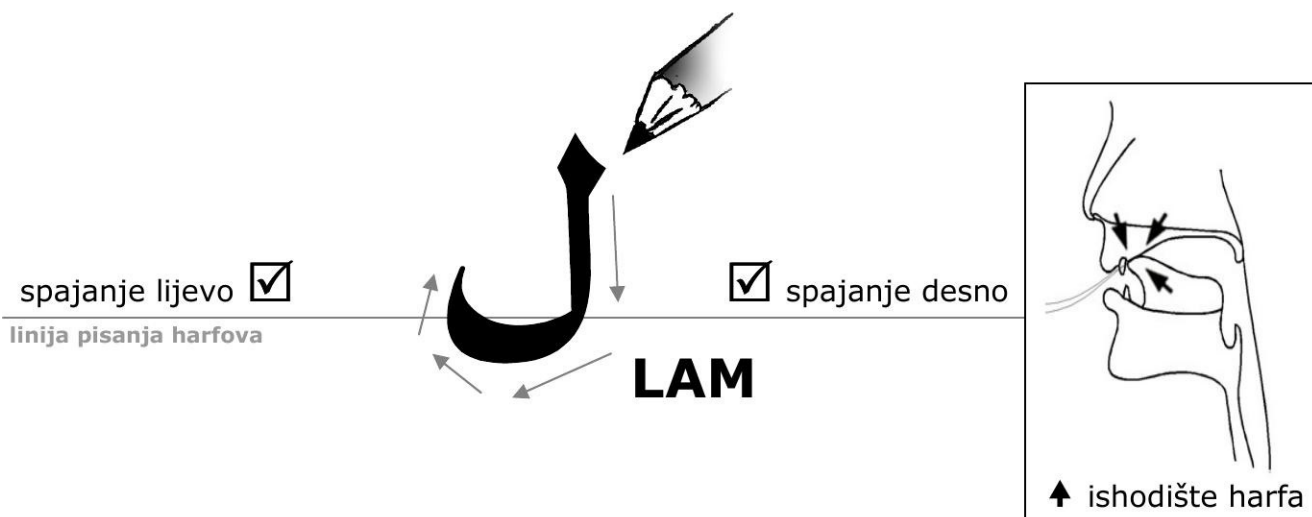
Vježbe:

يَا	يَا	يَا	يَا	يَا
يَدُ	يُورِثُ	يَدَوِيَّ	يُثَبِّتُ	يَدُ
بَيْتُ	بِأَيِّ	زَيْنَ	أَيْنَ	أَيْدٍ
يُنْذِرُ	تَرْبِيَةٍ	بِبَيْنَةٍ	دَوِيرَةٍ	بَيْتٍ

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 73. Sura			
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يَا أَيُّهَا الْمَزْمِلُ ① قُمْ أَيْلَ إِلَّا قَلِيلًا ② نِصْفَهُ وَأَوْنَقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا ③ أَوْزِدْ عَلَيْهِ وَرِثِلِ الْقُرْءَانِ تَرْتِيلًا ④ إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ⑤ ثَقِيلًا ⑥ إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْأً وَأَقْوَمُ قِيلًا ⑦ إِنَّ لَكَ فِي ⑧ النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا ⑨ وَادْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا ⑩			

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf *LAM* je iskrivljena linija koja se piše odozgo prema dolje i liči na udicu.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Harf *LAM* ostaje na liniji pisanja harfova na početku i u sredini riječi, dok se, kad stoji samostalno i na kraju riječi, kraći dio harfa spušta ispod linije pisanja harfova.

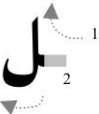
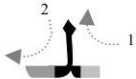
IZGOVOR:

Harf *LAM* odgovara našem slovu L, stim što se izgovara malo tanje. Kod izgovora se koristi vrh i prednji dio desnog ruba jezika, prislonivši ga uz sjekutiće i kutnjak.

SVOJSTVA:

Zvonkost, srednja jačina, tankoća, tečnost, devijacija, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

Vježbe:

ل	ل	ل	ل	ل
لَبْنٌ	لَيْتُبُ	لَذَّةٌ	لَيْتَ	لَوْ
وَلَدٌ	وَلَدٌ	دَلَّلَ	يَذِلُّ	وَيْلٌ
بَبْلَبْلُ	بَدَلٌ	لَأَنَّ	ذَيْلٌ	أُنْزِلَ

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 70. Sura			
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ﴿١﴾ لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ﴿٢﴾ مِّنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ﴿٣﴾ تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ﴿٤﴾ فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا ﴿٥﴾ إِذْ هُمْ يُرْوَنُهُ وَبَعِيدًا ﴿٦﴾ وَنَزَلَهُ قَرِيبًا ﴿٧﴾			

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Dugi samoglasnici (Osnovna dužina)

Ā, Ū i Ī

Dugi samoglasnici **Ā, Ū, Ī** - اوى kada se nađu iza nekog harfa preuzimaju njegov vokal, te ga produžuju za dvije dužine (u trajanju izgovara dva hareketa, odnosno dva kratka vokala). Tako da se:

- iza harfa koji ima oznaku *kesra* doda ي pa nastaje dugo **Ī** بي
- iza harfa koji ima oznaku *damma* doda و pa nastaje dugo **Ū** بُو
- iza harfa koji ima oznaku *fetha* doda اوى pa nastaje dugo **Ā** بَا

Isto je kada se skraćeni *Elif* nađe iza nekog od harfova. Tada se *fetha* izgovara produženo (**Ā**) i traje dvije dužine, npr.

izgovara se → **بَارِدٌ** = **بَرْدٌ** ← piše se

Kada se napiše samostalno *Hemze* (ء) sa *fethom*, a iza njega *Elif* onda se izgovara produženo (**Ā**) i traje dvije dužine, npr. **ءَامِنُوا**

Oznaka *Medd* ~ iznad harfa ukazuje na obavezu da se dugi samoglasnik izgovori preko uobičajene osnovne dužine, kako je to objašnjeno u knjigama tedžvida.

سَأَلَ سَائِلٌ ili **بَلَ عَجِبُوا**

Oznaka koja se piše iza Harfa HA ه (osnovne zamjenice trećeg lica jednine) ه Ja ili و Waw ukazuje na *Medd Tabi'i* (prirodnu dužinu) u slučaju prelaska na toj riječi.

إِنَّ رَبَّهُ وَكَانَ بِهِ بِصِيرًا

Oblici nastajanja dužina:

dugo U	dugo I	dugo A
و	ي	ا و ي

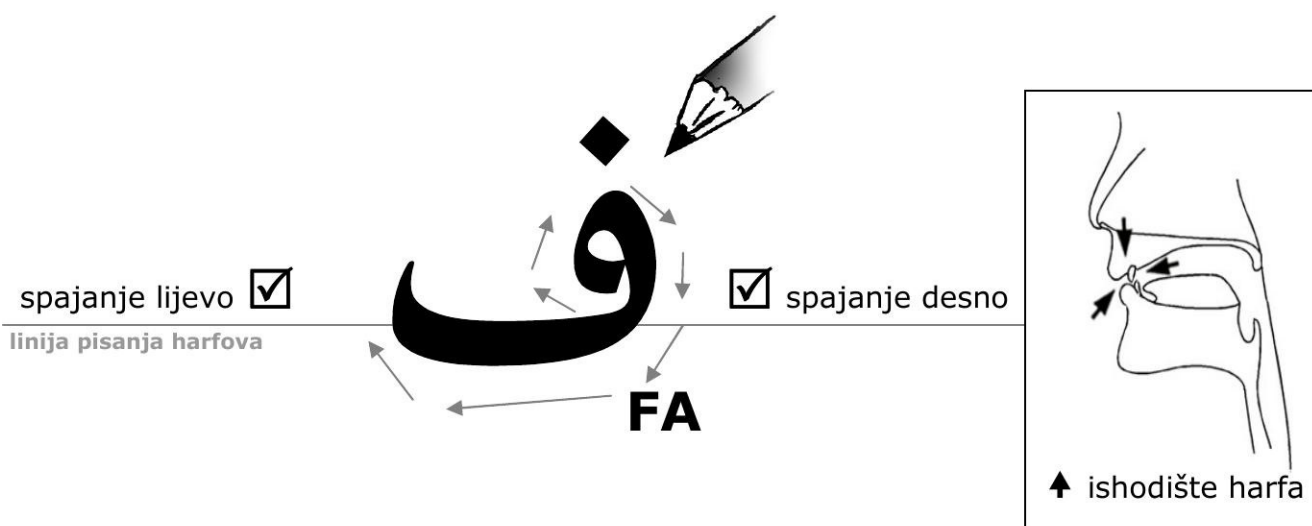
Vježbe:

إِذَا	أَبُو	ذِي	ءَايَتٌ	وَادِي	أَوَّلَى
إِنَّا	أُنْثَى	تَبَيَّانٌ	تَرَى	ذَاتَ	لَيَالٍ
وَلَادَةً	نَبِيُّنَا	دِينَارٌ	ذَالٌ	وَأُو	
وَزِيرٌ	نُونٌ	يَا	رَبُّ	تَوَابًا	وَدُودًا

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 70. Sura			
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ			
سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ۝ (1) لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ۝ (2)			
مِّنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ۝ (3) تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ			
فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ۝ (4) فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا			
۝ (5) إِذْ هُمْ يُرْوَنُهُ وَبَعِيدًا ۝ (6) وَنَزَلَهُ قَرِيبًا ۝ (7)			

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf *FA* je iskrivljena linija u obliku posude sa kružićem na desnoj strani, iznad kojeg se nalazi tačka kao sastavani dio harfa, a piše se s desna na lijevo.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Harf *FA* se piše na liniji pisanja harfova na početku i u sredini riječi, dok samostalno i na kraju riječi donji dio (posuda) harfa se vrlo malo spušta ispod linije pisanja harfova.

IZGOVOR:

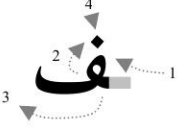
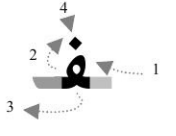
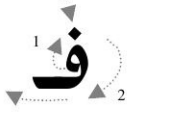
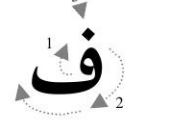
Harf *FA* odgovara našem slovu F.

Pri izgovoru se koristi unutrašnji dio donje usne i vrhovi gornjih sjekutića

SVOJSTVA:

Šumnost, mehkoća, tankoća, tečnost, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

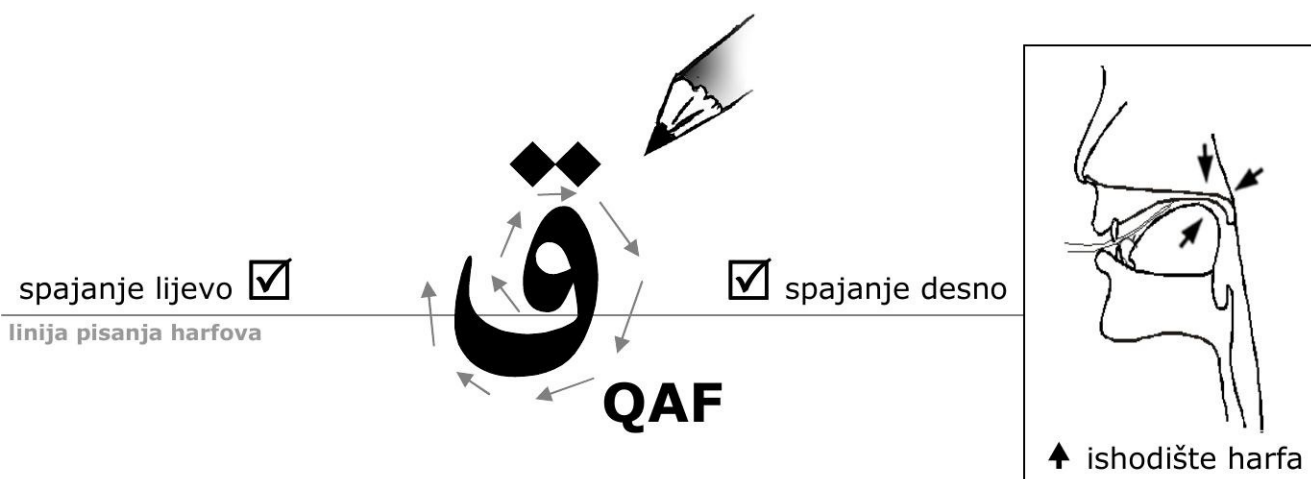
Vježbe:

فَ	فُ	فِ	فٌ	فَا
فِي	فَإِذَا	فُلَانٌ	أَفْرَادُ	فِتْنَةٌ
دَفْتَرٌ	فَوْرًا	فَوْرَبِّي	أَفَلَا	أَنْفٌ
إِفْتَرَى	أَلْفَ	بِيَدِ	فَانِيَةً	بِوَافِدَةٍ

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 12. Sura			
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ			
أَذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَإِلْقُوهُ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَأْتِ			
بَصِيرًا وَأَتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٣﴾ وَلَمَّا فَصَلَتِ			
الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَنْ			
تُفَنِّدُونِ ﴿٩٤﴾ قَالُوا تَاللَّهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ ﴿٩٥﴾			

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf QAF je iskrivljena linija u obliku čaše sa kružićem u desnoj strani, iznad kojeg se nalaze dvije tačke kao sastavni dio harfa, piše se s desna na lijevo.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Harf QAF se piše na liniji pisanja harfova na početku i u sredini riječi, dok se kad stoji samostalno i na kraju riječi, donji dio/čaša harfa spušta se ispod linije pisanja harfova.

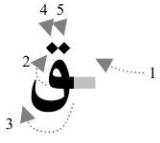
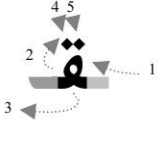
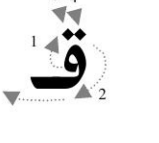
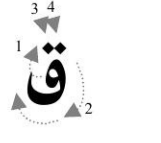
IZGOVOR:

Harf QAF se izgovara tako što se jezik povuče ka unutrašnjosti gdje se zadnji dio jezika spaja sa gornjim dijelom grla. Usljed pritiska zraka i odvajanja jezika od grla nastaje praskavo i krupno QAF. Fetha E na njemu se izgovara A, a tenvin EN izgovara se AN.

SVOJSTVA:

Zvonkost, jačina, krupnoća, zapreka, odskakanje, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

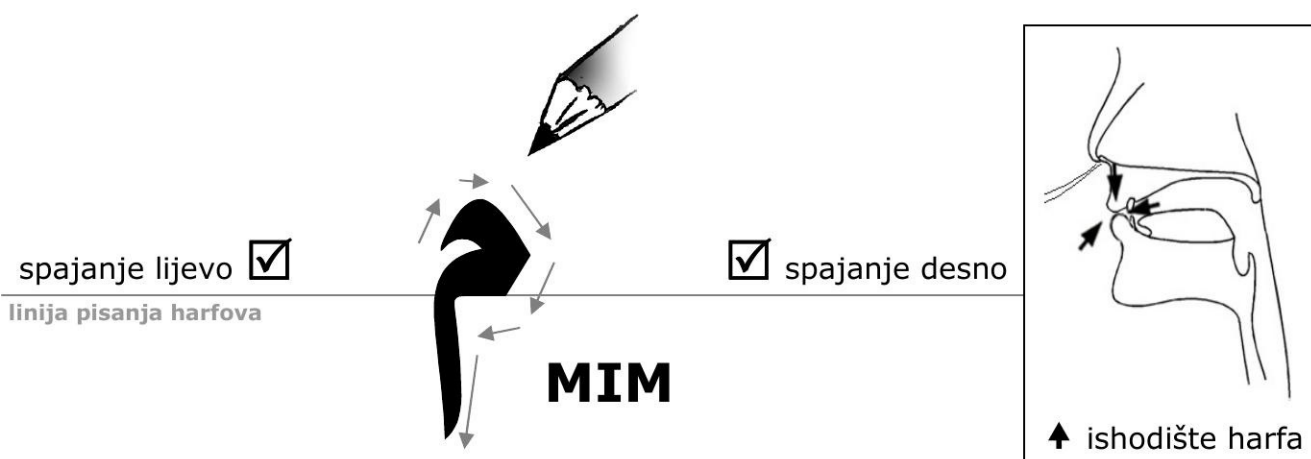
Vježbe:

ق	ق	ق	ق	ق	ق
قَافٌ	قِفْ	قُرَّةٌ	قَدَرٌ	قَالَ	قَرِيبًا
الْقَدِيرُ	أَقْوَالُ	يَقُولُونَ	قُلُوبُنَا	وَقَارًا	
فَأَقْبَلَ	لَا تُفَرِّقُ	فَارِقُ	أَنْقَذَ	تَقَلَّبَ	

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 50. Sura			
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قَبِّ وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ ﴿١﴾ بَلْ عَجَبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٢﴾ أَمْ ذَامِنَا وَكُنَّا تُرَابًا ذَلِكَ رَجَعُ بَعِيدٌ ﴿٣﴾ قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِیْظٌ ﴿٤﴾ بَلْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَرِیْجٍ ﴿٥﴾			

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf *MIM* najviše liči našem slovu P, tj. mali kružić koji se sa gornje desne strane nadovezuje na uspravnu liniju, koja se piše odozgo prema dolje.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Harf *MIM* tj. "kružić" se piše na liniji pisanja harfova na početku i u sredini riječi, dok se, kad stoji samostalno i na kraju riječi, dodaje i uspravna linija, koja se spušta ispod linije pisanja harfova.

IZGOVOR:

Harf *MIM* odgovara našem slovu M.
Pri izgovoru se koriste obje usne.

SVOJSTVA:

Zvonkost, srednja jačina, tankoća, tečnost, nazalizacija, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno

Vježbe:

مَ	مُ	مِ	م	م	م
مِيمَ	مَنْ	مَثَلُ	مُدَّةُ	مَنْ	مِنَارُ
نَوْمُ	بِیَوْمٍ	قَوْمَنَا	مُنِيرُ	أَمْوَاتُ	
أَمْثَلُ	مُتَّقِينَ	قَلَمَ	بِأَقْلَامٍ	مُبِينُ	

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 44. Sura			
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ حَمْدٌ ۝ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ۝ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبَرَكَةٍ ۝ إِنَّا كُنَّا مُنْذِرِينَ ۝ فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ ۝ أَمْرًا مِّنْ عِنْدِنَا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ۝ رَحْمَةً مِّنْ رَبِّكَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۝			

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf *KAF* je kriva linija koja se piše odozgo prema dolje i liči na udicu. Kada stoji samo ili na kraju riječi, iznad se dopiše znak poput slova S, dok se na početku i u sredini riječi piše bez tog dodatka, a u nešto izmjenjenom obliku.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Harf *KAF* se piše na liniji pisanja harfova.

IZGOVOR:

Harf *KAF* približno odgovara našem slovu K, stim što se izgovara mekše, kao npr. u riječi KIŠA.

Pri izgovoru se koristi se donji dio jezika i ishodište prije harfa *QAF*.

SVOJSTVA:

Šumnost, jačina, tankoća, zapreka, otvorenost

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno

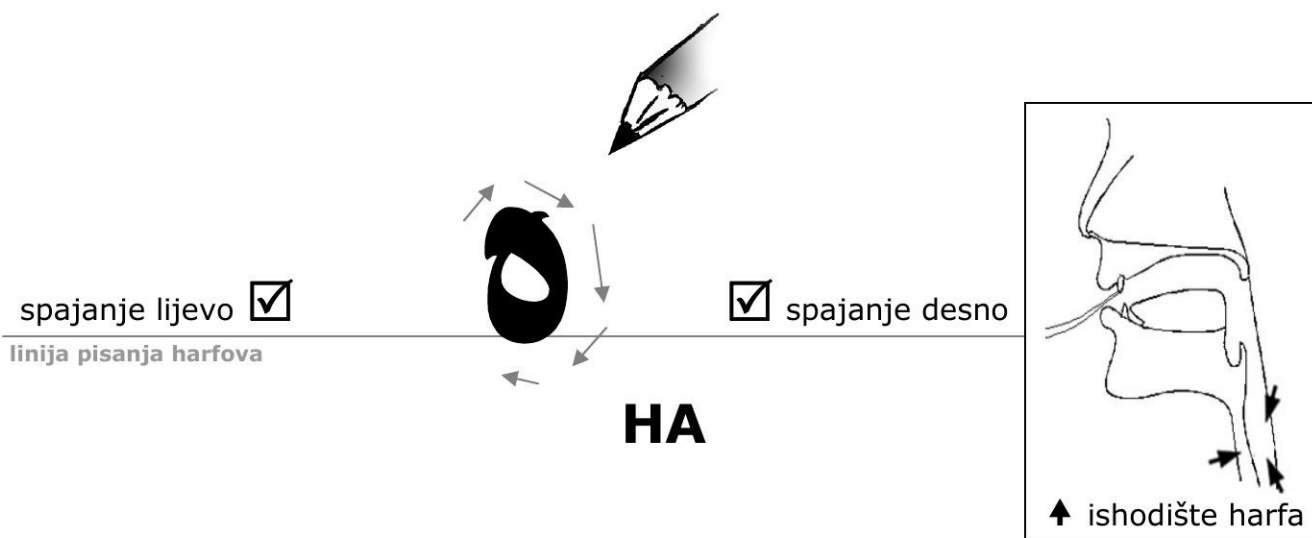
Vježbe:

كَ	كَ	كَ	كَ	كَ	كَ
كَافُ	كَمْ	كِتَابُ	كُتِبُ	كُنْتُمْ	
اُكْتُبُ	الْكَلِمَاتُ	يَأْتِيَكُمْ	أَنْبَتَكُمْ		
يَا بَكَرُ لَا تَبْكُ إِنَّكَ مُؤْمِنٌ	إِلَيْكُمْ	ءَابَاؤُكُمْ			

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 64. Sura			
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢﴾ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾			

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf *HA* ima formu kružića kad se nađe samo ili na kraju riječi, dok na početku i u sredini riječi liči na dva kruga jedan u drugom ili jedan iznad drugog. Piše se s desna na lijevo.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Harf *HA* se piše na liniji pisanja harfova, izuzev kad se nađe u sredini.

IZGOVOR:

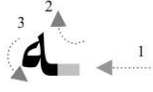
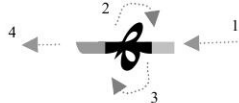
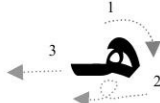
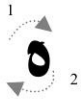
Harf *HA* približno odgovara našem slovu H i izgovara se krupno i iz dubine prsa.

Pri izgovoru se koristi donji dio grla.

SVOJSTVA:

Šumnost, mehkoća, tankoća, zapreka, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

Vježbe:

ه ه ه ه ه ه

هَ هُ هِ هَا هُوَ هِيَ هَارُونُ هَلْ هَدَيْتَ

هَذَاكَ اللَّهُ وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ قُلْ هُوَ اللَّهُ

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ مِنْ أَقْرَبِينَ اللَّهُ أَكْبَرُ

Praktični primjeri iz Kur'ana:

■ Planirano ▲ Učimo ■ Naučeno

Kur'an - 24. Sura

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ أَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

① الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ

بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَشَهِيدٌ

عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ②

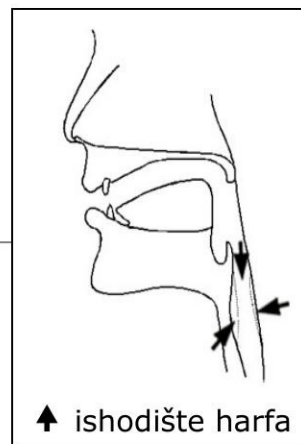
ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

spajanje lijevo ☒

linija pisanja harfova

☒ spajanje desno

NAČIN PISANJA:

Harf HA je polukriva linija koju pišemo odozgo prema dolje. Na gornji dio harfa/"glavu" se nadovezuje "rep"/linija koja liči na naše na naše slovo C.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Harf HA se na početku i u sredini riječi piše na liniji pisanja harfova, dok se, kad stoji samostalno i na kraju riječi, "glavi" dodaje produžetak u obliku slova C, koji se piše ispod linije pisanja harfova.

IZGOVOR:

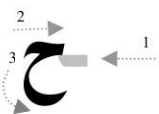
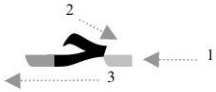
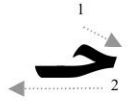
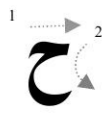
Harf HA ne postoji u našem jeziku. Izgovara se tako što se grlo stisne, te se pusti da prostruji jak i oštar glas HA. Pri izgovoru se koristi srednji dio grla. Fetha E na njemu se izgovara A, a tenvin EN izgovara se AN.

SVOJSTVA:

Šumnost, mehkoća, tankoća, zapreka, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

Vježbe:

ح	ح	ح	ح	ح	ح
حَا	حِ	حُ	حَ	حِ	حَا
حَدِيدٌ	حَيَاةٌ	حَلَالٌ	حِينَ	حَا	حَرَقَ
أَحَلَّ	قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ	الْحَكِيمُ	الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ	مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ	حَدَّثَنَا

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 35. Sura			
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ			
الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولَىٰ			
أَجْنِحَةٍ مِّثْنَىٰ وَتُلَاقَىٰ رُبُّهُ زَيْدٌ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ			
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا			
وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾			

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf **ح** je polukriva linija iznad koje se nalazi tačka, a pišemo je odozgo prema dolje. Na gornji dio harfa/"glavu" se nadovezuje "rep"/linija koja liči na naše slovo C.

SPAJANJE:

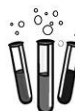
Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Harf **ح** se na početku i sredini riječi piše na liniji pisanja harfova, dok se, kad stoji samostalno i na kraju riječi, "glavi" dodaje produžetak u obliku slova C, koji se piše ispod linije pisanja harfova. Tačka slova **ح** se piše iznad "glave" harfa.

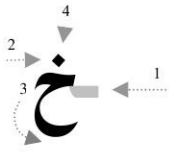
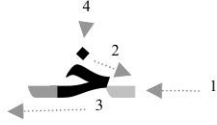
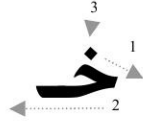
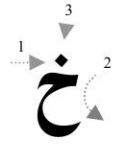
IZGOVOR:

Harf **ح** ne postoji u našem jeziku. Izgovara se tako što se jezik povuče prema unutrašnjosti gornjeg dijela grla, te se pusti zrak kroz blago stisnuto grlo, gdje nastaje hrapav i oštar glas **HA**. Fetha **E** na njemu se izgovara **A**, a **tenvin EN** izgovara se **AN**.

SVOJSTVA:

Šumnost, mehkoća, krupnoća, zapreka, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

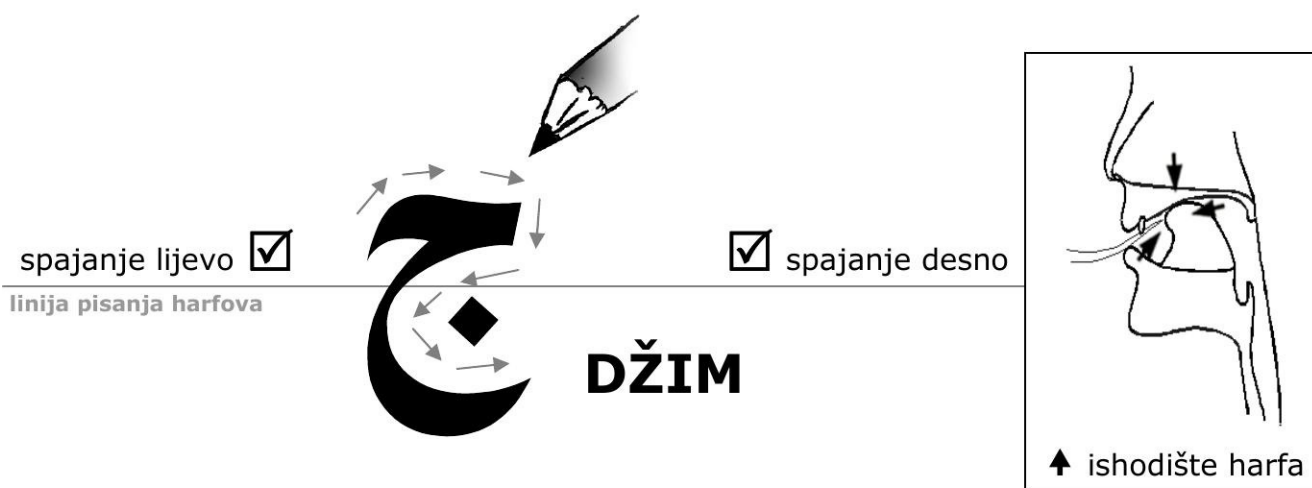
Vježbe:

خَا	خِ	خُ	خ	خُ	خ
خَالِدٌ	خُبِرَ	خَيْمَةٌ	خَرِيفٌ		
أَخُوكَ	خَبِيرٌ	خُذْ	تَفَاحَةً	يُنْفِخُ	خَلِيفَةً
خَلَقَكَ	اللَّهُ	مِنَ	الْمَاءِ	وَهُوَ	خَيْرُ الْحَكَمِينَ

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 69. Sura			
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ			
وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَاتُ بِالْخَاطِئَةِ ۖ فَعَصَوُا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَابِيَةً ۚ إِنَّا لَمَّا طَغَا الْمَاءُ حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ ۚ لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَا أُذُنٌ وَعَيْنٌ ۚ فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةً وَاحِدَةً ۚ وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً ۚ			

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf *DŽIM* je polukriva linija ispod koje se nalazi tačka, a pišemo je odozgo prema dolje. Na gornji dio harfa/"glavu" se nadovezuje "rep"/linija koja liči na naše slovo C.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Harf *DŽIM* se na početku i u sredini riječi piše na liniji pisanja harfova, dok se, kad stoji samostalno i na kraju riječi, "glavi" dodaje produžetak u obliku C, koji se piše ispod linije pisanja harfova. Tačka slova *DŽIM* se piše ispod "glave" harfa, tj. ispod zamišljene linije pisanja.

IZGOVOR:

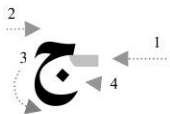
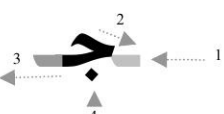
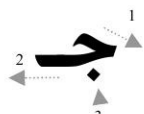
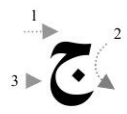
Harf *DŽIM* je najbliži našem slovu Dž, s tim što se ovaj izgovara malo krupnije.

Pri izgovoru se koristi sredina jezika.

SVOJSTVA:

Zvonkost, jačina, tankoća, zapreka, otvorenost, odskakanje.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

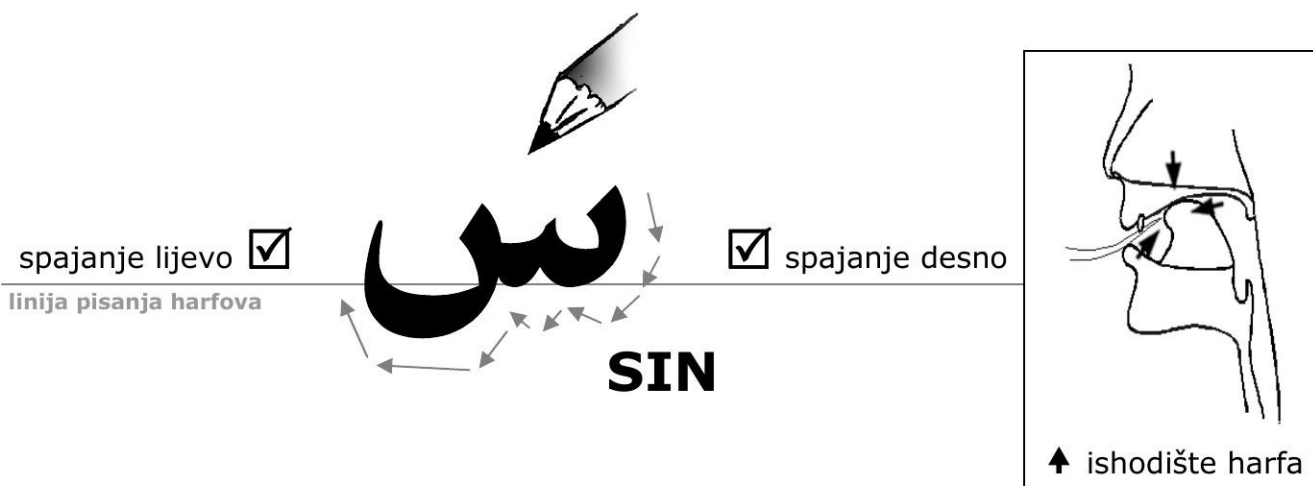
Vježbe:

جَ	جِ	جُ	جِ	جُ	جَ
جِيمُ	جَاءَ	جَرَّ	جَارُ	جَيْدٌ	جَدًّا
الْجَنَّةُ	مُهَاجِرٌ	بِمَخْرَجٍ	يَأْجُوجُ		
الرَّجُلُ وَ الرِّجَالُ	فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ				

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 22. Sura			
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٢٦﴾ وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٢٧﴾			

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf *SIN* izgleda poput dvije male posude koje su naslonjene na jednu veliku, duboku. Piše se s desna na lijevo.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Harf *SIN* se na početku i sredini riječi piše na liniji pisanja harfova, dok se, kad stoji samostalno i na kraju riječi, malim posudama dodaje produžetak u obliku velike duboke posude, kojeg pišemo ispod linije pisanja harfova.

IZGOVOR:

Harf *SIN* odgovara našem slovu S.

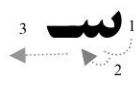
Pri izgovoru se koristi gornji dio jezika uz gornje i donje sjekutiće.

SVOJSTVA:

Sumnost, mehkoća, tankoća, zapreka, otvorenost, piskavost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

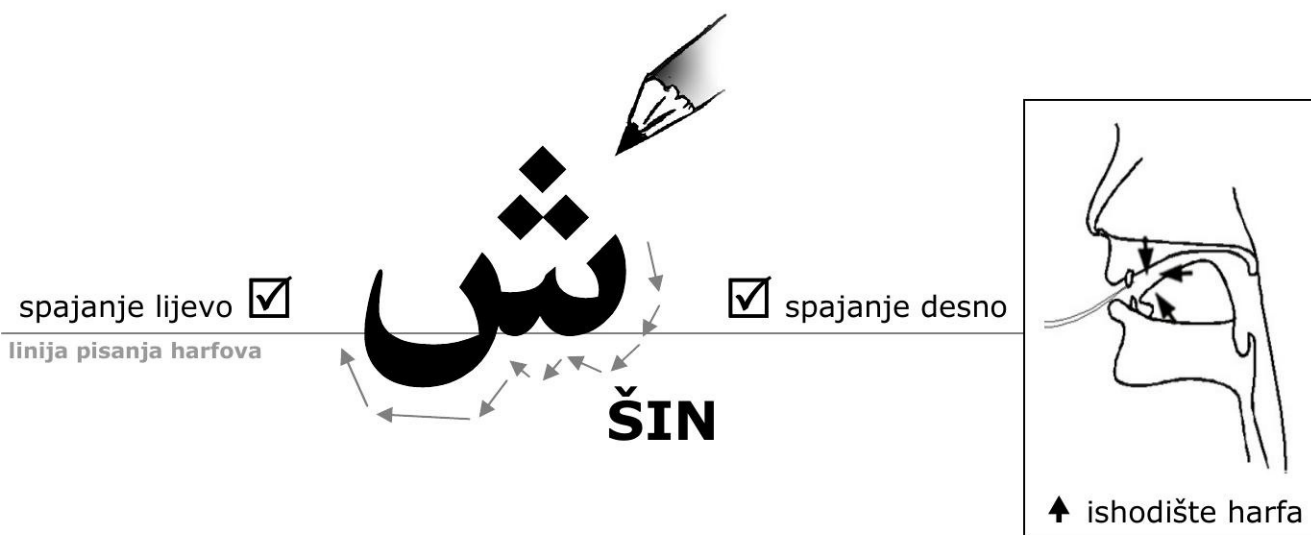
Vježbe:

س	س	س	س	س
سِينُ	سَنَةٌ	سُئِلَ	سَبَّحَ	سَلَامٌ
سِرٌّ				
مَنْ أَسْلَمَ لِلَّهِ فَهُوَ مُسْلِمٌ	سُبْحَانَ اللَّهِ			
الرِّسَالَةَ	يَسْتَوِي	مَا كَانُوا	يَكْسِبُونَ	

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 86. Sura			
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ			
وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ① وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ② النَّجْمُ الثَّاقِبُ ③			
إِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ④ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ⑤			
خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ ⑥ يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ⑦ إِنَّهُ عَلَى			
رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ⑧ يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ ⑨ فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ⑩			

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf ŠIN, kao i prethodno slovo SIN, izgleda poput dvije male posude naslonjene na jednu veliku, duboku. Razlika je u tome što se iznad dodaju tri tačke. Harf se piše s desna na lijevo.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Harf ŠIN se na početku i u sredini riječi piše na liniji pisanja harfova, dok se kada stoji samostalno i na kraju riječi, malim posudama dodaje produžetak u obliku velike duboke posude, kojeg pišemo ispod linije pisanja harfova. Tri tačke se nalaze iznad malih posuda.

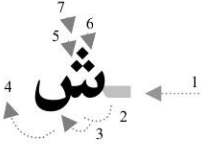
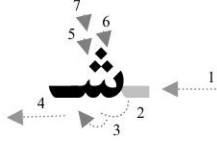
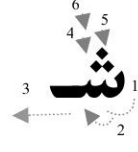
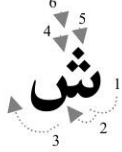
IZGOVOR:

Harf ŠIN odgovara našem slovu Š.
Pri izgovoru se koristi srednji dio jezika.

SVOJSTVA:

Šumnost, mehkoća, tankoća, zapreka, šištanje, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

Vježbe:

ش ش ش ش ش

شِين شَمْسُ شَرَحَ شَاهِدُ شِفَاءُ

هَلْ تَمْشِي إِلَى الشَّيْخِ الْمَشْرِقِ مُشْرِقُ رُشْدٍ

أَتْرَكَ شُبُهَاتٍ وَ شَهَوَاتٍ وَ لَا تُشْرِكُ بِاللَّهِ

Praktični primjeri iz Kur'ana:

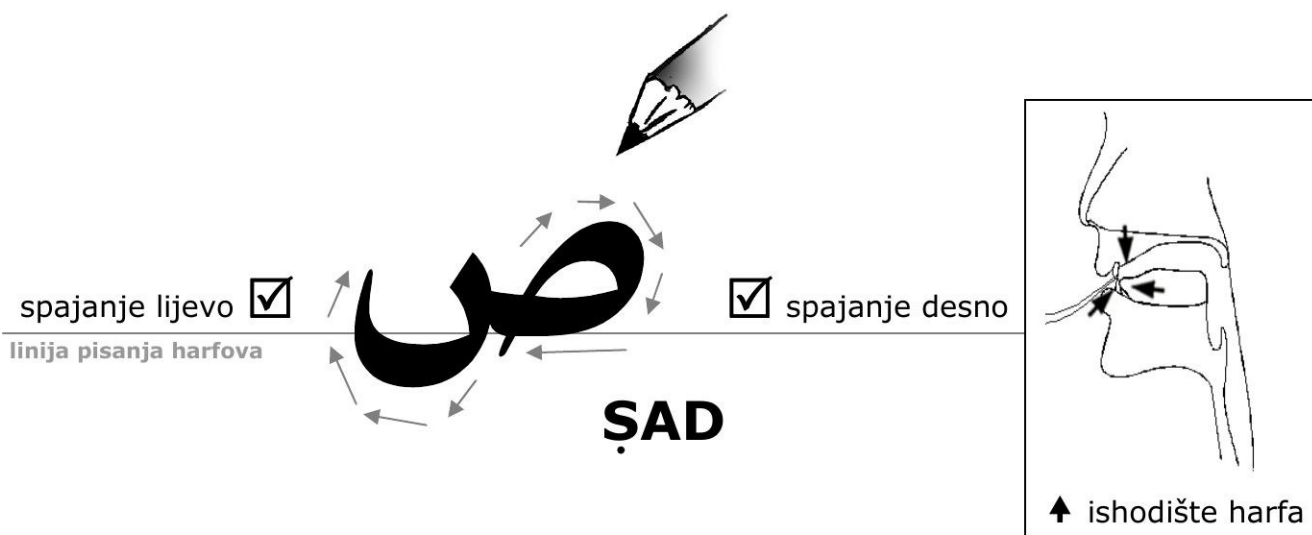
■ Planirano ▲ Učimo ■ Naučeno

Kur'an - 101. Sura

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْقَارِعَةُ ① مَا الْقَارِعَةُ ② وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ ③ يَوْمَ
يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ④ وَتَكُونُ الْجِبَالُ
كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ⑤ فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ⑥ فَهُوَ فِي
عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ⑦ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ⑧ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ ⑨

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf ŞAD izgleda poput šoljice sa velikom drškom i piše se s desna na lijevo.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Savijena linija u krug/"drška" ostaje na liniji pisanja harfova na početku i u sredini riječi, dok se polusavijena linija/ "šoljica", dodaje ispod linije pisanja harfova kada stoji samostalno i na kraju riječi.

IZGOVOR:

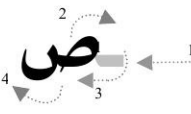
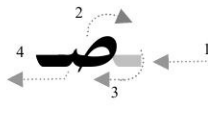
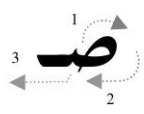
Harf ŞAD ne postoji u našem jeziku, a najbliže je našem slovu S. Izgovara se krupno, potiskujući vrh jezika uz prednje donje zube, pri tome skupivši usne, kao kad se želi izgovoriti slovo O. Fetha E na njemu se izgovara A, a tenvin EN izgovara se AN.

SVOJSTVA:

Šumnost, mehkoća, krupnoća, zatvorenost, zapreka, piskavost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno
			

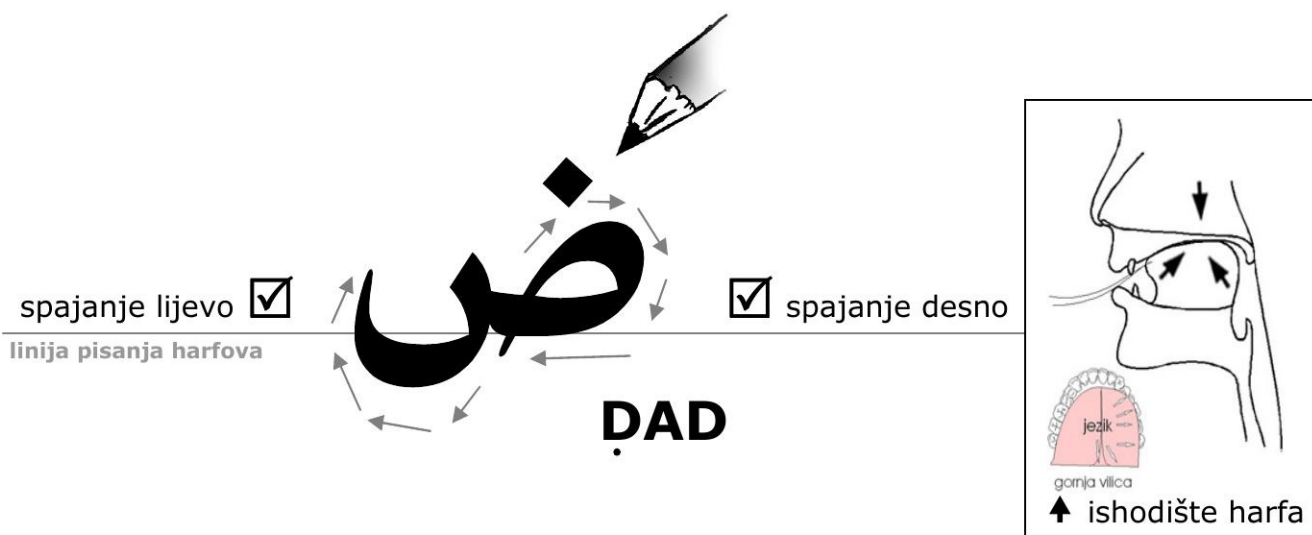
Vježbe:

ص	ص	ص	ص	ص	ص
صَلَاةٌ	صَمُوتٌ	صِحَّةٌ	صَالِحٌ	صَادٌ	
صَلُّوا	كَمَا	رَأَيْتُمُونِي	أُصَلِّي	حَدِيثٌ	صَحِيحٌ
الصَّحَابَةُ	إِصْبِرْ	صَبْرًا	وَ كُنْ	مِنَ الصَّادِقِينَ	

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 68. Sura			
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ			
سَنَسِمْهُ عَلَى الْخُرُومِ ﴿١٦﴾ إِنَّا بَلَوْنَاهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا			
لَيَصْرُنَّهَا مُصْبِحِينَ ﴿١٧﴾ وَلَا يَسْتَشْنُونَ ﴿١٨﴾ فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ			
وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿١٩﴾ فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيرِ ﴿٢٠﴾ فَتَنَادَوْا مُصْبِحِينَ ﴿٢١﴾ أَنْ اغْدُوا			
عَلَىٰ حَرْثِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٢﴾ فَأَنطَلَقُوا وَهُمْ يَتَخَفَتُونَ ﴿٢٣﴾			

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf **DAD**, kao i prethodni harf **ŠAD**, izgleda poput šoljice sa velikom drškom i piše se s desna na lijevo. Razlika je u tome što se iznad doda tačka.

SPAJANJE:

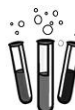
Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Savijena linija u krug/"drška" ostaje na liniji pisanja harfova na početku i sredini riječi, dok se polusavijena linija /" šoljica", dodaje ispod linije pisanja harfova kada stoji samostalno i na kraju riječi. Tačka se nalazi iznad "drške".

IZGOVOR:

Harf **DAD** ne postoji u našem jeziku, a najbliže je našem slovu D. Izgovara se krupno, tako što se lijevi kraj jezika prisloni uz gornje lijeve kutnjake, pri tome skupivši usne, kao kad se želi izgovoriti slovo O. Fetha **E** na njemu se izgovara **A**, a **tenvin EN** izgovara se **AN**.

SVOJSTVA:

Zvonkost, mehkoća, krupnoća, zatvorenost, zapreka, dugotrajnost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno

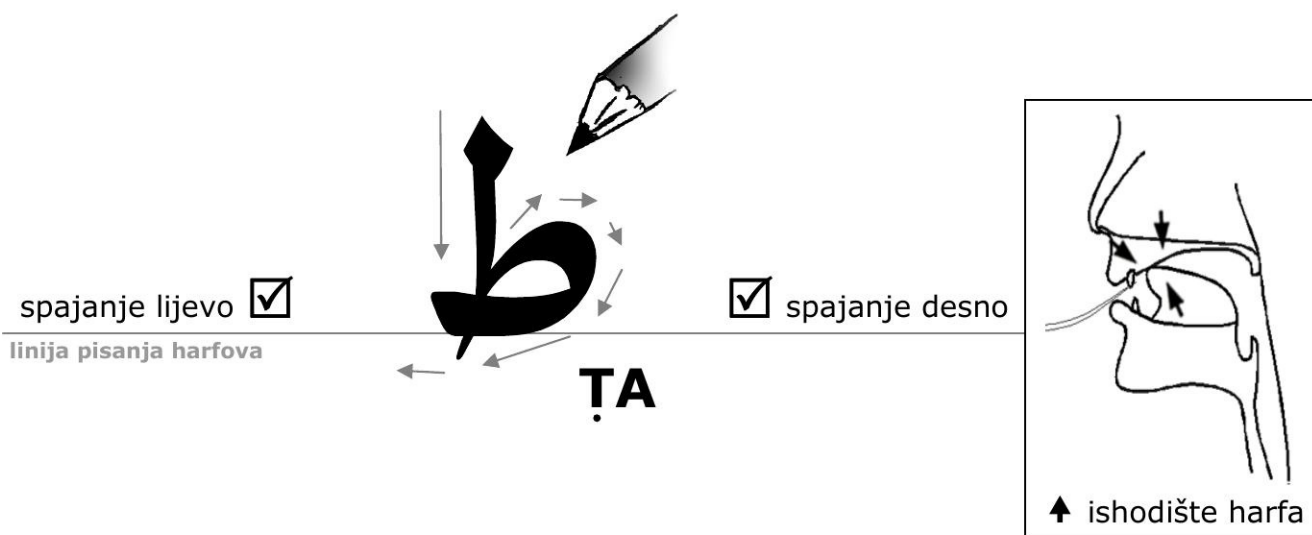
Vježbe:

ض	ضًا	ض	ض	ض	ض
أَرْضُ	ضِدُّ	أَبْيَضُ	صَادُ	ضَادُ	ضَمَّةُ
الْفَضْلُ	بِيَدِ اللَّهِ	مَنْ يَهْدِيهِ اللَّهُ	فَلَا مُضِلَّ لَهُ		
وَمَنْ يُضِلِّ	فَلَا هَادِيَ لَهُ	الضَّلَالَةُ	مَرَضُ		

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 65. Sura			
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وَجْدِكُمْ وَلَا تُضَارَّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أُولَاتٍ حَمْلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَأَتَمِرُوا بِهِنَّ بِمَعْرُوفٍ وَإِنْ تَعَاسَرْتُمْ فَسَرِّضُوا لَهُنَّ وَآخَرَى ٦			

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf **TA** liči na dršku od zamišljene šoljice, kojoj se odozgo prema dolje dodaje uspravna linija.

SPAJANJE:

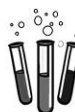
Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Piše se na liniji pisanja harfova, kako samostalno, tako i u sredini i na kraju riječi.

IZGOVOR:

Harf **TA** ne postoji u našem jeziku, a najbliže je našem slovu T. Izgovara se krupno i eksplozivno, tako što se – kao i kod našeg slova T - vrh jezika nasloni uz nepce i korjene gornjih prednjih zuba, pri tome skupivši usne, kao kad se želi izgovoriti slovo O. Fetha *E* na njemu se izgovara *A*, a *tenvin EN* izgovara se *AN*.

SVOJSTVA:

Zvonkost, jačina, krupnoća, zatvorenost, zapreka, odskakanje.

na kraju	u sredini	na početku	samostalno

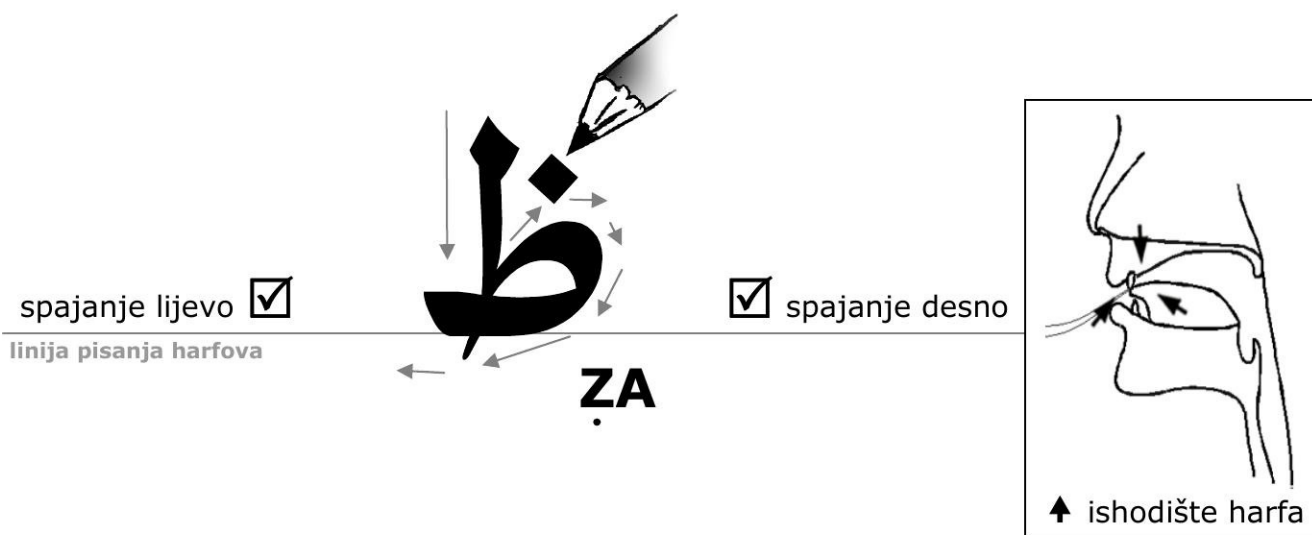
[illegible]

Kur'an - 20. Sura

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَذْهَبَ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِعَايَتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِي ﴿٤٢﴾ أَذْهَبَا إِلَىٰ
 فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٤٣﴾ فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ ﴿٤٤﴾
 قَالَا رَبَّنَا إِنَّنَا نَخَافُ أَنْ يُفْرِطَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ يَطْغَىٰ ﴿٤٥﴾ قَالَ لَا تَخَافَا
 إِنَّنِي مَعَكُمَا أَسْمِعُ وَأَرَىٰ ﴿٤٦﴾

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf ZA, kao i prethodni harf TA, liči na dršku šoljice (zamišljene), kojoj se odozgo prema dolje dodaje uspravna linija. Razlika je u tome što se iznad doda tačka.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Piše se na liniji pisanja harfova, kako samostalno, tako i u sredini i na kraju riječi. Tačka se nalazi iznad "drške".

IZGOVOR:

Harf ZA ne postoji u našem jeziku, a najbliže je našem slovu Z. Izgovara se krupno, tako što se – kao i kod harfa ZAL - vrh jezika nasloni uz vrh prednjih gornjih sjekutića, pri tome skupivši usne, kao kad se želi izgovoriti slovo O. Fetha E na njemu se izgovara A, a tenvin EN izgovara se AN.

SVOJSTVA:

Zvonkost, krupnoća, zatvorenost, zapreka, mehkoća.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno

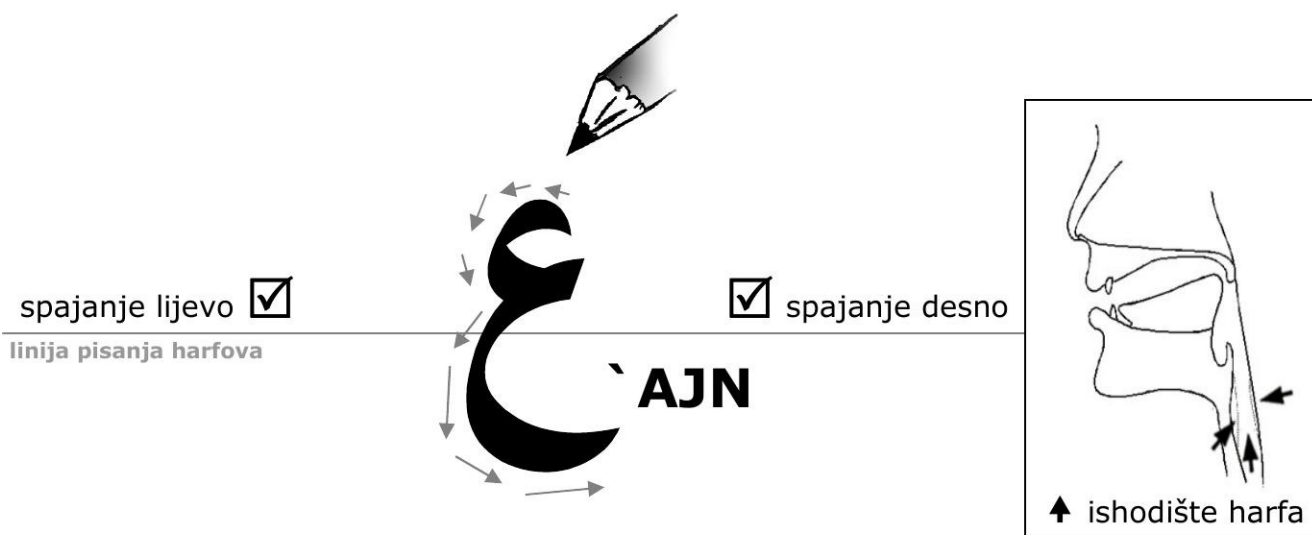
Vježbe:

ظ	ظ	ظ	ظ	ظ	ظ	ظ	ظ
ظَنَ	ظَلَّ	ظَفَرُ	ظَالِمٍ	ظَاهِرٌ	حَافِظُوا		
حَفِظَ	نَظَرَهُ	فَحَفِظَهُ	اللَّهُ	إِظْهَارُ	الْحَقِّ	ظُهُرُ	
وَمَا	ظَلَمُونَا	ظَمًا	مَحْظُورًا	مَظْلُومًا	حَظَّ		

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	Planirano	Učimo	Naučeno
Kur'an - 75. Sura			
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ			
كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْآجِلَةَ ﴿٢٠﴾ وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ ﴿٢١﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاصِرَةٌ ﴿٢٢﴾ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاصِرَةٌ ﴿٢٣﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بِآسِرَةٍ ﴿٢٤﴾ تَنْظُنُّ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ﴿٢٥﴾ كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ ﴿٢٦﴾ وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ ﴿٢٧﴾ وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ ﴿٢٨﴾ وَالتَّفَّتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ ﴿٢٩﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ ﴿٣٠﴾			

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Harf 'AJN se piše odozgo prema dolje i izgleda kao kada bi broj 3 naopako napisali. Gornji dio harfa/"glava", koji izgledom liči na HEMZE, je duplo manji od donjeg dijela harfa/"repa".

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

Gornji dio harfa (manji polukrug) ostaje na liniji pisanja harfova, dok donji dio (veći polukrug) na početku i u sredini riječi u potpunosti nestaje. Kada harf 'AJN stoji samostalno i na kraju riječi, manjem polukrugu se dodaje veći, koji se piše ispod linije pisanja harfova.

IZGOVOR:

Harf 'AJN ne postoji u našem jeziku, a najbliže je našem slovu A. Izgovara se tako što se zadnji dio jezika povuče ka unutrašnjosti, stisnuvši grlo, gdje nastaje krupan harf 'AJN.

Fetha E na njemu se izgovara A, a *tenvin* EN izgovara se AN.

SVOJSTVA:

Zvonkost, srednja jačina, tankoća, zapreka, otvorenost.

na kraju	u sredini	na početku	samostalno

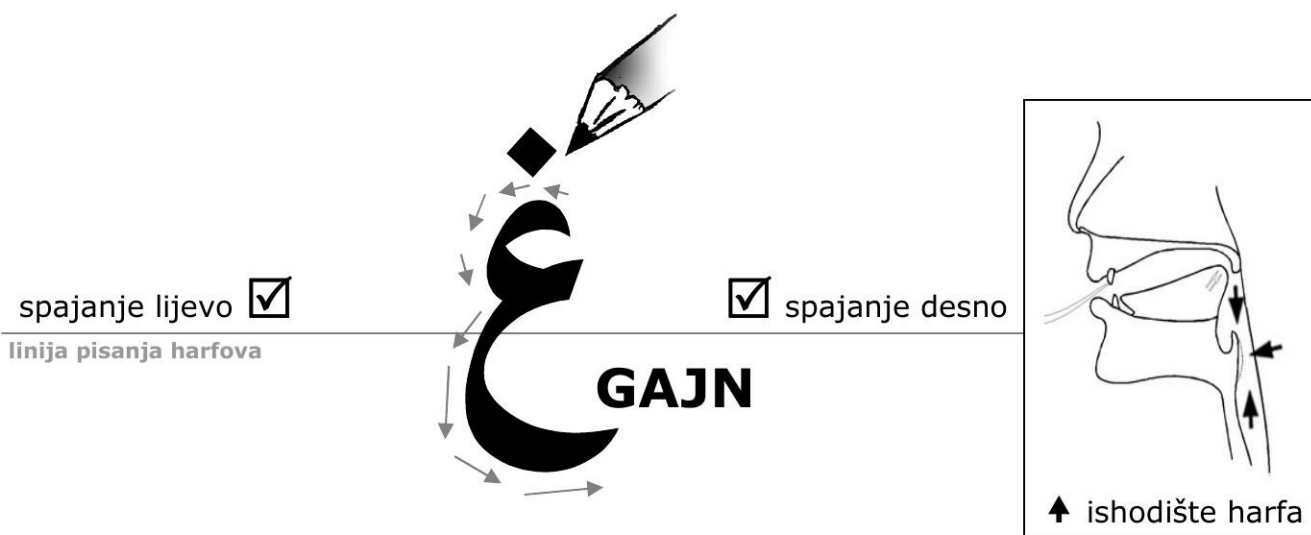
ع ع ع عَا عْ عِ عِ
عَيْنُ عَادَ عَلَى عِدَّةٍ عَبْدُ اللَّهِ الْعَزِيزُ
الْعَظِيمُ الْعَلِيمُ الرَّافِعُ السَّمِيعُ الْوَاسِعُ
الْعَدْلُ الْعَلِيُّ الْمُعِيدُ الْعَفْوُ الْمَانِعُ الْبَدِيعُ

Kur'an - 107. Sura

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالْإِيمَانِ ۚ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ
الْيَتِيمَ ۚ وَلَا يَحْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ۚ فَوَيْلٌ
لِّلْمُصَلِّينَ ۚ الَّذِينَ هُمْ عَن صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ
ۚ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ۚ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ۚ

ا	د	ذ	ر	ز	ب	ت	ث	ن	و	ي	ل	ف	ق	م	ك	ه	ح	خ	ج	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع	غ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

NAČIN PISANJA:

Ovaj harf, kao i prethodni harf 'AJN, izgleda kao kada bi broj 3 naopako napisali. Razlika je u tome što se iznad doda tačka. Harf GAJN pišemo odozgo prema dolje.

SPAJANJE:

Spaja se i sa desne i sa lijeve strane.

POLOŽAJ:

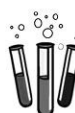
Gornji dio harfa (manji polukrug) ostaje na liniji pisanja harfova, dok donji dio (veći polukrug) na početku i u sredini riječi u potpunosti nestaje. Kada harf GAJN stoji samostalno i na kraju riječi, manjem polukrugu se dodaje veći, koji se piše ispod linije pisanja harfova. Tačka se nalazi na gornjem dijelu harfa.

IZGOVOR:

Harf GAJN ne postoji u našem jeziku, a najbliže je našem slovu G. Izgovara se tako što se grlo stisne i stavi u položaj za izgovor našeg slova G, a zatim se pusti da prostruji zrak, bez spajanja zadnjeg dijela jezika i grla.

Fetha E na njemu se izgovara A, a tenvin EN izgovara se AN.

SVOJSTVA:

Zvonkost, mehkoća, krupnoća, zapreka, otvorenost.

Način pisanja harfa:

na kraju	u sredini	na početku	samostalno

Vježbe:

غ	غ	غ	غ	غَا	غ	غ	غ	غ
غَيْنُ	غَائِبُ	غَيْبَةُ	غَرِيبُ	غَزْوَةٌ	غَفِرَ			
لَا تَكُنْ	مِنَ الْمَغْضُوبِ	عَلَيْهِمْ	وَلَا الضَّالِّينَ					
لَا يَغْفِرُ	الذُّنُوبَ إِلَّا	الْغَفُورُ	الْغَفَّارُ	الْغَنِيُّ				

Praktični primjeri iz Kur'ana:

	▲ Učimo	■ Naučeno
Kur'an - 30. Sura		
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ		
الْم ۝ غُلِبَتِ الرُّومُ ۝ فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِّنْ		
بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ ۝ فِي بَضْعِ سِنِينَ ۝ لِلَّهِ الْأَمْرُ		
مِّن قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ وَيَوْمَ إِذْ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ۝		
بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۝		

Definicija tedžvida

Termin **tedžvid** nije korišten u periodu Objave, i nema nijednog ajeta koji spominje ovu riječ ili izvedenicu istog korijena a da se odnosi na učenje Kur'ana, bilo posredno ili neposredno. Ustvari je on ustanovljen tokom tzv. četvrtog razdoblja razvoja pravne nauke, u periodu između početka drugog i polovice trećeg hidžretskog stoljeća, kada su ustanovljeni i sami mezhebi i kada su kolektivno pisana djela iz hadisa, fikha, akide i tefsira.

Kur'an koristi termine *tertil*, *tilavet* i *qir'aet* pa je neophodno upoznati se s njihovim značenjem. Posljednja dva, **tilavet** i **qir'aet**, imaju opće značenje - učiti, čitati, a spomenuti su, između ostalih, u slijedećim ajetima: "*A kada se uči (quri'e) Qur'an, vi ga slušajte*"³. "*Naređeno mi je da budem poslušan i da Qur'an učim (etlu)*"⁴. Inače, zajedno sa svojim izvedenicama koje nose slično značenje, spomenuti su u Kur'anu preko pedeset puta, što evidentno ukazuje na važnost i obavezu učenja i izučavanja Allahove Knjige.

Međutim, **tertil** znači i podrazumijeva kakvoću učenja, a kao i prethodni termini, upotrijebljen je, u više slučajeva, u imperativnoj formi. Kaže Uzvišeni: "*I izgovaraj - uči (rettil) Qur'an pažljivo - po tedžvidu (tertilen)*"⁵.

Mufesir El-Bejdavi ovako tumači ovaj ajet: "To znači, upotpuni ga (učenje Kur'ana) tedžvidom." Mnogi drugi učenjaci kažu da ajet podrazumijeva polagahno učenje Kur'ana, sa smirenošću i razmišljajući o njegovom značenju i porukama, izgovarajući ga pravilnim pokretima jezika i usana. Alija, r.a., kaže da je **tertil** upotpunjavanje (izgovora) harfova i poznavanje mjesta za stajanje (pri učenju).

³ Prijevod značenja sure El-E'araf, ajet 204.

⁴ Prijevod značenja sure En-Neml, ajeti 91-92.

⁵ Prijevod značenja sure El-Muzzemmil, ajet 4.

U hadisima Allahovog Poslanika takođe nalazimo imperative u pogledu načina učenja Kur'ana. U hadisu koji prenosi Ebu Huzejfe stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: **"Učite Kur'an s melodičnošću s kojom ga uče Arapi, a čuvajte se da ga ne bi učili na način kojim ga uče razvratnici i veliki griješnici. Jer, zaista će poslije mene doći narodi koji će učiti Kur'an poput pjevanja pjesme, (neki) poput pjevanja sveštenika i (neki) poput naricanja naricaljki - neće im prelaziti grkljane. Srca su im zavedena, kao i srca onih kojima se sviđa ono što rade"**.⁶ Pod pjevanjem pjesme misli se na otezanje i skraćivanje riječi s ciljem melodičnosti, odstupajući od utvrđenih pravila. A pod pjevom sveštenika misli se na pjevajući način molitve, koju kršćani prakticiraju u crkvama. Riječi ***neće im (njihovo učenje) prelaziti grkljene*** znače da im to učenje neće biti primljeno, jer učenje Kur'ana, koje nije u skladu sa pravilima po kojima je objavljen ne smatra se učenjem, i kako kaže hafiz Ibn Hadžer, kao takvo kvari namaz.

Postoje mnoge predaje koje govore o tedžvidu. Sujuti navodi da je Ibn Mesud govorio: "Učite Kur'an po tedžvidu", a na težinu njegovih riječi upućuje hadis: **"Ko voli da uči Kur'an onako kako je objavljen, neka ga uči kao Ibn Ummi 'Abd."** Tj. kao Ibn Mes'ud. El-Kurra rekao je da je tedžvid ukras Kur'ana, a to podrazumijeva svaki harf izgovoriti sa svim njegovim osobinama i iz njegovog ishodišta, uljepšavajući izgovor u skladu sa kompaktnošću samog harfa, bez pretjerivanja i prenemaganja.

Možemo dakle zaključiti da je propisano učenje Kur'ana **tertilom** - što podrazumijeva učenje po tedžvidu, i da veća odstupanja od tedžvida kvare učenje, a ako se radi o učenju sure Fatihe u namazu, odstupanja koja mijenjaju njeno značenje kvare namaz.

⁶ Hadis bilježe Nesai u svom Sunenu, Malik u Muvetta'-i, Bejheqi u Šu'abu-l-iman i Taberani u El-Ewsat-u.

Propisi primjene tedžvida

Primjena tedžvida obavezna je pri učenju Kur'ana, a to je posebno bitno u namazu. Postoje različiti stavovi u pogledu granice odstupanja od tedžvida koje kvari namaz, a primarno je kazati da namaz kvari svako učenje Fatihe koje mijenja njeno značenje kao i svako ispuštanje harfa pri učenju Fatihe, makar se radilo i o hemzetu (qat'i). Ovaj je stav usklađen s hadisom Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u kojem kaže: **"Nema namaza bez (učenja) Fatihe"**, što znači da pogrešno proučena Fatiha, tako da se bude promijenilo njeno značenje, kvari namaz. Takav namaz treba obnoviti. Ako se pri učenju Fatihe ispusti harf, na primjer hemze u riječi (الَّذِينَ أَنْعَمَ) *ellezine en 'amte* i prouči se *ellezine n 'amte*, potrebno je ponoviti riječ *en 'amte*, u suprotnom učenje će biti nepotpuno. Isto važi i za učenje drugih ajeta i sura, s tim što njihovo eventualno pogrešno učenje neće pokvariti namaz, jer je učenje sura ili ajeta, izuzev sure Fatihe, sunnet, a ispuštanjem sunneta namaz se ne kvari. Dakle, ako se iz zaborava ili neznanja pogrešno prouči neki ajet iz Kur'ana, to ne kvari namaz. Naravno, nije za osobu koja nema znanja o pravilnom učenju Kur'ana da predvodi džemat ako ima učenijih, a na svakome je pojedinačna obaveza da nauči pravilno učiti, u najmanju ruku, Fatihu, i ako može nekoliko sura kako bi mogao obaviti ispravan i cjelovit namaz.

Cilj tedžvida

Cilj ove nauke prije svega je postizanje ispravnog učenja Kur'ana, koje je obaveza u namazu i van namaza i od kojeg ovisi njegova ispravnost. U isto vrijeme, nas upućuje da primjenjujemo **qiraet** onako kako ga je učio Allahov Poslanik, s.a.v.s. Svi propisi, koji su sastavni dijelovi

nauke o **tedžvidu**, bez obzira o kojoj se vrsti učenja radilo, usmjereni su da uče qiraetu kakvog nam je prenio Allahov Poslanik. Naravno, ispravno učenje Kur'ana nosi veliku nagradu učaču što ulazi u prioritetne ciljeve ove nauke. O tome kazujemo u narednom dijelu.

Vrijednost učenja Kur'ana

Spomenuli smo nekoliko citata iz Kur'ana i sunneta koji upućuju na vrijednost učenja Kur'ana, a ovdje ćemo navesti još neke. Uzvišeni kaže: *"Zaista oni koji uče Allahovu Knjigu i koji namaz obavljaju i dijele od onoga čime smo ih opskrbili, tajno i javno, mogu se nadati nagradi koja neće nestati, da ih On prema onome što su radili nagradi i još im iz obilja Svoga da..."*⁷ Aiša, r.a., prenosi hadis da je Resulullah, s.a.v.s., kazao: *"Onaj koji uči Kur'an i u tome je podučen (ne griješi) sa (melekima) pisarima je, časnim, čestitim. A onaj koji uči Kur'an, i pri tome zamuckuje i teško mu ide ima dvije nagrade."*⁸ Od Ebu Uname, r.a., prenosi se da je rekao: "Čuo sam Resulullaha, s.a.v.s., da kaže: *"Učite Kur'an, zaista će on na Sudnjem danu doći kao zagovornik onima koji su ga učili (pamtili)."*⁹ A Abdullah ibn Amr prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: *"Reći će se čovjeku koji je učio Kur'an, uči i penji se, i uči pravilno kao što si na Dunjaluku učio, tvoj je stepen (u Džennetu) kod posljednjeg ajeta kojeg proučiš."*¹⁰ A Omer ibnu-l-Hattab prenosi od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je rekao: *"Zaista Uzvišeni Allah uzdiže ovom Knjigom narode, a unizuje druge."*¹¹

⁷ Prijevod značenja sure Faṭir, 29 i 30 ajet.

⁸ Bilježe ga Buḥari i Muslim.

⁹ Bilježi ga Muslim.

¹⁰ Bilježe ga Ebu Davud, Nesai i Tirmizi, koji kaže da je hadis sahih.

¹¹ Bilježe ga Ebu Davud, Nesai i Tirmizi, koji kaže da je hadis sahih.

Dakle vidimo da je Kur'an uzrok sreće i uspjeha i na ovom i na budućem svijetu, uzrok je časnog života, zaštiti i bereketa u djelima. I uzrok je nagrade i stepena u Džennetu.

Vrste (pravilnog) učenja Kur'ana

Ulema je učenje Kur'ana shodno brzini podijelila na tri vrste: tertil, tedvir i hadr. **Tertil** je, može se kazati, najpoželjniji način učenja. Tempo pri učenju tertilom je odmjereno spor, svaki se harf jasno čuje i razgovijetno izlazi iz svog ishodišta, a pri tom brzina učenja omogućuje razmišljanje o značenju ajeta. Ummu Seleme opisala je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., učio Kur'an razgovijetno, (da se jasno razaznavao) harf po harf.¹² To je doslovan opis tertila.

Najbrži način učenja je **hadr**, s tim da se čuvaju tedžvidski propisi i da se ispuni pravo svakog harfa, kako se to kaže u literaturi na arapskom jeziku. A to podrazumijeva da se izgovara u svom ishodištu i da se upotpune sva svojstva harfa.

Tedvir je učenje koje je po brzini između tertila i hadra. Možemo dakle kazati da je tertil sporo učenje Kur'ana, tedvir odmjereno, a hadr ubrzano.

Melodioznost pri učenju i uljepšavanje glasa

– تحسين الصوت و اللحن

Melodioznost pri učenju Kur'ana ulazi u Sunnet učenja, jer je sam Allahov Poslanik upućivao da se uči melodiozno: ***"Učite Kur'an s melodioznošću s kojom ga uče Arapi, a čuvajte se da ga ne bi učili na način kojim ga uče razvratnici i veliki griješnici."*** Dak-

¹² Bilježi ga Tirmizi i kaže da je vjerodostojan (hasenun ṣaḥiḥ).

le, tražena melodioznost pri učenju Kur'ana je, ustvari, prirodnost arapskog jezika, onako kako ga govore Arapi, posebno Kurejšije - pleme koje živi u Mekki i njenoj okolini, jer je Kur'an objavljen na dijalektu ovog plemena. To pojašnjava naredna predaja: "Rekao je Osman trojici Kurejšija (koji su bili u komisiji za sakupljanje Kur'ana u Mushaf): "Ako se mimoidete u nečemu iz Kur'ana sa Zejdom ibn Sabitom, vi ga zapišite jezikom (po narječju) Kurejšija, jer je zaista (Kur'an) objavljen na njihovom jeziku (narječju)." ¹³

To podrazumijeva da se s melodioznošću ne mijenja značenje, ne gutaju i ne dodaju harfovi, da se ne mijenjaju hareketi, te da se ne skraćuju propisane niti dodaju nepropisne dužine (**mudud**). Učać ovakvim učenjem čini haram.

Uljepšavanje glasa pri učenju ulazi u lijep običaj koji je preporučен hadisima od kojih ćemo navesti slijedeće: **"Ukrasite Kur'an vašim glasovima."** ¹⁴ Ebu Hurejre je rekao: **"Čuo sam Resulullah, s.a.v.s., da kaže: "Ne sluša Allah ništa kao što sluša Vjerovjensnika, lijepoga glasa, uljepšava glas pri učenju Kur'ana i uči ga glasno."** ¹⁵ I takođe, hadis od Ebu Musaa, da je rekao Vjerovjensnik, s.a.v.s.: **"Zaista mi je dat mizmar¹⁶ od mizmara porodice Davudove."** ¹⁷ I na kraju ovog dijela, navest ćemo još dva hadisa koji još jasnije upućuju na važnost uljepšavanja učenja. Prvi prenosi S'ad ibn Ebi Vekkas, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: **"Ko ne uljepšava glas pri učenju Kur'ana nije od nas."** ¹⁸ I hadis od Bera'a koji kaže: **"Čuo sam Resulullah kako na jaciji uči suru**

¹³ Predaju bilježi Buhari u *Šaḥīḥu*, Taberi u svom tefsiru.

¹⁴ Bilježe ga Ebu Davud, Nesai i drugi.

¹⁵ Bilježi ga Buhari.

¹⁶ Mizmār je melodioznost pri učenju koju je Davud, a.s., primjenjivao učeći iz Zebura. (El-Qāmūs el-muḥīt)

¹⁷ Bilježe ga Buhari i Muslim.

¹⁸ Bilježi ga Ebu Davud.

Ve-t-tini ve-z-zejtun, i nisam čuo nikoga ljepšeg glasa od njeg.”¹⁹

Naravno, uz sve preporuke o uljepšavanju glasa, nije dozvoljeno pretjerivanje koje će izmijeniti značenje, harfove ili harekete, skratiti ili produžiti propisane dužine.

Krupno Izgovaranje – التفخيم

Krupno, sa najvećim stepenom krupnoće, izgovaraju se svi harfovi **ist'ila'** i harf **rā** kada nose **fethu** i kada poslije njih dođe harf **elif** koji nosi **sukun**, a koji se također izgovara krupno:

الصَّادِقُونَ ، وَلَا الضَّالِّينَ ، يَرْضَى

Krupno, za jedan stepen manjom krupnoćom, izgovaraju se svi harfovi **ist'ila'** i harf **rā** kada nose **fethu**:

خَلَقَ ، صَدْرَكَ ، الصِّمَدُ

Krupno, za dva stepena manjom krupnoćom, izgovaraju se svi harfovi **ist'ila'** i harf **rā** kada nose **dammu**:

الطُّوفَانُ ، الْمَغْضُوبِ ، الْقُدُّوسُ

Krupno, sa još nižim stepenom krupnoće, izgovaraju se svi harfovi **ist'ila'** kada nose **sukun**:

المُصْبِحُ ، النَّخْلَةُ ، بِمِقْدَارٍ

Krupno, sa najnižim stepenom krupnoće, izgovaraju se svi harfovi **ist'ila'** kada nose **kesru**:

الْمَصِيرُ ، بَخِلَ ، غَضِبُوا

Mehko izgovaranje harfova- الترقيق

Harfovi koji imaju osobinu **istifāl** izgovaraju se sa tankoćom.

جَعَلَ

حَكِيمٌ

السَّاءُ

الشَّمْسُ

الْعَالَمِينَ

كَرِيمٌ

خَلَقَ

الْوُدُودُ

ثَابِتٌ

مَرِيَمُ

نَظِيرٌ

الْوَسْوَاسُ

يَدَيَّ

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

Sunčevi i mjesečevi harfovi

Arapska se slova dijele, s obzirom na njihov odnos spram određenom članu *el* (ال) na sunčeva i mjesečeva. Naime, u arapskom jeziku, kao i u nekim evropskim jezicima, postoji određeni član kojim se određuju imenice, a koji se stavlja na njen početak.

Sunčevi harfovi - الحروف الشمسية

Kada je početni harf imenice jedan od sunčevih harfova (*el-huruf eš-šemsijje*), drugi harf određenog člana - *lām* (ل) pretvara se (deklinira) u početni harf imenice, tako da se ل uopće ne čita, a početni harf nosi tešdid na sebi i čita se **udvostručen**.

Sunčeve harfove čine slijedećih četrnaest harfova:

(ت، ث، د، ذ، ر، ز، س، ش، ص، ض، ط، ظ، ل، ن)

Primjeri

الشَّمْسُ	التَّائِبُونَ
الصَّمد	الثَّاقِب
الضَّرَاءُ	الدَّيْن
الطُّور	الذُّبُّ
الظَّنَّ	الرَّسُول
واللَّيْل	الزَّانِيَة
النَّفْس	السَّمَاء

Mjesečevi harfovi - الحروف القمرية

Kada je početni harf imenice jedan od mjesečevih harfova (**el-huruf el-qamerijje**), drugi harf određenog člana **lām** (ل) ne deklinira u početni harf imenice. Određeni član i imenica se, dakle, čitaju kako su i napisani.

Mjesečevi harfovi su slijedećih četrnaest harfova:

(أ، ب، ج، ح، خ، ع، غ، ف، ق، ك، م، و، ي، هـ)

Primjeri

الْأَمَلُ
الْبَاطِلُ
الْجَحِيمُ
الْحُرُورُ
الْخَاسِرُونَ
الْعُقُودُ
الْغَيِّ
الْفَرْدَوْسُ
الْقَالِينَ
الْكِتَابُ
الْمَلِكُ
الْمَزَلُ
الْوَتِينَ
الْيَمِينَ

Propis učenja isti'aze i bismille

– حكم الاستعاذة و البسملة

Neposredno prije učenja Kur'ana obaveza je proučiti *isti'azu* (e'uzu), shodno riječima Uzvišenog: “**A kada (pođeš) Kur'an (da) učiš, utječi se Allahu od prokletog šejtana.**”²⁰

Postoji više verzija učenja isti'aze, a najpoznatija je gornjim kur'anskim imperativom naređena: *e'uzu billahi mine-š-šejtani-r-radžim* - što znači utječem se Allahu (kod Allaha zaštitu tražim) od šejtana prokletog.

Dakle, prije samog učenja Kur'ana, obaveza je proučiti *isti'azu*, kao što je učimo i na početku namaza, prije samog učenja sura, a većina je uleme stanovišta da je njeno učenje vadžib. Ako nas u učenju prekine nešto što nije vezano za samo učenje, ili ako to nije stanka zbog kihanja ili kašljanja, kao npr. govor, pravljenje duže pauze, zabaviti se čim drugim osim Kur'ana i sl., potrebno je prije nastavka ponovo proučiti *isti'azu*.

Učenje *bismille* je sunnet ako učimo s početka sure, i uči se odmah nakon isti'aze. Izuzetak je sura Tewbe prije koje se *bismilla* ne uči. Bismilla se može učiti poslije isti'aze i kad započinjemo učenje od sredine sure.

Bismilla glasi: - بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ *bismillahi-r-rahmani-r-rahim* - u ime Allaha, Milostivog, Samilosnog, što znači, počinjem (svoje djelo) u Allahovo ime, tj. radi Allaha, Milostivog (svim stvorenjima), Samilosnog (samo vjernicima na Sudnjem danu).

²⁰ Prijevod značenja sure En-Nahl, 98.

Pravila učenja nun sakina i tenvina

Nūn sakin نٌ i *tenvini* (en, in, un) imaju četiri pravila: idgām, ihfa', iqlāb, izhār, koja su ustvari njihov odnos spram harfa koji ih slijedi. Naime, svaki harf, kada se nađe neposredno poslije nūna sakina ili tenvina, ima određen odnos prema njima i pravilo čitanja. Prvo je pravilo vezano za šest, drugo za petnaest, treće za jedan harf i četvrto za preostalih šest.

Nun sakin

Definicija

Nūn sakin نٌ je nūn koji nema hareketa (samoglasnika) na sebi, tj. nosi sukun. Može biti u imenici, glagolu ili čestici.

Primjeri

مَنْ
ذَنْبُكَ
أَنْعَمْتَ

Tenvin

Definicija

Tenvin je dopunski **nūn** bez hareketa koji dolazi na kraju imenice - kad se ne zastaje pri učenju na toj imenici. U slučaju zastajanja, nūn se uopće ne čita.

Primjeri

أُسْوَةٌ
عَلَيْهَا
شَكٌّ

I Utapanje (idgām) - إدغام

Idgam jezički znači utapanje, asimilacija, a stručno predstavlja utapanje **nūn sakina** ن (ili **nūn tenvina**) u drugi harf koji nosi neki hareket tako da dobijemo jedan harf sa tešdidom čiji su korijeni od drugog harfa. Šest je harfova idgama koje sadržava riječ:

(يرملون).

Sama realizacija idgama, zavisno da li se izgovara uz nazalizaciju (gunne) ili ne, dijeli idgam na dvije vrste: idgam sa nazalizacijom (إدغام بغنة) i idgam bez nazalizacije (إدغام بغير غنة).

Utapanje uz nazalizaciju (إدغام بغنة)

Definicija

Definira se kao utapanje **nūn sakina** ن (ili **nūn tenvina**) u drugi harf, tako da se čita samo jedan udvostručen harf (sa tešdidom), čiji su korijeni od drugog harfa, primjenjujući nazalizaciju (gunne).

Primjena

Kada se nađe **nūn** (sakin ili nun tenvina) prije jednog od četiri harfa: **jā, nūn, mīm, wāw** - sadržanih u riječi: (ينمو), utapa se u njih tako da se oni čitaju **udvostručeno** (sa tešdidom na sebi), s tim da njihov izgovor polazi iz ishodišta harfa **nūn** ن. I to je uz nazalizaciju jedino što ostaje od nūna kada je u pitanju izgovor, iako se piše. Izgovor jednog od četiri spomenuta harfa traje dva hereketa (jedna dužina) uz obaveznu **nazalizaciju** - strujanje vazduha kroz nos, ali tako da se ne izgube njihove osobine. Ovdje se dešava nepotpuno utapanje - **el-idgāmu en-nāqis** (الادغام الناقص).

Primjeri

أَنْ يَأْتِيَ
وَنَفْسٍ وَمَا

مَنْ نَشَاءُ
خَيْرًا مَّا

Utapanje (idgām) bez nazalizacije - إدغام بغير غنة

Definicija

Definira se kao utapanje harfa **nūn** ن u jedan od dva harfa: **lām** ل ili **rā** ر, tako da se prvi harf uopće ne čita, a drugi se čita udvostručen (sa **tešdidom**).

Primjena

Kad se harf ن (**nūn** sakin ili **nūn** tenvina) nađe prije harfa **lām** ل ili **rā** ر, prvi se utapa u drugi, tako da drugi čitamo udvostručen (sa **tešdidom**). U ovom je slučaju utapanje potpuno - **el-idgāmu et-tām** (الإدغام التام), bez nazalizacije, a harfovi ر i ل čitaju se udvostručeno.

Npr. riječi مِنْ لَدُنْهُ (min ledunhu) izgovorit ćemo kao da je napisano مِلْدُنْهُ (milledunhu).

Primjeri

أَنْ لَمْ يَرَهُ أَحَدٌ

مِنْ رَبِّكُمْ

مَا لَبَدًا

يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ

غَفُورٌ رَحِيمٌ

II Skrivanje (ihfa') - الاخفاء

Ovo je drugo pravilo neposredno vezano za harf ن (nūn sakin ili nūn tenvina), i ima izuzetnu važnost jer uz harf **nūn** obuhvata još petnaest harfova, te je tako zastupljeno gotovo u svakom ajetu.

Definicija

Jezičko značenje **ihfa'a** je pokrivanje, a u tedžvidskoj terminologiji predstavlja skrivanje harfa ن (nūn sakin ili **nūn** iz tenvina) u izgovoru posredstvom **nazalizacije**, kada se nađe ispred jednog od petnaest određenih harfova.

Primjena

Kada se harf ن (nūn sakin ili **nūn** tenvina) nađe ispred jednog od petnaest harfova;

(ت، ث، ج، د، ذ، ز، س، ش، ص، ض، ط، ظ، ف، ق، ك)

ne izgovaramo harf **nūn** nego samo njegovu osobinu **nazalizacije** (gunne) tj. da struji glas kroz nos u trajanju od jedne obične dužine, i iz ishodišta harfa koji slijedi.

Primjeri

مَنْشُورًا	مَنْ تَابَ ،
أَنْدَادًا	أَنْجَاكُمْ ،
نَفْسًا زَكِيَّةً	مُنْذِرًا ،
أَنْ سَيَكُونُ	فَانْظُرْ ،
عَنْ صَلَاتِهِمْ	لِمَنْ شَاءَ ،
شَرَابًا طَهُورًا	مَنْصُودًا ،
مِنْ قَبْلِ	خَالِدًا فِيهَا ،
	كِرَامًا كَاتِبِينَ

III Promjena (iqlāb)- الاقلاب

Ovo je naredno pravilo harfa **nūn** (ن) i **tenvina**, a vezano je samo za jedan harf - harf **bā** (ب).

Definicija

Jezičko značenje iqlāba je transformacija mjesta i pozicije nečega. U tedžvidskoj terminologiji predstavlja promjenu harfa **nūn sakin** ili **nūn tenvina** kada se nađe ispred harfa **bā** u harf **mīm** nad kojim primijenjujemo pravilo skrivanja (**ihfa'**).

Primjena

Kada se **nūn sakin** (نْ) ili **nūn tenvin** nađe ispred harfa **bā** (ب), transformira se u harf **mīm** (م), od kojeg izgovaramo samo jednu njegovu osobinu - nazalizaciju (**gunne**), da, dok su usta zatvorena, **mīm** struji kroz nos u trajanju koliko jedna obična dužina.

Primjeri

مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَةُ
أَنْبَاءُ

سَمِيعٌ بَصِيرٌ

زَوْجٍ بِهِجٍ

مُنْفَطِرٌ بِهِ

IV Isticanje (izhār)- الاظهار

Izhār je posljednje pravilo iz ove grupe i na određen je način suprotno prethodnim pravilima koja se zasnivaju na utapanju harfa **nūn** ili njegovih osobina u drugi harf. U ovom pravilu nema asimilacije nego svi harfovi zadržavaju svoje osobine i ishodišta.

Definicija

Jezički, **izhār** je *pojava*, pokazivanje, a u praksi predstavlja (razgovijetno) izgovaranje i **isticanje**, bez nazalizacije, harfa **nūn sakina** ili **nūn iz tenvina** kada dođe ispred šest određenih harfova.

Primjena

Kada se iza **nūn sakina** (نْ) ili **nūn tenvina** nađe šest harfova -

(أ، هـ، خ، ح، غ، ع)

potrebno ga je izgovoriti iz njegovog ishodišta i **bez nazalizacije** (gunne), ne izostavljajući ni jednu njegovu osobinu.

Primjeri

مَنْ آمَنَ	سَلَامٌ هِيَ
أَلَا نَهْرُ	شَيْئًا إِذَا
إِنْ عَلِمْتُمْ	نَارًا حَامِيَةً
مِنْ غِلٍّ	وَاسِعٍ عَلِيمٍ
تَنْحِتُونَ	وَرَبِّ غَفُورٍ
فَإِنْ خِفْتُمْ	نَخْلٍ خَاوِيَةٍ

Pravila učenja mīm sakin م

Uz **mīm sakin** (م) vezana su tri pravila: **ihfa' šefevi**, **idgām mišlej-ni sagīr i izhār šefevi**. Prva su dva vezana za po jedan harf, a treće za ostalih dvadeset šest harfova.

Definicija

Harf **mīm sakin** (م) je harf mīm bez samoglasnika iza sebe, a pravila vezana za ovaj harf primijenjuju se bez obzira da li se zastajalo na riječi čiji je zadnji harf mīm ili ne.

1. Usneno skrivanje (ihfa' šefewl) - الاخفاء الشفوي

Definicija

U jezičkom značenju **ihfa' šefevi** je usneno skrivanje, a u praksi predstavlja poluizgovor harfa **mīm sakin** (م) uz primjenu **nazalizacije** u trajanju koliko jedna obična dužina.

Primjena

Kada se nađe harf **mīm sakin** (م) prije harfa **bā** (ب), od harfa mīm izgovara se samo njegova osobina **nazalizacije** (*gunne*) - da vazduh struji kroz nos i uz malo otvorena usta u trajanju od jedne obične dužine.

Primjeri

كُنْتُمْ بِهِ
هُم يَارْزُونَ
كَلْبُهُمْ يَاسُطُ
إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ

Utapanje identičnih harfova (idgām mišlejn) الادغام المثليين

Definicija

Jezički ovo pravilo predstavlja malo utapanje dva harfa, a terminološki je to **utapanje dva ista harfa**, prvi sakin, a drugi muteħarrik, u jedan koji postaje i čita se udvostručen.

Primjena

Kada se nađe harf **mīm sakin** (م) prije harfa **mīm** koji nosi hareket, dolazi do utapanja te se izgovara udvostručeno **mīm** (م) sa **nazalizacijom** u trajanju koliko jedna obična dužina.

Primjeri

وَلَكُمْ مَّا
ءَ أَمِنْتُمْ مِّنْ
أَنْتُمْ مُّغْنُونَ
أَمْ مَّاذَا

Isticanje harfa mīm (izhār šefewi)

الاظهار الشفوي -

Ovo je pravilo vezano za sve harfove osim harfa **bā** (ب).

Definicija

Jezički **izhār šefewi** je usmeno isticanje, a u praksi predstavlja isticanje harfa **mīm sakin** kada se nađe ispred svih harfova osim harfova **mīm** i **bā**. Nazvan je usneni jer se mīm izgovara sa usana.

Primjena

Kada se pri učenju Kur'ana nađe harf **mīm sakin** (م) prije bilo kojeg harfa, osim harfa **bā** (ب) i **mīm** (م), potrebno je izgovoriti ga razgovijetno sa svim njegovim osobinama.

Primjeri

أَمْ لَهُمْ
تَمْتَرُونَ
عَلَيْكُمْ وَلَا
أَمْنًا
تُصِيبُهُمْ فِتْنَةٌ

Pravilo udvostučениh (mušeddede) nūn (نّ) i mīm (مّ)

Definicija

Svaki harf u arapskom jeziku može nositi tešdid, pa tako i harfovi **nūn** (نّ) i **mīm** (مّ). Međutim, za razliku od ostalih harfova od kojih se svaki, kada nosi tešdid, jednostavno izgovara kao dupli harf, **nūn** (نّ) i **mīm** (مّ) izgovaraju se uz **nazalizaciju** u trajanju od dva harakata.

Primjena

Kada se nađe **nūn sa tešdidom** (نّ) ili **mīm sa tešdidom** (مّ), obavezno je izgovoriti ih **uz nazalizaciju** - da struji vazduh kroz nos u trajanju od dva harakata.

Primjeri

أَمِّنَ	لَمَّا	مِمَّا	مّ
جَهَنَّمَ	إِنَّمَا	وَلَنْضَبِرَنَّ	نّ

Pucketanje (qalqala) - القلقة

Definicija

Qalqala je pucketanje (odskakanje) harfa na njegovom ishodištu, kada se nađe sakinom, na kraju ili u sredini riječi. Ovu osobinu posjeduje pet harfova koji su sadržani u riječi (قطب جد).

Primjena

Kada se jedan od pet harfova (ق، ط، ب، ج، د) nađe i bude **sakin**, obavezno ga je izgovoriti **sa pucketanjem** na njegovom ishodištu. Shodno intenzitetu *qalqala* se dijeli na tri vrste: mala, srednja i velika.

Mala qalqala (قلقة صغرى) je slučaj kad jedan od pet harfova dođe u sredini riječi, **srednja** (قلقة وسطى), pri kojoj je pucketanje većeg intenziteta od male, predstavlja jedan od pet harfova kada dođe na kraju riječi, i treća **velika qalqala** (قلقة كبرى), pri kojoj je intenzitet pucketanja najveći, predstavlja jedan od pet harfova kada udvostručen (sa tešdidom) dođe na kraju riječi.

Primjeri

Mala qalqala

قَبِيلٌ، أَحَطَيْنَا، اقْرَأْ

Srednja qalqala

أَحَدٌ، شِقَاقٌ، الصَّرَاطُ

Velika qalqala

وَتَبَّ، الْحَقُّ، الْحَجَّ

Dužine - المدود

Dužine (mudūd) su jedno od najvažnijih poglavlja u tedžvidskoj nauci. Zastupljene su kroz sve ajete časne Knjige i vrlo su precizno ustanovljene, a samo njihovo prakticiranje je pri učenju obavezno.

Definicija

U arapskom jeziku *medd* znači oduženje, dužina, a u tedžvidskoj terminologiji predstavlja oduženje izgovora harfa radi određenog razloga koji je prouzročio dužinu. Tri su harfa koji grade dužinu, tkz. harfovi medd: **wāw sakin** (وُ) kad prije njega dođe harf sa **damom**, **jā sakin** (يُ) kad prije njega dođe harf sa **kesrom** i **elif sakin** (إِ) kad prije njega dođe harf sa **fethom**. Ova tri harfa, koji su još zovu **hurūfu-l-'ille** (حروف العلة), u navedenim slučajevima, grade dužine (mudūd). Inače obična dužina u tedžvidskoj nauci može biti sa tri samoglasnika: *u*, *i*, *a*, a ta je dužina poput dužine samoglasnika u našim riječima: *lūka*, *sīn*, *nāna*.

Međutim, dužine se javljaju i u nekim drugim slučajevima, koje ćemo jedan po jedan pobrojati i opisati. Sve se dužine dijele na dvije vrste: obična (طبيعي) i izvedena (فرعي), a svaka od njih ima podvrste koje je potrebno pojedinačno savladati i primjenjivati prilikom učenja kur'anskih ajeta.

I Osnovna (obična) dužina - المد الأصلي

Ova je dužina (medd asli) obična dužina čiji je uzročnik jedan od tri harfa medda u narednim slučajevima: **wāw** (و) kad prije njega dođe harf sa **dammom**, **elif** (ا) kad prije njega dođe harf sa **fethom** i **ja** (ي) kad prije njega dođe harf sa **kesrom**, a sve uz uvjet da poslije ne dolazi hemze niti harf sa sukunom ili tešdidom. Ovaj medd traje dva harakata i obavezno ga je primjenjivati pri učenju.

Primjena

Kada dođe harf koji nosi **dammu**, a poslije njega **wāw sakin** (وْ), harf je obavezno proučiti produžujući njegov samoglasnik **u** jednu dužinu (dva harakata) izgovarajući **ū**, ili kada dođe harf koji nosi **fethu** i poslije njega **elif sakin** (اِ), samoglasnik **a** uči se u trajanju od jedne dužine - **ā**, ili kada dođe harf sa **kesrom** i poslije njega harf **jā sakin** (يِ), njegov samoglasnik **i** obavezno je proučiti u trajanju od jedne dužine - **ī**.

Primjeri

أُ ili يُ	وْ	يِ
مُوسَى ، عِيسَى	نُور ، غُفُور	عَلِيم ، فِيْهَا

U ovim primjerima smo radi lakšeg razumijevanja dužine stavili sukune na huruful medd iako se oni inače ne pišu.

Dužina spojene zamjenice (**medd sile sugra**)

مد الصلة الصغرى -

U običnu dužinu spadaju još dvije vrste dužina: dužina spojene zamjenice (**medd sile sugra**) i kompezacijska dužina (**medd 'iwed**).

Dužina spojene zamjenice čini lična zamjenica trećeg lica jednine muškog roda (٤) spojena sa riječi ili veznikom. Potrebno je naglasiti da svaki harf **hā** (٤) nije lična zamjenica, nego može biti sastavni dio neke riječi. Ko ne može prepoznati zamjenicu, na obavezu čitanja jedne dužine aludira mali znak (٤) ili drugi znak poput zareza koji stoji iza riječi i ukazuje da se zamjenica čita dugo.

Primjena

Kada se na kraju riječi nađe **zamjenica** trećeg lica muškog roda (٤), da nosi **dammu** ili **kesru**, a harf prije zamjenice nosi neki haraket (dakle, da nije *sakin* i ne nosi *fethu*), zamjenicu je obavezno učiti u trajanju od jedne dužine. Izuzetak je situacija da nakon zamjenice dođe harf *hemze*, kada se zamjenica uči četiri heteketa (dvije obične dužine), a ako dođe harf sa sukunom onda se čita samo jedna dužina. O ovom će biti posebno govora.

Primjeri

وَرَسُولُهُ ، وَالِدَارِ
وَمَلَأَتْهُ ، لِيُخْرِجَكُمْ
أَزْوَاجَهُ ، مِنْ بَعْدِهِ
قَلْبَهُ ۚ مَرَضَ
عَمَلَهُ ۚ وَنَجِّنِي
أُمُّ بِهِ ۚ جَنَّةَ

Kompezacijska dužina (medd 'iwed)

مد العوض -

U običnu dužinu svrstava se i **medd 'iwed** - kompezacijska dužina, što predstavlja **tenvin en** koji, prilikom stajanja na njemu, zamjenjuje izgovor jedne dužine (samoglasnika a) - ā.

Primjena

Kada zastanemo na riječi čiji zadnji harf nosi **tenvin en**, obavezno je umjesto *tenvina en* izgovoriti jednu dužinu samoglasnika - ā. Ovo se dužina izgovara samo ako stanemo na riječi koja nosi **tenvin en**, a ako prelazimo preko riječi, **tenvin en** čitamo kako je i napisan.

Primjeri

مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا
وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا
فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا

Napomena

Vezano za dužine valja napomenuti na dva moguća rasporeda harfova koje srećemo u Kur'anu. Jedan je da nakon riječi koja se završava običnom dužinom dođu harfovi **و** ili **ي** koji grade dužinu. U ovom se slučaju prva riječ čita sa običnom dužinom - dva hareketa, a naredni se harf čita bez utjecaja na prethodnu riječ. Drugi je slučaj kada nakon jednog od harfova koji čine dužinu, a koji nose znak udvostručenja (tešdid) dođe isti harf. Udvostručeni harf se čita udvostručeno, a dužina koja slijedi ne odstupa od osnovnih pravila dužina. Kod oba slučaja se sastaju harfovi koji čine dužinu, čime se potvrđuje postojanje dužine, a po čemu je i nazvana **potvrđena dužina** (medd temkīn - **مد التمكين**). Stavljena je u napomenu jer ne nosi nikakvo novo niti odstupajuće pravilo od osnovnog.

Primjena

Kada prilikom učenja dođu jedan do drugog harfovi, koji grade dužine, uči se shodno osnovnim pravilima o dužinama bez ikakvog odstupanja.

Primjeri

وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا
الَّذِي يَعْلَمُ
النَّبِيِّينَ
أُمِّينَ
حَيِّتُمْ

II Izvedena dužina- المد الفرعي

Ova je dužina izvedena iz obične, a njeni su uzročnici **hemze** i **su-kun** kada dođu nakon harfa koji gradi običnu dužinu, ili u situaciji da se sastanu **dva hemzeta**.

1. Dužine prouzrokovane hemzetom

Sastavljena dužina (medd muttešil) -

المد المتصل (الواجب)

Kada u istoj riječi poslije harfa, koji gradi dužinu dođe hemze, nastaje sastavljena dužina (**medd muttešil**). Upravo zbog sastajanja harfa dužine i hemzeta u istoj riječi ovaj je *medd* i dobio ime *muttešil*, što znači sastavljen. Obaveza je ovu dužinu učiti četiri ili pet hareketa.

Primjena

Kada se u istoj riječi nađe harf, koji gradi običnu dužinu i neposredno poslije njega **hemze**, obična se dužina transformira u sastavljenu - **medd muttešil**, i obavezno je produžiti njen izgovor četiri ili pet hareketa. Produženje vrijedi za sva tri samoglasnika: a, i, u.

Primjeri

وَالسَّمَاءِ

الْأَسْوَءِ

وَجَاءِ

أَبْنَاءَكُمْ

Rastavljena dužina (medd munfesil)

المد المنفصل -

Ako na kraju riječi dođe harf, koji gradi **dužinu**, a **hemze** bude prvi harf u narednoj riječi nastaje rastavljena dužina. Zove se rastavljenom jer se uzročnici ove dužine rastavljaju dvjema riječima čiji su oni sastavni dijelovi. Ova se dužina takođe obavezno uči četiri ili pet hareketa.

Primjena

Kada se na kraju riječi nađe **harf medd** koji je uzrokovao običnu dužinu, a **hemze** na početku riječi koja je slijedi, obična dužina na njenom kraju pretvara se u rastavljenu - **med munfesil**, te se izgovara četiri ili pet hareketa. Neki učaci ovo produženje ne smatraju obaveznim, dozvoljavajući da se uči samo jedna dužina (dva hareketa), međutim, imajući u vidu da postoji mutevatir rivajet kako je Hafs učio po prvoj verziji, rukovodit ćemo se po njoj. Produženje takođe vrijedi za sva tri samoglasnika: a, i, u.

Primjeri

لَا أَقْسَمُ
لَا إِلَهَ
لَوْلَا أَنْزَلَ
كَمَا أَحْسَنَ

Velika dužina spojene zamjenice (medd šile kubrā)

– مد الصلة الكبرى

Ako na kraju riječi dođe spojena **zamjenica** trećeg lica muškoga roda (۴) koja je uzročnik obične dužine, a prvi harf u narednoj riječi bude **stalno hemze** (qat'i), nastaje velika dužina spojene zamjenice - **medd šile kubra**. Ova se dužina naziva velikom dužinom, jer se u odnosu na običnu dužinu spojene zamjenice učenje produžava na četiri ili pet hareketa.

Primjena

Kada se na kraju riječi nađe **zamjenica** trećeg lica muškoga roda (۴) koja gradi običnu dužinu, i slijedi je riječ koja počinje sa **stalnim hemzetom** (qat'i), obična dužina na njenom kraju pretvara se u veliku dužinu spojene zamjenice - **medd šile kubra**, te se izgovara četiri ili pet hareketa. Već smo kazali da kod spojene zamjenice dužina nastaje samo u slučaju samoglasnika ū i ī, odnosno nakon **damme** ili **kesre**.

Primjeri

وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلَّا

رَحْمَةً رَبِّهِ إِلَّا

2. Izvedene dužine prouzrokovane sukunom ili tešdidom

Dužina prouzrokovana udvostručenim harfom

المد اللازم الكلمى الثقلى - (medd lāzim kelimi mušeqqal)

Ovoj je dužini uzročnik udvostručeni harf koji dođe u jednoj riječi nakon harfa, koji gradi običnu dužinu. Ako nakon **harfa medd** (harfa koji gradi običnu dužinu) dođe udvostručeni harf, npr. الحاقّة (el-ḥāqqah), nastaje **dužina prouzrokovana udvostručenim harfom** koju je obavezno učiti šest hareketa.

Primjena

Kada nakon harfa, koji gradi običnu dužinu (**harf medd**) dođe u istoj riječi **harf sa tešdidom**, obična se dužina transformira u **dužinu prouzrokovanu udvostručenim harfom - medd lāzim kelimi mušeqqal**, koju je obavezno izgovarati u trajanju od šest hareketa.

Primjeri

لا الضَّالِّينَ

الْعَادِّينَ

وَلَا جَانَ

Dužina prouzrokovana sukunom (medd lāzim kelimī muḥaffef)

المد اللازم الكلمي المخفف -

Ova je dužina uzrokovana **sukunom**, a grade je harf koji tvori običnu dužinu i harf sa sukunom kada ga slijedi. Obavezno ju je učiti šest hareketa. Ovaj medd je u Kur'anu došao samo na dva mjesta, oba u suri Junus.

Primjena

Kada nakon obične dužine koju je prouzrokovao **harf medd** dode **harf sa sukunom** u istoj riječi, obična se dužina transformira u dužinu prouzrokovanu sukunom - **medd lāzim kelimī muḥaffef**, koju je obavezno izgovarati šest hareketa.

Primjeri

ءآلآنَ وَقَدْ عَصَيْتَ
ءآلآنَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ

Dužina riječi na kojoj se staje (medd 'arid li-s-sukūn)

المد العارض للسكون -

Ova dužina nastaje kada se staje na riječi u kojoj nakon harfa, koji gradi običnu dužinu (**harf medd**) dolazi posljednji harf riječi. Zbog stajanja na toj riječi posljednji je harf sakin, koji na takav način utječe na samu dužinu. Po tome ova vrsta nosi ime. Kada stajemo na toj riječi, dozvoljeno je dužinu učiti dvije, četiri ili šest hareketa. Isti broj hareketa trebamo koristiti pri svakom stajanju u istom učenju.

Primjena

Kada u jednoj riječi nakon harfa koji gradi **dužinu** dođe posljednji harf riječi, kod stajanja na njoj dužinu možemo učiti u trajanju od dva, četiri, ili šest hareketa.

Primjeri

يَعْمَلُونَ

الرَّحِيمِ

الْخُرُوجِ

الْحِسَابِ

Napomena: Sukun na zadnjim harfovima ovih riječi se ne piše jer u osnovi on tu i ne stoji, nego se čita samo u slučaju kada stanemo na dotičnoj riječi. U ovim primjerima je napisan radi lakšeg razumijevanja dužine.

Dužina harfova līn:

wāw i jā (medd līn) - مد لين

Ova dužina nije klasična dužina samoglasnika, nego je to rastezanje harfova lin - wāw و i jā - ي , u određenim situacijama. Dobi-la je naziv po osobini koja se na arapskom zove **lin** (nježnost, bla-gost) čiji harfovi wāw i jā, kada su **sakin**, budu posebno mehki i blagi. Nastaje pri stajanju na riječi kada **harf līn** (wāw ili jā) bude predzadnji harf u njoj i usto **sakin**, a prije njega **harf sa fethom**. Stojeći na toj riječi, produžiti (rastegnuto) ćemo izgovor **harfa līn** (و ili ي) u trajanju od dva, četiri ili šest hareketa. Ovdje treba obrati-ti pažnju da se pri rastezanju harfa lin ne ubaci koji samoglasnik, što je česta grješka kod pojedinih učača, npr. da se izgovori *ṣajjif* umjesto *ṣajjif*.

Primjena

Kada **harf lin** (و ili ي) bude **sakin** i predzadnji u riječi, a prije nje-ga **harf sa fethom**, pri stajanju na toj riječi izgovor harfa wāw ili jā rastežemo u trajanju od dva, četiri ili šest hareketa.

Primjeri

خَوْفٍ

صَيْفٍ

إِلَيْكَ

لَوْحٍ

Dužine harfova s početka pojedinih sura

مدود حروف فواتح السور -

Na početku nekih sura prvi su ajeti harfovi, koji ne čine klasične riječi, nego su to tkz. **hurufu fevātihi-s-suver** - harfovi kojima počinju sure, i oni imaju svoje posebno značenje. Dio učenjaka kaže da su ovi harfovi jedna vrsta izazova za one, koji ne vjeruju u Allahovu Knjigu - kao da se njima kaže: Evo od ovih su harfova sačinjene kur'anske sure i ajeti, pa ako ste kadri, napišite vi šta slično... Ima i drugih mišljenja, ali je u svakom slučaju njihovo čitanje precizno ustanovljeno i svi harfovi koji su došli s početka nekih sura, osim *elifa*, čitaju se dva, četiri ili šest hareketa.

Ovih harfova ima ukupno četrnaest, a sadržani su u riječi:

صلة سحيراً من قطعك

i oni grade dužine. Čitaju se po imenu, npr. qāf, sīn, hā... a grade tri vrste dužina: **medd elifat** (dužina elifa), **medd lāzim ĥarfi mušeqqal** (dužina harfa koji gradi utapanje) i **medd lāzim ĥarfi muħaffef** (dužina harfa koji ne gradi utapanje). Praktična razlika među njima je u trajanju dužine koje nose u svom imenu, a ukratko možemo reći da dužinu elifa, čiji su harfovi sadržani u riječi: **حي طهر**, izgovaramo u trajanju od dva hareketa, a dužine svih ostalih harfova uče se u trajanju od šest hareketa osim harfa **ع** kod kojeg je harf līn (jā) iz njegovog imena dozvoljeno izgovoriti (rastegnuti) četiri ili šest hareketa.

Dužina elfa (medd elfat) - حي طهر

Kada se na početku sure nađu samostalni harfovi: ر، ه، ح، ي، ط: **elif**, koji je u njihovom imenu izgovara se u trajanju od dva hareketa.

الر

يس

طه

حم

Dužina harfa koji gradi utapanje

المد اللازم الحرفي المثلث - (medd lāzīm harfī muṣeqqal)

Kada se na početku sure nađe **harf**, koji u svom imenu ima dužinu, a nakon dužine harf koji tvori utapanje (**idgām**), obavezno se uči šest hareketa. Ova dužina nastaje samo ako nakon tog harfa dođe harf nad kojim se primjenjuje utapanje.

الـم
الـمـصـ
طسـم

Dužina harfa koji ne gradi utapanje

(**medd lāzlm harfī muḥaffef**) - المد اللازم الحرفي المخفف

Kada se na početku sure nađe **harf**, koji u svom imenu ima dužinu, a nakon dužine harf koji ne tvori utapanje (**idgām**), obavezno se uči šest hareketa.

أ
ن
ح
م
ر

Izgovor imena Allah

Harf **lām** ل u arapskom je jeziku, kao što smo već kazali, mehak, i to je njegova osnovna osobina koju treba stalno primjenjivati pri izgovoru ovog harfa. Izuzetak su dva slučaja, oba su u riječi, imenu našeg plemenitog Gospodara, Allah, kada prije nje dođe riječ čiji posljednji harf nosi **fethu** ili **dammu**. Tada se u riječi **lām** izgovara krupno. Ovaj je krupan izgovor primjeren imenu Uzvišenog, što učenjaci drže za razlog ukрупnjivanja harfa **lām**. Ako prije riječi Allah dođe harf s **kesrom**, **lām** se izgovara tanko.

Primjena

Kada se prije riječi Allah nađe riječ čiji posljednji harf nosi **fethu** ili **dammu**, **lām** se izgovara krupno, kao i **elif**, koji ga slijedi. Ovaj elif se inače ne piše, ali se izgovara u trajanju obične dužine (dva hareketa samoglasnika - ā) i obavezno krupno.

Primjeri

هُوَ اللهُ	-	ذَلِكَ اللهُ
مِنْ اللهُ		عَلَيْهِ اللهُ

Kada prije riječi Allah dođe kesra, **lām** se uči tanko.

Primjeri

بِسْمِ اللهِ	اعْبُدِ اللهَ
	بِاللهِ

Krupan izgovor harfa ra

Kada **rā** nosi **dammū** ili **fethu**

صِرَاطَ رَبِّكُمْ، أَكْثَرُهُمْ، يَفْتَرُونَ، الْبِرِّ

Kada je **rā sakin**, a prije njega **harf sa dammom** ili **fethom**

مُرْجَوْنَ، الْأَرْضُ، مَرْجِعُكُمْ، الْقُرْآنُ

Kada je **rā sakin**, a prije njega **hemze sa nestalnom kesrom**

أَنْ اِرْجِعُوا، أَمْ اِرْتَابُوا، لِمَنْ اِرْتَضَى

Kada je **rā sakin**, prije njega **harf sa stalnom kesrom**, a poslije **harf isti'la** koji nosi **dammū** ili **fethu**

لِبِالْمِرْصَادِ، فِرْقَةٌ، قِرْطَاسٍ

Kada je **rā sakin** zbog zastajanja na riječi, a prije je **harf sa dammom** ili **fethom**

بِالنُّذْرِ، بِقَدَرٍ

Kada je **rā sakin**, a prije dođe **harf sakin** prije kojeg je **harf sa dammom** ili **fethom**

بِالْكُفْرِ، الْقَدَرُ

Mehki izgovor harfa rā

Kada rā nosi kesru

رَجَالًا ، الْمَاكِرِينَ ، مَرِيحٍ

Kada je rā **sakin**, a prije njega **harf sa stalnom kesrom**

مَرِيَّةٌ ، شُرْعَةٌ ، فِرْعَوْنُ

Kada je rā **sakin**, a prije njega **harf jā sakin**

السَّيْرِ ، الْخَيْرِ ، الطَّيْرِ

Kada je rā posljednje u riječi na kojoj zastajemo, a prije je **harf sa kesrom**

يَقْدِرُ ، بِمُسَيْطِرٍ

Kada je rā posljednje u riječi na kojoj zastajemo, a prije je **harf sakin** i prije njega **harf sa kesrom**

الَّتَحْرُ ، سَدْرٌ ، بَصِيرٌ

Ibnul-Džezeri se osvrnuo na riječ *فَرَقَ* u 63. ajetu sure Eš-Šu‘ara’, gdje se *ra* može izgovoriti dvojako, krupno ili tanko, kao rezultat prilagođavanja izgovoru *qafa* sa *kesrom*. Krupni izgovor *ra* je osnova i važeće pravilo. Ali, budući da se u spomenutoj riječi *ra* sa *sukunom* našao između dvije *kesre*, dozvoljen je tanki izgovor *ra* kako bi se njegov izgovor uskladio s vokalnim okruženjem.

Postoji još nekoliko slučajeva kada je dozvoljen krupni i tanki izgovor *ra* *sakina*, ali ih autor ne spominje u navedenim stihovima. To su sljedeći slučajevi:

1. Riječ *مِصْرَ* bez *tenvina*, na svim mjestima u Kur’anu: kada se stane na toj riječi, *ra* se može izgovoriti krupno ili tanko, ali se preferira krupni izgovor.

2. Riječ *الْقَطْرِ* u 12. ajetu sure Sebe’: kada se stane na toj riječi, *ra* se može izgovoriti tanko ili krupno, ali se preferira tanki izgovor.

3. Riječ *وَنُذِرْ*, koja se ponavlja na šest mjesta u suri El-Qamer (16, 18, 21, 30, 37. i 39. ajet): kada se stane na toj riječi, *ra* se može izgovoriti tanko ili krupno, s tim što je tankoća dominantnija varijanta.

4. Riječ *إِذَا يَسِرْ* u 4. ajetu sure El-Fedžr: kada se stane na toj riječi, *ra* se može izgovoriti tanko ili krupno, mada je tankoća dominantnija varijanta.

5. Riječ *الْجَوَارِ* u 32. ajetu sure Eš-Šura, 24. ajetu sure Er-Rahman i 16. ajetu sure Et-Tekvir: kada se stane na toj riječi, *ra* se može izgovoriti tanko ili krupno, ali se preferira tanki izgovor.

6. Riječi *فَاسِرْ* i *أَنْ أَسِرْ* na svim mjestima u Kur’anu: kada se stane na tim riječima, *ra* se može izgovoriti tanko ili krupno, s tim što se preferira tankoća.

Važno je napomenuti da se u riječi *مَجْرِيهَا* u 41. ajetu sure Hud harf *ra* izgovara tanko zato što se na *elifu* poslije njega primjenjuje velika *imala*.

Na kraju poglavlja autor upozorava da prilikom izgovora harfa *ra* sa *tešdidom* vrh jezika ne smije vibrirati. Dakle, vibriranje (*تَكْرِير*) je jedino svojstvo koje se spominje ne zato da bi se primijenilo, već da bi se izbjeglo.

Pravila identičnih, sličnih i harfova sa istim ishodištem

Idgām je i u ovom pravilu utapanje harfa sakin u harf sa hareketom, tako da nastane udvostručeni harf. Na osnovu razloga koji uzrokuju utapanje (idgām); dijeli se na tri vrste: utapanje čiji je uzročnik susret dva ista harfa (istog ishodišta i osobina) - idgām mutemāšilejn, susret dva harfa istog ishodišta - idgām mutedžānisejn, susret dva harfa bliskih ishodišta i osobina - idgām muteqāribejn.

Pravilo dva identična harfa (idgām mutemāšilejn)

Primjena

Kada dođe **harf sakin** prije harfa koji nosi **hareket**, a podudare se u ishodištu i osobinama, drugim riječima kada se sastanu dva identična harfa, nastaje utapanje prvog u drugi harf koji se izgovara kao **udvostručen harf** (sa tešdidom).

Primjeri

إِذْ هَبْ بِّكْتَابِي
قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ
وَكَمْ مِنْ مَلِكٍ

Pravilo dva harfa istog ishodišta (ḥukm mutedžānisejn)

Kada se nađe **harf sakin** i nakon njega **harf sa hareketom**, oba iz istog ishodišta, a različitih osobina, nastaje **ḥukm mutedžānisejn** - utapanje prvog u drugi harf koji se čita **sa tešdidom**. Ovo se pravilo javlja kod tri grupe harfova.

Prva grupa su **harfovi ط , د , ت**, a utapanje nastaje kad **harf ت** dođe prije **harfova د i ط**, i kada **harf د sakin** dođe prije **harfa ت**. Također, kada **harf ط sakin** dođe prije **harfa ت**.

Druga grupa su **harfovi ظ , ذ , ث**, a utapanje nastaje kad **harf ذ sakin** dođe prije **harfa ظ**, i kad **harf ث sakin** dođe prije **harfa ذ**.

Treća grupa su **harfovi م i ب**, a nastaje kad **harf ب bude sakin** i dođe prije **harfa م**.

Primjena

Kada **harf ت sakin** dođe prije **harfova د i ط**, drugi harf (dakle **د** ili **ط**) izgovara se **sa tešdidom**, a prvi se uopće ne čita. I kada **harf د sakin** dođe prije **harfa ت**, **ت** izgovara se **sa tešdidom** a **د** se uopće ne čita. Kada **harf ذ sakin** dođe prije **harfa ظ**, **harf ظ** se izgovara **sa tešdidom** a **ذ** se uopće ne čita. I kada **harf ث sakin** dođe prije **harfa ذ**, **harf ذ** se čita **sa tešdidom** a **ث** se uopće ne čita. I kada **harf ب sakin** dođe prije **harfa م**, utapa se u **م** i izgovaramo ga **sa tešdidom**. U praksi to je kao da je npr. umjesto riječi **قَدْ تَبَيَّنَ** napisano **قَتَبَيَّنَ**. Nema idgāma ako se desi drugačiji raspored harfova. Treba još reći da se kod slučaja pretvaranja **harfa ط u ت**, što je došlo u primjeru **أَحَطْتُ**, od **harfa ط** ostaje samo to da se iz njegovog ishodišta počinje izgovarati **harf ت**.

جَاءَتْ طَائِفَةٌ

فَلَمَّا أَثْقَلَتْ دَعَوْا اللَّهَ

قَدْ تَبَيَّنَ

أَحَطْتُ

إِذْ ظَلَمُوا

يَلْهَثُ ذَلِكَ

ارْكَبْ مَعَنَا

Utapanje dva slična harfa (idgām muteqāribejn)

Ovaj idgām podrazumijeva da su **dva harfa** koja se susretnu bliska po **osobinama i ishodištima**. Njihov susret uzrokuje utapanje prvog harfa, koji je inače sakin, u drugi. U Kur'anu do ovoga pravila dolazi samo kod dvije grupe harfova: (ل i ر) i (ك i ق).

Primjena

Kada se **harf ل** sakin nađe ispred **harfa ر**, dolazi do utapanja prvog u drugi tako da se izgovara **harf ر** sa **tešdidom**, a harf ل uopće se ne čita. Npr. riječ **وَقُلْ رَبِّ** (we qul rabbi) čitat ćemo kao da je napisano **وَقُرِّبْ** (we qurrabbi). I kada se **harf ق** sakin nađe prije **harfa ك**, dolazi do utapanja prvog u drugi, tako da čitamo **harf ك**, dakle sa **tešdidom**, a harf ق uopće ne izgovaramo. Nema slivanja (idgāma) ako raspored harfova bude drugačiji. U pogledu posljednjeg primjera, preneseno je spojenim senedom (lancem) prenosilaca, da od harfa **ق** ne ostaje ništa pri izgovoru osim što iz njegovog ishodišta počinje izgovor harfa **ك**.

Primjeri

وَقُلْ رَبِّ
نَخْلُقْكُمْ

Vrste zastajanja pri učenju

أنواع الوقف -

Ovo pravilo ukazuje na vrste zastajanja prouzrokovane određenim potrebama i shodno značenju koje se dobija zastajanjem nakon određenih riječi. Naime, zastajanje (الوقف) u Kur'anu uslovljeno značenjem koje se njim postiže podijeljeno je na pet vrsta: lāzim (obavezno), tām (upotpunjeno), kāfi (zadovoljavajuće), hasen (dobro), qabih (nepoželjno, ružno). Stajanja u Kur'anu su naravno uzrokovana i spoljnim okolnostima i psiho-fizičkim stanjem, poput potrebe za vazduhom, kihanjem i sl. a kao takva dijele se na četiri vrste: prinudno (idtirāri), po izboru (ihtijāri), ispitno (ihtibāri) i primjenjeno (intizāri). Prinudno je zastajanje na koje je učaj prinuđen, bilo zbog spoljnih okolnosti bilo zbog psiho-fizičke potrebe. Po izboru je zastajanje koje učaj sam izabere, ispitno je zastajanje ono koje u ispitu traži učitelj od učenika, a primjenjeno zastajanje je u kojem se zastaje radi primjene učenja po drugim qiraetima.

الوقف اللازم - Obavezno zastajanje (iāzim)

Ovo je zastajanje na riječi kojom se završava ciljano značenje a prije riječi koja nije u svezi sa prijašnjim tekstom ni po značenju ni jezički. U Kur'anu se ovo zastajanje označava malim harfom م koji stoji iznad riječi na kojoj je obaveza stati.

إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ^م وَالْمَوْتَى يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ^م
ثُمَّ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ²¹

الوقف التام - Upotpunjeno zastajanje (tāmm)

Ovo je zastajanje upotpunjeno u dva pogleda, u značenju i u završetku teme koja je započeta u ajetu. Zato nosi ime upotpunjeno zastajanje i naravno pripada vrsti dozvoljene stanke.

هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ .
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ .
إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ .

²¹ Prijevod glasi: Zaista će se odazvati oni koji čuju, a mrtve proživjet će Allah, i onda će se Njemu vratiti.

الوقف الكافي - Zadovoljavajuće zastajanje (kāfi)

Kada prilikom učenja upotpunimo jedno od osnovnih značenja te stanemo, a u nastavku ajeta postoji još jedno značenje, učinili smo zadovoljavajuće zastajanje (kāfi). I ovo je zaustavljanje dozvoljeno.

وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ
وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ.
رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ.

الوقف الحسن - Dobro zastajanje (hasen)

U ovom je slučaju zastajanje dobro i ispravno jer je značenje postignuto zastajanjem dobro i ispravno, ali ne pripada osnovnom značenju koje nosi ajet. I zastajanje hasen pripada dozvoljenoj vrsti stanke pri učenju.

الْحَمْدُ لِلَّهِ . الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ .

بِسْمِ اللَّهِ .

ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ .

الوقف القبيح - Neispravno (nepoželjno) zastajanje (qabih)

Ovo je zastajanje zabranjeno, jer se njime mijenja značenje koje nosi ajet ili unosi nejasnoću i kontradikciju u njegov smisao. Dakle, od prethodnih spomenutih zastajanja, jedino je ovo neispravno, a haram je onome ko zastane želeći postići drugo značenje ajeta.

وَأَذَانٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ
وَرَسُولُهُ فَإِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَبَشِّرِ
الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

همزة الوصل - (hemzetu-l-vasl) Spajajuće hemze

Kada nađemo na spajajuće (nestalno) hemze koje je prvi harf u pojedinim riječima, pri započinjanju učenja od te riječi učimo hemze, a kod vezivanja s prethodnom riječju prelazimo preko nje-ga ne učeći ga.

Pri počinjanju, ako treći harf u riječi nosi **dammu**, hemze čitamo kao da nosi dammu, a ako nosi **fethu** ili **kesru** čitamo ga kao da nosi kesru.

U sedam imenica (اثنان، اثنان، ابن، ابنة، امرؤ، امرأة، اسم) kada dođu bez određenog člana i u infinitivima glagola od pet i šest harfova, spajajuće se hemze čita sa kesrom.

اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ
ابْنُ مَرْيَمَ / عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ
اَكْشِفْ عَنَّا / رَبَّنَا اَكْشِفْ عَنَّا
اضْطُرَّ / فَمَنْ اضْطُرَّ
اِثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ
اِثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا
اسْتَكْبَارًا فِي الْأَرْضِ
اسْتَجِيبُوا لِلرَّبِّكُمْ

Spajanje bismille i sure - أحوال البسملة

Spajanje e'uze, bismille i dvije sure moguće je učiniti na četiri načina. Tri su dozvoljena, jedan nije.

Prvi je način da učimo svaki dio posebno, dakle posljednji ajet sure posebno, potom bismillu posebno i prvi ajet naredne sure posebno.

Drugi je način da se posljednji ajet prouči posebno, potom bismilla uveže sa početkom naredne sure.

Treći je način da se uvežu svi dijelovi, dakle posljednji ajet sure sa bismillom i bismilla sa prvim ajetom naredne sure.

Četvrti način je da uvežemo posljednji ajet sure sa bismillom, a da odvojeno učimo prvi ajet sljedeće sure. Ovaj način nije dozvoljen jer se za posljednji ajet vezuje bismilla koja ne pripada toj suri. A kako smo kazali, bismilla po rivajetu koji se koristi u našem podneblju je učinjena na početku sura, osim sure Tewbe, a ne na njihovom kraju.

Primjena

Dozvoljeno je da završetak određene sure okončamo na tri načina. Možemo je okončati učenjem posljednjeg ajeta na kojem zastajemo te posebno učimo bismillu i potom posebno učimo prvi ajet sljedeće sure, ili uvežemo bismillu sa prvim ajetom sljedeće sure. I treći način je da završavajući učenje određene sure uvežemo posljednji ajet sa bismillom i potom bismillu uvežemo sa prvim ajetom naredne sure.

POJEDINAČNA PRAVILA

Kada se staje na riječi uči se kao da je na njoj sukun

Kada pri učenju zastanemo, izgovaramo riječ na kojoj smo stali kao da njen posljednji harf nosi sukun, (osim ako riječ nosi tenvin *en*), npr. illa bešer.

هَلْ هَذَا إِلَّا بَشَرٌ - بَشَرٌ
وَسَلَامٌ - سَلَامٌ
أَمَّنْ خَلَقَ - خَلَقُ

Okruglo tā (merbutē) ة kod stajanja uči se kao hā

Kada pri učenju zastanemo na riječi čiji je posljednji okrugli harf tā (ة), izgovaramo tu riječ kao da se završava sa harfom hā (ه) *sa-kin*. Npr. pručit ćemo *hudewwe rahmeh*.

هُدًى وَرَحْمَةً - حُمَةٌ
فَكِهَةٌ - فَكِهَةٌ
جَنَّةٌ - جَنَّةٌ

Čitanje dugih samoglasnika ū, ī kod stajanja na riječi koja se završava sa harfom ي ili و.

Kada zastajemo na riječi koja se završava sa harfom wāw ili jā, učimo ga u svojstvu harfa koji gradi dužinu u trajanju od dva hareketa. Npr. proučit ćemo **Allāhu lā ilāhe illā hū, ili we innī hiftu mewālī.**

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِي

Dužine pri zastajanju su dva, četiri ili šest hareketa

Zastajući na ajetima, dozvoljeno je činiti dužinu od **dva** (osim riječi koje je obavezno proučiti duže), **četiri ili šest hareketa**. Potrebno je koristiti istu dužinu pri istom učenju bilo dva, ili četiri ili šest hareketa.

Dva hareketa

ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

Četiri hareketa

ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

Šest hareketa

ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

Ako je nad harfom tešdid, naglašava se pri stajanju

Kada zastajemo na riječi čiji posljednji harf nosi tešdid, naglašavamo tešdid.

يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفَرُّ
إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ
ذَٰلِكَ يَوْمُ الْحَقِّ

Učenje riječi sa tenvinom nakon koje dolazi hemzetu-l-vasl

Kada riječ koja nosi **tenvin** slijedi riječ čiji je prvi harf **hemzetu-l-vasl** (spajajuće hemze), prvu riječ izgovaramo dodavajući joj samoglasnik **i**, kao da nosi kesru. Npr. **eḥadunillāhu-s-Samed**, ili **adninilleti...**

أَحَدُ اللَّهِ الصَّمَدُ
جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي
رَهَبَانِيَّةٌ ابْتَدَعُوهَا

Elif koji se uči kad se staje a u suprotnom ne uči

Kada se pri učenju Kura'na naiđe na riječ čiji je posljednji harf **elif**, zastajući na njoj čitamo i elif, ako pređemo preko nje, elif ne čitamo. U trećem dole navedenom primjeru pri zastajanju dozvoljena su dva načina kod stajanja, da čitamo elif ili da ga ne čitamo nego stanemo na harfu lām sakin.

فَأَضَلُّونَا سَبِيلًا
وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ
إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا

Naglašavanje ن sakin

kada u jednoj riječi dođe prije harfova و ا ي.

Harf **nūn** (ن) kad se nađe **sakin** u istoj riječi prije harfa و ili ا ي treba naglasiti pri učenju.

صُنُوَانٌ

قُنُوَانٌ

بُنْيَانٌ

دُنْيَا

Stanka (sekte) u istom dahu u trajanju od jedne dužine

Na pet mjesta u Kur'anu, kada na njima ne zastajemo, obavezno se primjenjuje stanka u trajanju od jedne dužine, nakon koje u istom dahu nastavljamo učenje. U posljednjem dole navedenom primjeru dozvoljen je i drugi način, da upotrijebimo pravilo utapanja ^د dva identična harfa. Stanka se ubilježava znakom poput harfa sîn (س) koji stoji iznad riječi na kojoj se kratko zastaane.

وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا ^س قِيًّا ²³

وَقِيلَ مَنْ ^س رَاقٍ ²⁴

كَلَّا بَلْ ^س رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ ²⁵

مِنْ مَّرْقَدِنَا ^س هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ ²⁶

مَالِيهِ ^س هَلَكَ عَنِّي سُلْطَانِيهِ ²⁷

²³ El-Kehf, ajeti 1 i 2.

²⁴ El-Qijāme, ajet 27.

²⁵ El-Muṭaffifūn, ajet 14.

²⁶ Jā-sīn, ajet 52.

²⁷ El-Hāqqa, ajeti 28 i 29.

Učenje riječi **fhī** u ajetu (و يَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا)

Obaveza je u narednom ajetu proučiti riječ **fhī** sa dva hareketa samoglasnika **i - ī**, poslije spojene zamjenice (ه).

وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا²⁸

Kada poslije zamjenice **hu** (ه) dođe harf sa sukunom ne primjenjuje se dužina spojene zamjenice

Kada nakon zamjenice trećeg lica **hu** (ه) dođe riječ čiji prvi harf nosi sukun samoglasnik **u** učimo u trajanju od jednog hareketa.

وَأَتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ
لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ
إِلَيْهِ الْمَصِيرُ

²⁸ El-Furqān, 69.

Učenje riječi يَرْضَهُ

U riječi يَرْضَهُ لَكُمْ (jerdahu lekum) učimo spojenu zamejnicu هـ s jednim hareketom samoglasnika u.

يَرْضَهُ لَكُمْ²⁹

Učenje riječi alejhullah (عَلَيْهِ اللَّهُ)

Riječ alejh uči se kao da nosi dammu na kraju ako je slijedi riječ Allah.

بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ

Imaletu elif (mehko rā) u ajetu (بِسْمِ اللَّهِ مَجْرَاهَا)

Harf rā ر uči se mehko sa samoglasnikom e (ا) koji traje dva hareketa.

بِسْمِ اللَّهِ مَجْرَاهَا³⁰

²⁹ Ez-Zumer, ajet 7.

³⁰ Hūd, ajet 42.

Čitanje riječi بِئْسَ الْإِسْمُ

U ajetu بِئْسَ الْإِسْمُ (*bi'se lismu-l-fusūqu*) ne čita se hemze (ء), a *lām* (ل) čita se kao da ima kesru.

بِئْسَ الْإِسْمُ الْفُسُوقُ³¹

Kada poslije harfa koji gradi dužinu dođe harf sa sukunom ili spajajuće hemze ne primjenjuje se dužina

Kada nakon harfa koji na kraju neke riječi gradi dužinu, dođe riječ čiji je prvi harf **spajajuće hemze**, posljednji harf učimo u trajanju jednog hareketa.

ءَامَنُوا / ءَامَنُوا انْظُرُونَا
وَأَهْلَكْنَا / وَأَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ
فِي / فِي الْآخِرَةِ

³¹ El-Ĥudurāt, ajet 11.

Ne čita se bismillia prije učenja sure Et-Tewbe

Nije propisano učiti *bismillu* na početku sure Et-Tewbe, ovu suru ovako počinjemo učiti:

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
بِرَأْءَةِ مَنْ أَلَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

SKRAĆENICE

U Kur'ani Kerimu dvadeset i četiri sure počinju kraticama ili pojedinačnim slovima. U svim tim slučajevima izgovara se samo ime tih slova. To su ovi slučajevi:

Kod skraćenica važe ova
pravila za dužine:

۱ 2 dužine

~ 6 dužina

Kod skraćenica se primjenjuju
tedžvidska pravila uklapanja.

الْم - أَلِفْ لَامٌ مِيمٌ

ص - صَادٌ

الر - أَلِفْ لَامٌ رَا

ق - قَافٌ

طَسَم - طَا سَيْنٌ مِيمٌ

ن - نُونٌ

الْمَص - أَلِفْ لَامٌ مِيمٌ صَادٌ

طه - طَا هَا

الْمَر - أَلِفْ لَامٌ مِيمٌ رَا

طس - طَا سَيْنٌ

كَهْيَعَص - كَافٌ هَا يَا عَيْنٌ صَادٌ

يس - يَا سَيْنٌ

حَمَّ عَسَق - حَا مِيمٌ عَيْنٌ سَيْنٌ قَافٌ

حم - حَا مِيمٌ

ARAPSKI BROJEVI

Arapski brojevi se pišu i čitaju slijeva na desno kao i kod nas.

١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩ ٠

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

١٠ ١٣ ٢٠ ٢٧٩ ٣١١ ٦٢٤ ٨١٥٩

10 13 20 279 311 624 8 159

Broj stranica, ajeta, džuzova i hizbova pisan je arapskim brojevima u Kur'ani Kerimu.

STAJANJE NA KRAJU RIJEČI ILI REČENICE

Učeći Kur'an naići će se na sitno napisane harfove iznad riječi. To su znaci za stajanje a imaju slijedeće značenje:

قَف i **م** - **mora** se stati, **ط**, **ج** i **قَلَى** - **treba** stati (bolje je stati),

صَلَى i **ق**, **ص**, **ز** - **bolje** je preći, **لا** - **ne treba** stajati na toj riječi.

Znak naše tačke je , ili **O**.

Kada riječ na kojoj se zastaje ima na zadnjem harfu znak: , , ,

 i tada će se taj harf učiti kao da je na njemu **sukun**. Pr. **سَلَامٌ** > **سَلَامٌ**.

Ako se riječ završava tevinom EN, , staje se kao da je na kraju **dugo A**.

Pr. **تَوَابًا** > **تَوَابًا**.

Ako se riječ završava dugim vokalima A, I ili U kod stajanja **nema** nikakve promjene. Pr: **دِينِي**, **وَاعْبُدُوا**, **حُسْنِي**.

Ako se riječ završava okruglim T, **ة** sa bilo kojim znakom, T će se čitati kao H - **ه**. Pr: **تَوْبَةً** > **تَوْبَةً** i **إِخْوَهُ** > **إِخْوَهُ**.

الْمَ ذِكْرِي **قَف** وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١﴾ فَكَفَرُوا بِهِ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٢﴾
رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَاهُ بِلْدَةٍ مَيْتًا **ط** كَذَلِكَ الْخُرُوجُ ﴿٣﴾ وَالذَّارِيَاتِ
ذُرُوءًا ﴿٤﴾ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿٥﴾ فَجَعَلَهُ غَنَاءً أَحْوَى **ط** كَذَلِكَ
وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَآئِيلَ ﴿٦﴾ قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٧﴾
قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ **ط** ... ﴿٨﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ... ﴿٩﴾

RAZLOZI I NAČINI ZASTAJANJA NA POJEDINIM RIJEČIMA

Na pojedinim riječima u Kur'anu zastajemo iz jednog od tri razloga i to:

- 1) ukoliko nestane daha pri učenju,
- 2) ako na riječi postoji određeni znak za zastajanje,
- 3) ako se svršava ajet.

Važno je znati, kako se izgovaraju pojedine riječi kad se na njima zastane.

O tome postoje sljedeća pravila:

1) Riječi, koje se svršavaju na *sākin* suglasnik, kao i riječi, koje se svršavaju na jedan od dugih samoglasnika (ا , أو ili اي), izgovaraju se pri zastajanju na njima isto kao i pri prelaženju (vašl).

Primjeri:

وَحَرَّمَ الرِّبَا (ve harrame-r-ribā),

أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ (en'amte 'alejhim),

تَتْلَى (tutlā),

قَالَ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا (kālā rabbenā zalemnā enfusenā),

صَلُّوا (sallū),

وَأَنْفَقُوا (ve enfikū),

بِمَا أُوتُوا (bi mā ūtū).

2) riječi, koje se svršavaju na *tenvīne* — , (un) i — (in), kao i na hareketa — (u), — (i) ili — (e/a), izgovaraju se pri zastajanju kao da se završavaju *sākinom* (—).

Primjeri:

سَوَاءٌ - سَوَاءٌ (seva'),

مِنْ جُوعٍ - مِنْ جُوعٍ (min džu'),

مَا خَلَقَ - مَا خَلَقَ (ma halek),

بِرَبِّ النَّاسِ - بِرَبِّ النَّاسِ (bi rabbi-n-nas),

وَالْفَتْحُ - وَالْفَتْحُ (ve-l-feth).

Izuzetak od ovog pravila čine glasovi و i ي, i to samo onda kad je iznad njih znak *fetha* (-).

U slučaju zastajanja na riječima, koje se završavaju ovakvim glasovima, glas و pretvara se u dugo *ū* (أَوْ), a glas ي u dugo *ī* (يَ).

Primjeri:

إِلَّا هُوَ - إِلَّا هُوَ (illā hū).

وَأَنْ تَتْلُو - وَأَنْ تَتْلُو (ve en netlu),

إِنْ هِيَ - إِنْ هِيَ (in hī),

مَنْ خَشِيَ - مَنْ خَشِيَ (men hašī) itd.

3) Na riječima, koje se završavaju *tenvinom* – (en, an), zastane se tako, kao da se završavaju na ا (ā) obične dužine.

Primjeri:

أَفْوَاجًا = أَفْوَاجًا (efvādžā),

تَوَابًا = تَوَابًا (tevvābā),

ضَبْحًا = ضَبْحًا (dabhā),

نَقْعًا = نَقْعًا (nek'ā).

Kako se iz gornjih primjera vidi, na kraju svake ovakve riječi napisan je ا (elif), koji dođe do izražaja pri zastajanju.

Izuzetak od ovog pravila čine neke riječi, koje se završavaju sa ء (hemzetom), kao što su:

$$\begin{aligned}\text{بَنَاءٌ} &= \text{بِنَاءًا} \text{ (binā-ā),} \\ \text{سَوَاءٌ} &= \text{سَوَاءًا} \text{ (sevā-ā),} \\ \text{سَوْءٌ} &= \text{سَوُوءًا} \text{ (sū-ā),} \\ \text{نِسَاءٌ} &= \text{نِسَاءًا} \text{ (nisā-ā),} \\ \text{جَزَاءٌ} &= \text{جَزَاءًا} \text{ (džezā-ā),} \\ \text{مَاءٌ} &= \text{مَاءًا} \text{ (mā-ā),}\end{aligned}$$

ili na ي , kao što je:

$$\text{هُدًى} = \text{هُدًى} \text{ (hudā).}$$

Kako se iz gornjih primjera vidi, u navedenim riječima iza *hemzeta* ne stoji ا (elif), a ipak se pri zastajanju izgovaraju tako, kao da taj *elif* postoji.

Ima, međutim, riječi, u kojima iza *hemzeta* stoji ا (elif), kao što su: هَنِئًا , هَنِئًا , هَنِئًا i slične. U ovim riječima pred *hemzetom* stoji glas ي ili dugo ي (ī), a osim toga, one se svršavaju na ا (elif) sa *tenvinom* — (en). Ako hoćemo na njima zastati, ukida se *tenvīn*, a *elif* se onda izgovara kao dugo ā (ا), npr.

$$\begin{aligned}\text{هَنِئًا} &- \text{هَنِئًا} \text{ (henī-ā),} \\ \text{شَيْئًا} &- \text{شَيْئًا} \text{ (šej-ā).}\end{aligned}$$

4) Na riječima, koje se završavaju okruglim ة , (t), zastaje se, kao da je napisano ه (h), bez obzira koje je *hareke* ili *tenvīn* na tome harfu (odnosno ispod njega).

Primjeri:

$$\begin{aligned}\text{وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ} &= \text{وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ} \\ \text{أَفْعَدَهُ} &= \text{أَفْعَدَهُ}\end{aligned}$$

عُرْضَةٌ = عُرْضَةٌ
 حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ = حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ
 لُمَزَةٌ = لُمَزَةٌ
 فِي الْحُطَمَةِ = فِي الْحُطَمَةِ
 مَوْعِظَةٌ = مَوْعِظَةٌ

5) Na riječima الظُّنُونَا *ez-zunūnā* (na kraju 10. ajeta u poglavlju “El-Ahzāb”), الرُّسُولَا *er-rasūlā* i السَّبِيلَا *es-sebīlā* (na kraju 66. odnosno 67. ajeta istog poglavlja), te riječi قَوَارِيرَا *kavārīrā* (na kraju 15. ajeta poglavlja “El-Insān”) zastaje se na način, koji je opisan pod tačkom 3.

Ako se, međutim, na spomenutim riječima ne zastane, one će se izgovarati kao da na njima ا (elif) i ne postoji:

الظُّنُونُ *ez-zunūne*,
 الرُّسُولُ *er-rasūle*,
 السَّبِيلُ *es-sebīle*,
 قَوَارِيرُ *kavārīra*.

Sve ovo vrijedi i za riječ أَنَا (*ene*), gdje god je u Kur'anu napisana, kao i za riječ لَكِنَّا (*lakinne*) na početku 28. ajeta poglavlja “El-Kehf”.

Ako se zastane na ovim riječima, onda se *elif* izgovara (dugo ā); ako se ne zastaje, onda će se prijeći, kao da *elifa* i nema:

أَنَا (*enā*), لَكِنَّا (*lākinnā*);
 أَن (*ene*), لَكِن (*lakinne*).

ZNAKOVI ZA ZASTAJANJE

عَلَامَاتُ الْوَقْفِ

Znakovi za zastajanje na nekim riječima u Kur'anu stoje iznad riječi, u toku ajeta, ili na kraju ajeta.

Naprimjer:

فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ^ح — مِنْ رَبِّكَ^ط
وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ^ع

U toku jednog ajeta može biti i više takvih znakova na raznim riječima, npr.

فَاطِرُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ^ط جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ
أَزْوَاجًا^ج يَذُرُّكُمْ فِيهِ^ط لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ^ج وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ *

Znakovi, koji stoje u Kur'anu na pojedinim riječima, u vezi sa zastajanjem, jesu sljedeći:

ج — ق — ط — قف — م

zatim:

. — لا — ص — ق — ص — ز

Konačno imamo znak: — , tj. jedno opetovanje triju tačaka, uz koje obično stoji znak^ط ili^ج. Ako zastanemo na prve tri tačke, ne treba to činiti na druge tri i obratno.

Znak za zastajanje na kraju ajeta je tačka, koja se piše u obliku male kružnice (•) ili spletene crte u obliku cvijeta (*), pred kojima ponekad stoji i jedan od gornjih znakova.

Treba naročito napomenuti, da se gornji znakovi razlikuju po svo-
me značaju, u vezi sa zastajanjem, i to kako slijedi:

1) Znak ^١ ukazuje na obavezno zastajanje *vakfun lāzimun*, npr.
أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ

2) ^٢ je također znak za obavezno zastajanje (*el-emru bi-l-vakfi*), npr. بَنِيهَا

3) ^٣ znači potrebu zastajanja (*el-vakfu-l-mutlaku*), npr.
وَعَلَى سَمْعِهِمْ

4) ^٤ je znak da je na riječi bolje zastati (*el-vakfu evlā*), npr.
كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ

5) ^٥ znači, također, da je na toj riječi bolje zastati (*vakfun džā'izun*), npr. وَبَرَقَ

6) ^٦ znači da je na riječi bolje prijeći (*vakfun mudževvezun*), npr.
يُبْصِرُونَ بِهَا

7) ^٧ znači, da je dozvoljeno stati, ali je ipak bolje prijeći (*vakfun murehḥaṣun*), npr. وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ

8) ^٨ znači, da je bolje prijeći (فِيلُ الْوَقْفِ), naprimjer: أَطْعَمَهُ

9) ^٩ znači, također, da je bolje prijeći (*el-vaslu evlā*), npr.
فَأَحْيَاكُمْ

10) ^{١٠} (*lā*), kad dođe iznad riječi, u toku ajeta, znači da na toj riječi ne treba zastati; a ako zastanemo, onda tu riječ treba povratiti (ponoviti), na primjer:

فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ ۖ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا

Kad pak ovaj znak dođe na kraju ajeta, zastajanje je dozvoljeno:

فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ *

Napomena 1.

Ako se, pri nestanku daha, zastane na riječima, iznad kojih stoji jedan od sljedećih znakova: ن , ص , ق ili ﺻﻠﻪ , onda te riječi ne treba povraćati.

Napomena 2.

U Kur'anu nailazimo često na znak ﺁ (ajn) i to samo na kraju ajeta. Ovaj znak služi samo kao napomena da se na kraju takvog ajeta završava jedna misao (jedna logička cjelina), a na početku sljedećeg počinje nova. Prema tome, ovaj znak nam služi kao upozorenje da - pri počinjanju i završavanju učenja, naročito u namazu - vodimo računa o cjelini kur'anskih misli.

Napomena 3.

Svi spomenuti znakovi, u vezi sa zastajanjem, koji stoje na kraju pojedinih riječi u Kur'anu, znače - uglavnom - ono, što u našem jeziku znače: tačka, dvotačka, tačka i zarez i sl. (interpunkcija).

Napomena 4.

U raznim vrstama Mushafa, neki znakovi zamjenjuju druge, i to one koji, uglavnom, imaju isti značaj, naprimjer: ﺻﻠﻪ mjesto ن , ص , ط mjesto ﺻﻠﻪ itd.

Napomena 5.

Kad hoćemo zastati na riječi, na kojoj nema nijednog od gornjih znakova za stajanje, treba dobro paziti - kome god je to moguće - da

zastanemo na onoj riječi, gdje se neće bitno okrnjiti ili pokvariti započeta misao, kao i to da prekinutu misao ponovo započnemo tako, da ne krnjimo gramatičku cjelinu riječi.

Evo nekoliko primjera pravilnog i nepravilnog zastajanja i ponovnog nastavljanja učenja:

a) أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ

Pravilno je, za nuždu, zastati na riječi رَبُّكَ, ali je i pravilno ponovno nastaviti od riječi كَيْفَ فَعَلَ. Prema tome, bilo bi nepravilno zastati na riječi كَيْفَ ili فَعَلَ, kao što bi bilo nepravilno ponovno započeti samo رَبُّكَ, iako smo na toj riječi zastali pravilno.

b) رَحَلَةَ الشَّتَاءِ

Ako smo prisiljeni zastati na jednoj od ovih riječi, trebamo to učiniti, ako je moguće, samo na riječi الشَّتَاءِ i da ponovno preuzmemo obje riječi, jer bi inače pokvarili misaonu povezanost ovih riječi:

c) التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ الرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ الْآمِرُونَ

Ako smo prisiljeni, možemo zastati na svakoj od ovih riječi. Međutim, kad nastavljamo, treba svaku od ovih i sličnih riječi otpočeti sa njenim određenim članom (*lāmu-t-ta'rīf*), kao da je napisano, npr: الرَّاكِعُونَ, الْحَامِدُونَ itd.

Napomena 6.

Treba znati da u Kur'anu ima mnogo riječi na kojima se ne smije zastajati, budući da one nemaju svoje samostalno značenje, jer stoje uz druge riječi za njihovo cjelovitije razumijevanje.

To su, uglavnom, sljedeće riječi:

أَنْ - إِنَّ - إِذْ - إِذَا - إِنَّ - أَنْ - إِنَّمَا - إِلَى - إِلَّا - أَلَا - أَلَا
 أَنِّي - أَيُّ - أَوْ - إِمَّا - أَمَّا - أَمْ - ثُمَّ - حَاشَ - رَبِّمَا - ذَا - سَوْفَ
 حَيْثُ - عَنْ - عَلَى - غَيْرُ - فِي - عَمَّ - عَمَّا - فِيمَا - قَدْ - قَبْلَ - كَيْفَ
 كَمَا - كُلُّ - كَمْ - لَا - لَمْ - لَنْ - لِمَ - لَمَّا - لَعَلَّ - لَوْ - لَوْلَا - مَنْ
 مِنْ - لَكِنَّ - بَعْدَ - حَتَّى - مَتَى - مِمَّنْ - مِثْلَ - مَا

Kad prisilno zastanemo na riječi, pred kojom stoji jedna od ovih i
 sličnih riječi, moramo, kod preuzimanja te riječi, preuzeti obavezno i
 tu riječcu, npr.

إِذَا هُمْ يَنْكُتُونَ - وَإِذْ آتَيْنَا - إِلَّا أَنْ قَالُوا - إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ - وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ

Napomena

Harf ص (s) u riječima:

يَبْصُطُ (El-Bekarah, 245),

بَصْطَةً (El-A'rāf, 69),

هُمْ الْمُصِيطِرُونَ (Et-Tūr, 37),

بِمُصِيطِرٍ (El-Gāšijeh, 22)

može se izgovoriti kako je napisan, a može i kao س (s):

يَبْصُطُ ، بَصْطَةً ، هُمْ الْمُصِيطِرُونَ ، بِمُصِيطِرٍ

Napomena

Riječ آمين (āmīn) ne spada u tekst Kur'ana, a izgovara se po svršetku sure "El-Fatiha" i to je pravilno.

Nepravilno je, međutim, i pogrešno ovu riječ izgovarati i spajati sa *besmellom*, pred počinjanje učenja sljedeće sure, (kao što se to ponekad može čuti).

Pravilo izgovora glagola (أتى) u imperativu

Pravilo

Glagol أتى u imperativu počinje sa **hemzetu-l-weṣl**. Način izgovora razlikuje se u dva slučaja:

1. Pri spajanju (weṣl):

Kada riječ dođe nakon prethodne bez stajanja, **hemzetu-l-weṣl se ne izgovara** kao samostalan glas, ali se tretira kao **nosilac sukūna**. Zato se osjećajno izgovori kratki “odskočni” **prijelaz** (kao blagi prekid) na početnu **hemzu**, prije nego što se odmah spoji na **tā'**. Na taj način se čuje kao da riječ kreće direktno sa **tā'**, ali iza kulisa hamza i dalje postoji u ulozi nosača sukūna.

2. Pri početku (ibtidā') nakon stajanja:

Ako se stane na prethodnoj riječi i zatim započne sa انت, tretira se kao početak. U tom slučaju **hemzetu-l-weṣl se izgovara obavezno sa kesrom dužine (ī)**. Dakle, početni slog je **ī-**, a tek zatim slijedi **t**.

Primjeri:

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ
دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي
السَّمَوَاتِ أَتُنُونِي بِكِتَابٍ مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثَرَةٍ مِنْ عِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ

وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ
لِقَاءَنَا أَنْتَ بَقْرَاءٌ إِنْ غَيْرِ هَذَا أَوْ بَدِّلْهُ

Pravilo: Sastanak hemzetul-istifhām i hemzatul-weṣl

Objašnjenje

U Kur'anu postoje tri riječi (svaka spomenuta po dva puta) u kojima se na početku sastaju:

- **Hemzetul-istifhām** (upitna hamza, koja se dodaje da bi rečenica bila pitanje), i
- **Hemzatul-weṣl** (hamza povezivanja koja stoji na početku nekih riječi).

Kada se ove dvije hamze spoje u jednoj riječi, čitač (qāri') ima dva načina učenja u rivajetu Ḥafṣa od 'Āsima:

1. Ibdāl (إبدال)

- Hemzetul-weṣl se **zamjenjuje dugim elifom (ī)**.
- Na taj način riječ se čita sa produženim ā-.
- Ovaj produžetak se tretira kao **medd lāzim kelmī**, pa se izgovara **šest haraka**.

2. Teshīl (تسهيل)

- Hemzetul-weṣl se **izgovara ublaženo** između hemze i elifa.
- Dakle, ona ne nestaje potpuno, niti se čita kao puno hemze, već "olakšano" (sa ublaženim glasom).
- Ovaj način je kraći i bez dugog produženja.

Primjeri:

ءَالَانَ وَقَدْ عَصَيْتَ

قُلْ الذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمْرَ الْأُنْثَيَيْنِ

قُلْ أَللَّهُ أَذِنَ لَكُمْ

Teshil تسهيل

U 44. ajetu sure Fussilet spominje se riječ **ءَاْعَجِمِيْ** u čijem se izgovoru umekšava izgovor hemzeta (teshil). Taj teshil se primjećuje na drugom hamzetu čiji izgovor je umekšan negdje između hemzeta i elifa.

ءَاْعَجِمِيْ وَعَرَبِيْ

Stajanje na riječi به

Kada se staje na riječi به, posljednji harf ة prelazi u sukun, a kesra se ne izgovara.

وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ ؕ

Riječi يُحْيَى , يُحْيِ , يُحْيِ

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ

وَأَنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتَى

بِقَدْرِ عَلَى أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَى

Sve tri riječi imaju dva harfa ja (ي) na kraju, samo što se piše samo jedan harf ja od njih. Čitanje ćemo objasniti.

Učenje i prelazak

Kod riječi يُحْيَى učimo dugo ii → juhjii.

Kod riječi يُحْيِ učimo kratko i → juhji.

Kod riječi يُحْيِ učimo kesru na prvom j, a fethu na krugom j → juhjiije

Stajanje

Kod sve tri riječi ako stajemo stajemo kao da se na prvom harfu ja nalazi kesra i kao da se na drugom harfu ja nalazi sukun pa će to biti dugi vokal ī → juhjii.

11. ajet sure Jusuf

قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَىٰ

يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ وَلَنَصِحُونَ ﴿١١﴾

Riječ تَأْمَنَّا se može pročitati na dva načina: raml i išmam.

Ovdje radimo pravilo kada se raml i išmam primjenjuju u sredini riječi.

Raml (رَمَل)

Osnova ove riječi jeste

تَأْمَنَّا

Kod *ramla* učaj kratko izgovori dammu na prvom slovu nun. Ta damma je vrlo kratka, približno trećina normalne damme, i odmah se prelazi na sljedeći harf nun.

Glasovni dojam: te'menunā (kratko u).

Išmām (إِشْمَام)

U mushafu je riječ napisana ovako:

تَأْمَنَّا

Kod *išmāma*, ne izgovara se glas “u”, nego se dok se izgovara nūn (ن), usne lagano zaokruže kao za dammu, ali bez zvuka.

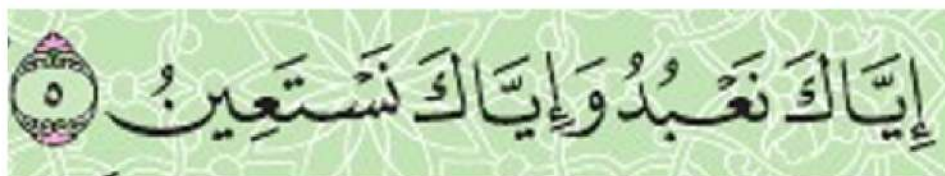
Dakle, u istom trenutku kad se artikulira harf nūn, učaj pravi vizuelni pokret usnama koji označava prisutnost izvorne damme.

Glasovno se čuje te'mennā, ali se na usnama vidi pokret “u”.

Išmām je vizuelno pravilo, nečujno za slušaoce – vidi se, ali se ne čuje.

Stajanje na raml i išmam

Ovdje radimo pravilo kada se raml i išmam primjenjuju na kraju riječi.

Raml (رَمْل)

Kod ramla, učaj pri stajanju zadrži vrlo kratak trag izvornog haraketa na završnom harfu — bilo da je riječ o kesri ili dammi, ili tenvinu UN ili tenvinu IN.

Raml se ne primjenjuje na riječi koje završavaju fethom ili tenvinom EN.

Taj harakat (damma ili kesra) se izgovori vrlo kratko, približno jednoj trećini njegovog trajanja, a zatim se glas blago zatvori.

📖 Primjer:

Kada se staje na kraju ajeta نَسْتَعِينُ,

umjesto sukuna na harfu nun, učaj može kratko izgovoriti ostatak damme:

neste'īnu — sa vrlo kratkom dammom na harfu nun nakon čega se glas blago zatvori.

Ukoliko riječ završava sa tevninom UN ili IN, staje se sa kratkim U odnosno I.

Raml se ne primjenjuje na riječi koje u svojoj osnovi nemaju dammu ili kesru npr.

u ovim riječima zal je u osnovi sa sukonom

يَوْمَئِذٍ حِينِئِذٍ

يُشَاقِقُ الرَّسُولَ

ovdje je يشاقق u osnovi sa sukonom na kraju

Išmām (إِشْمَام)

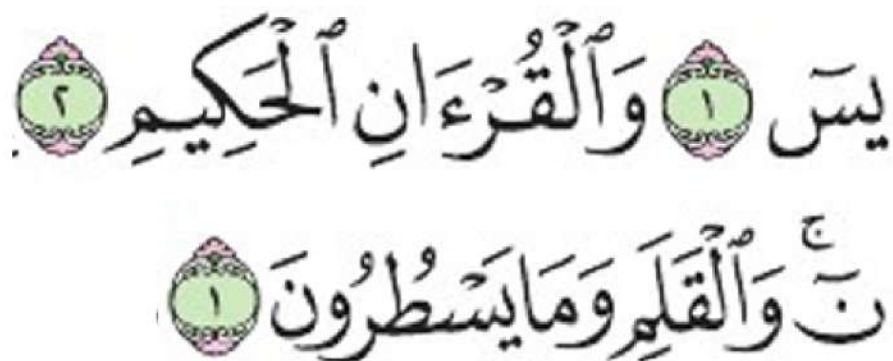
Kod išmāma, pri stajanju ne izgovara se glas “u”, nego se dok se izgovara posljednji harf u riječi, usne lagano zaokruže kao za dammu, ali bez zvuka.

Dakle, u istom trenutku kad se artikulira zadnji harf u riječi, učaj pravi vizuelni pokret usnama koji označava prisutnost izvorne damme.

Išmam se primjenjuje samo na riječima koje završavaju dammom.

Išmām je vizuelno pravilo, nečujno za slušaoce – vidi se, ali se ne čuje.

Početak sure Jasin i početak sure Kalem

Učenje i spajanje

Kada u suri Jasin želimo spojiti prvi ajet sa drugim ajetom, onda ćemo koristiti izhar tj. izgovoriti onako kako se piše bez uklapanja.

Kada u suri Kalem želimo spojiti skraćenicu ن sa وما يسطرون onda ćemo također koristiti izhar tj. izgovoriti onako kako se piše bez uklapanja.

Znamo da se idgam bi gunne primjenjuje kada nakon nuna sakina dođe neki od harfova يمينو ali na ova dva mjesta prilikom spajanja to pravilo se ne primjenjuje prema rivajetu Hafsa od Asima.

Stajanje

Naravno ako ćemo u suri Jasin stati nakon prvog ajeta stajemo na sukunu i nema niti izhara niti idgama.

Isto tako ako ćemo u suri Kalem stati nakon skraćenice ن onda stajemo na sukun koji se u osnovi nalazi na njemu نُون i nema niti izhara niti idgama.

Išba' (إشباع) i ihtilas (اختلاس)

وَأَذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلُؤْنَ أَلْسِنَتَهُم

Išba' znači produživanje glasa. Primjenjuje se na kesri i dammi.

Išba' ćemo primijeniti na kesri kada se nađe znak:

ـَ

Ako nema tog znaka onda nema ni išba' na kesri.

Išba' ćemo primijeniti na dammi kada se nađe znak mali harf waw (و).

Ihtilas je pravilo koje se navodi kako bi se izbjeglo i ono se ne primjenjuje.

Ihtilas znači da se harakat na jednom harfu u riječi prouči jednostavnijim intenzitetom tako da iznosi oko dvije trećine običnog haraketa a ostali haraketi u toj riječi se prouče u punom i pravom intenzitetu zbog čega dolazi do narušavanja balansa svih harakaat u jednoj riječi.

Dakle ihtilas je greška prilikom učenja koja se ne smije desiti.

وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

U ovom primjeru da bi pravilno proučili fetha na wawu i fetha na lamu moraju se proučiti sa punim i istim intenzitetom tako da nema nikakve razlike među njima.

Riječi تَلْقَايَ i تَفْتَوَا

قَالُوا تَأَلَّهِ تَفْتَوَا تَذَكَّرُ يُوسُفَ

Ako prelazimo učimo tefteu.
Ako stajemo učimo tefte.

قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَايَ نَفْسِي

Ako prelazimo učimo tilqaaaai.
Ako stajemo učimo tilqaaaa.

Bolesna slova elif (ا), waw (و), ja (ي)

Ukoliko riječ završava nekim od bolesnih slova, to bolesno slovo može biti da završava bez teškila (haraketa, tenvina, tešdida, sukuna), sa tenvinom, sa haraketom, i sa tešdidom. Objasniti ćemo način stajanja u svakom od tih stanja.

Ja (ي) nema teškila. Stajemo prirodnom dužinom → fetedellaa.

ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّى

Riječ završava elifom a prije njega je tenvin. Stajemo dugim vokalom → lubedaa.

يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُبَدًا

Ako bolesno slovo ima haraket na sebi, onda imaju dva slučaja:

- ako znak na prethodnom slovu sa haraketom na bolesnom slovu ne može formirati dugi vokal onda stajemo na bolesnom slovu kao da je na njemu sukun → esaabehumul **begj**.
- ako znak na prethodnom slovu sa haraketom na bolesnom slovu može formirati dugi vokal onda stajemo sa dugim vokalom → israaaaiilezkuruu **n'imetii**.

وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ

يَبْنِي إِسْرَءِيلَ أَذْكَرُوا نِعْمَتِي الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ

Ako bolesno slovo ima tešdid, onda stajemo sa tešdidom i sukunom → aduww.

وَقُلْنَا أَهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ

Specijalni slučajevi:

Stajemo → **aamenuu**.

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

Stajemo → fehuvel **muhtedii** na desnoj strani.

Stajemo → fehuvel **muhted** na lijevoj strani.

مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ | وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ

Stajemo → rabbijellezii **juhjii**.

إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي

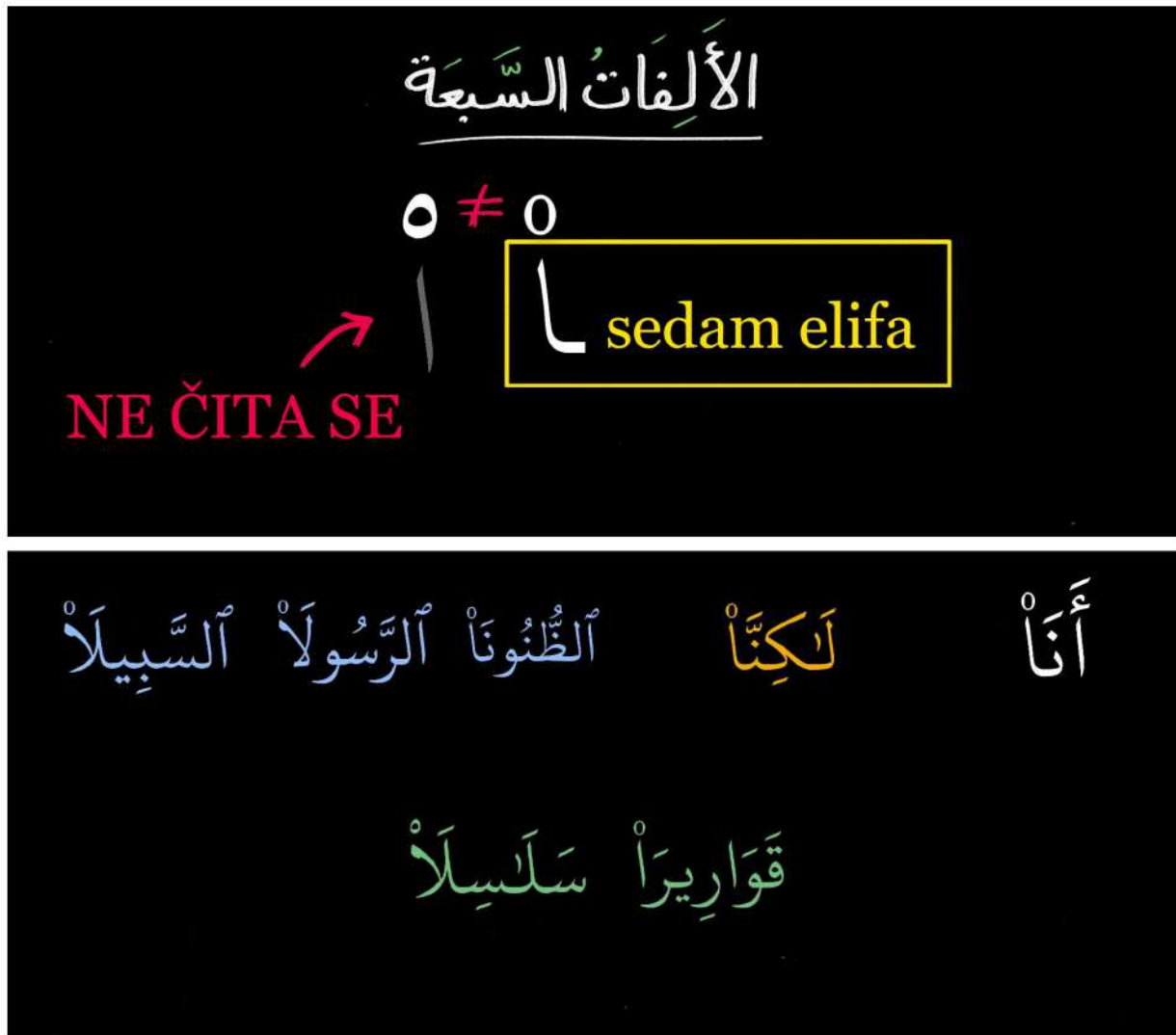
Stajemo → ente **velijjii**.

أَنْتَ وَلِيِّيَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

Možemo stati na dva načina → **aataanii** ili **aataan**.

فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَنَ قَالَ أُمِدُّونَنِي بِمَالٍ فَمَا ءَاتَنِي اللَّهُ خَيْرٌ مِّمَّا ءَاتَكُم

Sedam elifa

Znak kružić koji označava da se harf ne čita i znak kružić koji označava sedam elifa nisu isti i treba ih razlikovati.

Riječi koje spadaju u grupu sedam elifa se prilikom prelaženja čitaju sa kratkom fethom a prilikom stajanja sa dugim vokalom ā.

Za riječ سَلَسِيلَا važi dodatno da se može stati sa sukonom na lam (ل) → **selaasil**.

Nebr (نَبْر)

Nebr pravilo znači naglašavanje harfa. Javlja se u nekoliko formi.

Kada se na waw (و) i ja (ي) nađe tešdid, potrebno je naglasiti tešdid jer ako ne naglasimo kako treba mijenja se značenje.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا

Kada nakon harfa dužine (elif, waw, ja) dođe tešdid, onda taj tešdid treba naglasiti, i ta dužina se uči 6 haraketa kako smo već naučili.

وَحَاجَّهٗ قَوْمُهُ

U ove tri riječi **قَالَ**, **أَسْتَبَقَا** i **ذَاقَا** treba naglasiti elif koji se nalazi na kraju riječi.

ألف الاثنين

قَالَ أَسْتَبَقَا ذَاقَا

وَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ

وَأَسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ

فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْءَاتُهُمَا

Kod stajanja na riječi → kada nakon medda dolazi hemze, treba blago naglasiti hemze.

أَوْ كَصَيِّبٍ مِّنَ السَّمَاءِ

Kod stajanja na riječi → kada na kraju riječi ima harf sa tešdidom. Važi za harfove koji nisu nun (ن), mim (م), niti harfovi جـ طـبـ jer oni imaju svoja pravila koja smo radili. Dakle svi ostali harfovi osim ovih.

فَإِنْ لَّمْ يُصِْبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ

ٲ

HEMZETUL-VESL - ELIF ZA SPAJANJE

Hemzetul-vesl je znak koji se uvijek nalazi na početku riječi. Ne čita se, već ukazuje na spajanje između dvije riječi, pa ćemo ga mi nazvati **ELIF ZA SPAJANJE**. Poslije **elifa za spajanje** slijedi harf sa sukunom ili harf sa tešdidom. **Elif za spajanje** je označen sa elifom na kojem se nalazi mali harf SĀD.

$$ا + ٲ = ٲ$$

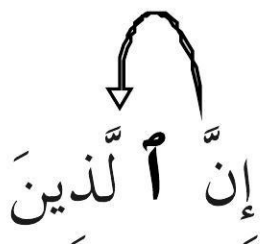
Učaci Kur'ana koji se po prvi put susreću sa **elifom za spajanje** miješaju ovaj znak sa elifom iznad kojeg je damma (ٲ), a koji se čita kao kratki samoglasnik U. Pogledajte kako izgledaju ova dva znaka i uočite razlike:

ٲ = HEMZETUL-VESL

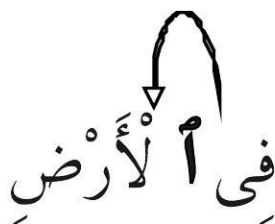
ٲ = KRATKI SAMOGLASNIK U

Kako smo napomenutli, **elif za spajanje** se ne čita, već služi kao znak koji ukazuje na spajanje između dvije riječi.

Primjeri:

INNE - LLEZĪNE

FIL - ERDI

MINE - NNĀSI

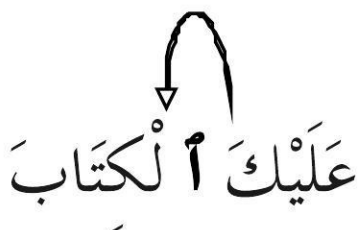
MINE-L-DŽINNETI

HUVE-LL-EZĪ

VE-STE'ĪNŪ

ALEJKE-L-KITĀBE

HUVE-L-AZĪZU

ENZELE-TTEVRĀTE

SUKŪN

U medinskom izdanju Kur'ana sukūn je napisan kao poluotvoreni kružić, poput glave od harfa (ح). Učaci Kur'ana koji se po prvi put susreću sa medinskom izdanjem Kur'ana vrlo često miješaju ovakav način pisanja sukūna (ؕ) sa kratkim samoglasnikom U (و).

SUKŪN =	ح
KRATKI SAMOGLASNIK U =	و

Pročitaj naredni ajet u kojem je sukūn posebno označen.

قَالَ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا

لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ.

ٱللَّهُ

ČITANJE RIJEČI ALLĀH

Riječ Allāh u medinskom izdanju Kur'ana napisana je tako što je elif s početka riječi pretvoren u elif za spajanje (ٱ)

Umjesto ٱللَّهُ piše ٱللَّهُ

To znači da se riječ Allāh uvijek veže sa harfom prije nje.

Primjeri:

ٱنَّٱللَّهُ

INNEA- LLĀHE

ٱمَّٱللَّهُ

EMI -LLĀHU

فِٱللَّهُ

FIL- LLĀHI

Kada se riječ Allāh nalazi na početku ajeta čita se kao da umjesto elifa za spajanje (ا) piše elif sa fethom (إ).

اَللّٰهُ = اَللّٰهُ

Primjer:

اَللّٰهُ وَلِىُّ الَّذِيْنَ = اَللّٰهُ وَلِىُّ الَّذِيْنَ

ALLĀHU VELIJJULLEZĪNE

اَللّٰهُ الصَّمَدُ = اَللّٰهُ الصَّمَدُ

ALLĀHU - SSAMED

Riječ Allāh u sintagmi Lillāhi piše se na način da umjesto elifa na početku riječi stoji LI (ل).

Primjeri:

لِلّٰهِ مَا فِى السَّمَاوَاتِ وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ

LILLĀHI MĀ FISSEMĀVĀTI VE LILLĀHI 'ALEN-NĀSI

أَوْ

OZNAČAVANJE HARFOVA KOJI SU NAPISANI, ALI KOJI NE UTIČU NA ČITANJE KUR'ANA

Prema pravilima arapskog jezika na kojem je objavljen Kur'an neki harfovi se pišu, ali se ne čitaju, već se preko njih prelazi kao da ih nema. Ti harfovi mogu biti: elif, vāv i jā.

Harfovi preko kojih se prelazi i koji ne utiču na učenje Kur'ana označeni su u medinskom izdanju Kur'ana malom nulom (°) ili kružićem (°) koji se nalazi iznad njih.

Međutim, ako se mali kružić nalazi iznad elifa na kraju riječi iza koje dolazi harf sa vokalom tada se taj elif čita, ali samo prilikom stajanja kao dugi vokal Ā (أَا)

Primjeri:

وَمَا تُوا

VE MĀTŪ

كَفَرُوا

KEFERŪ

فَأُولَئِكَ

FE ULĀIKE

أ

PISANJE I ČITANJE DUGOG SAMOGLASNIKA Ā

U medinskom izdanju Kur'ana dugi samoglasnik Ā napisan je na nekoliko načina. Prvi način pisanja dugog smoglasnika Ā je da poslije harfa sa fethom (َ) dođe elif (ا) bez ikakvog znaka.

$$(DE) \quad دَ + ا = دَا \quad (D \bar{A})$$

Primjer:

يَدَاكَ	بِعَصَاكَ	رَاجِعُونَ	فَأَيْنَمَا
JEDĀKE	BI'ASĀKE	RĀDŽI'ŪN	FE EJNEMĀ

Kada se izgovara sam, dugi samoglasnik Ā tvori se od hemzeta s fethom (ْهَ) poslije kojeg dolazi elif (ا) bez ikakvog znaka.

$$(E) \quad هَ + ا = هَا \quad (\bar{A})$$

ءَايَةٌ ءَامَنَ ءَاتِيكُمْ ءَأَنْسَتْ

ĀJETUN

ĀMENE

ĀTĪKUM

ĀNESTU

Drugi način pisanja dugog samoglasnika Ā je da poslije harfa sa fethom (َ) dođe mala uspravna crta (').

$$(RA) \text{ رَ } + ' = \text{ رَ } (R\bar{A})$$

Primjer:

صَادِقِينَ أُولَئِكَ كِتَابَ أَبْصَارِهِمْ

EBSĀRIHIM

KITĀBE

ULĀIKE

SĀDIKĪN

Treći način pisanja dugog samoglasnika Ā u medinskom izdanju Kur'ana je da poslije harfa sa fethom (َ) dođe harf jā sa malom crtom (ي). Tada se dugi samoglasnik Ā čita isključivo sa harfom koji dolazi prije harfa jā sa malom crtom (ي).

(TA) تَی ' = ی' + تَ (TE)

Primjer:

مُوسَىٰ = MUSĀ, a ne MUSEJĀ

تَرَىٰ = TERĀ, a ne TEREJĀ

أُخْرَىٰ = UHRĀ, a ne UHREJĀ

إِلَىٰ = ILĀ, a ne ILEJĀ

عِيسَىٰ = ISĀ, a ne ISEJĀ

حُسْنَىٰ = HUSNĀ, a ne HUSNEJĀ

كُبْرَىٰ = KUBRĀ, a ne KUBREJĀ

أ

ČITANJE DUGOG SAMOGLASNIKA Ā U LĀM-ELIFU

Dugi samoglasnik Ā u LĀM-ELIFU (لا) piše se s hemzetom **unutar** LĀM-ELIFA (أ).

$$(LE) \quad \text{ل} + \text{أ} = \text{أ} \quad (LE\bar{A})$$

Primjer:

	
BIL-JEVMIL-ĀHIRI	INNE FĪ ZĀLIKE LEĀ JETEN-LLEKUM

S druge strane, kratki samoglasnik E u LĀM-ELIFU

(لَ) piše na vrhu elifa (لَ).

(LE) لَ + ا = لَ (LEE)

Primjer:

وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ

VE TEKATTA'AT BIHIMUL-ESBĀB

بِهِ الْأَرْضُ

BIHIL-ERDA

Za vježbu napiši kako se čitaju sljedeće riječi:

لَا يَتْلُو لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ

~

ZNAK ZA DUŽI IZGOVOR DUGIH SAMOGLASNIKA

Kada iznad dugih samoglasnika Ī, Ā i Ū dođe znak za duži izgovor ~ tada se ovi samoglasnici čitaju produženo od 4 do 6 puta.

(ŠĀ) شَا + ~ = شَا (ŠĀĀĀĀĀĀ)

Primjer:

مَنْ يَشَاءُ

MEN JEŠĀĀĀĀĀĀU

قَالُوا آمَنَّا

KĀLŪŪŪŪ ĀMENNĀ

قَائِمًا

KĀĀĀĀĀĀIMEN

الَّذِي أَطْعَمَهُمْ

ELLEZĪĪĪ AT'AMEHUM

أَنْظُرْ

ČITANJE AJETA KOJI POČINJU SA ELIFOM ZA SPAJANJE

Brojni ajeti u medinskom izdanju Kur'ana započinju sa elifom za spajanje (أ) tako da učaci koji ne poznaju dovoljno arapski jezik netačno čitaju ove ajete.

Postoje dvije vrste ajeta koji započinju sa elifom za spajanje:

1. Prva vrsta su ajeti koji započinju sa određenim članom (ال) odnosno sa pokaznim zamjenicama Ellezī (أَلَّذِي) i Elletī (أَلَّتِي) i njihovim varijantama. Počeci ovih ajeta čitaju se kao da je umjesto elifa za spajanje (أ) napisan elif sa fethom (ا).

Na početku ajeta:

أَلَّ čita se kao da piše اَلَّ

أَلَّذِي čita se kao da piše اَلَّذِي

أَلَّتِي čita se kao da piše اَلَّتِي

Primjer 1.:

الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى أَ لَا فُئْدَةٍ

Čita se kao da je napisano:

الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى أَ لَا فُئْدَةٍ

Primjer 2.:

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Čita se kao da je napisano:

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Primjer 3.:

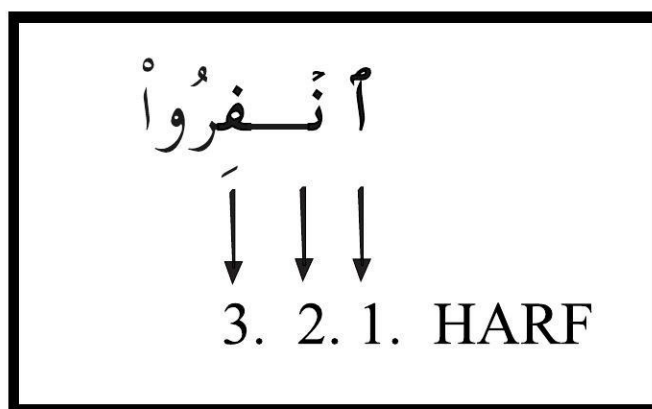
الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ

Čita se kao da je napisano:

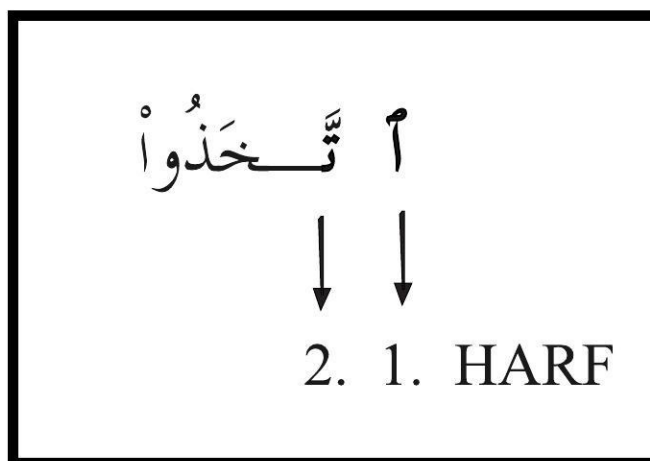
الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ

Druga vrsta su ajeti koji započinju nekim glagolskim oblikom, uglavnom imperativom. Oni se čitaju na takav način da se obrati pažnja na znak koji se nalazi na trećem harfu.

Način brojanja harfova od početka ajeta

Ukoliko se na harfu poslije elifa za spajanje (آ) nalazi tešdīd, tada se početak ajeta određuje na osnovu znaka koji je na drugom harfu.

I Način čitanja ajeta koji započinju elifom za spajanje

Ako je na trećem harfu kratki samoglasnik U (ـُ), tada se elif za spajanje (ل) s početka ajeta čita kao da je na njemu kratki samoglasnik U (ـُ).

Primjer 1.:

↓
أَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً

Na trećem harfu s početka ovog ajeta je kratki samoglasnik U (ـُ), pa se početak ovog ajeta čita kao da piše:

أَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً

Primjer 2.:

↓
أَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ

Na trećem harfu s početka ovog ajeta je kratki samoglasnik U (ـُ), pa se početak ovog ajeta čita kao da piše:

أَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ

II Način čitanja ajeta koji započinju elifom za spajanje

Ako je na trećem harfu kratki samoglasnik I (ـِ) ili kratki samoglasnik E (ـَ) tada se elif za spajanje (إِ) s početka ajeta čita kao da je na njemu kratki samoglasnik I (ـِ).

Primjer 1.:

أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

Na trećem harfu je kratki samoglasnik I (ـِ), pa se početak ajeta čita kao da piše:

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

Primjer 2.:

اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

Na trećem harfu s početka ovog ajeta je kratki samoglasnik E (ـَ), pa se početak ajeta čita kao da piše:

إِعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

ن

SPAJANJE RIJEČI KOJA ZAVRŠAVA TENVĪNOM SA RIJEČI KOJA POČINJE ELIFOM ZA SPAJANJE IZA KOJEG JE HARF SA SUKŪNOM, ODNOSNO TEŠDĪDOM

Riječ koja završava tenvīnom spaja se sa riječi koja počinje elifom za spajanje (اْ) iza kojeg je harf sa sukūnom (ؤ) ili tešdīdom (ة) tako što se između njih doda slog **NI** (نِ), a drugi dio tenvīna se ne čita.

PRIMJERI:

جَمِيعَ نِ اَلَّذِي čita se kao da piše: جَمِيعًا اَلَّذِي

يَوْمَهُ نِ اَلْحَقُّ čita se kao da piše: يَوْمَهُ اَلْحَقُّ

رَجُلُ نِ اَفْتَرَى čita se kao da piše: رَجُلًا اَفْتَرَى

Dakle, kada poslije tenvīna dođe sukūn ili tešdīd:

Umjesto اُ čita se اَنْ

Umjesto اُ čita se اُنْ

Umjesto اِ čita se اِنَّ

Primjer 1.:

أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ أُنْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ

čita se kao da je napisano:

أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ نِ أَنْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ

Primjer 2.:

فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ أَطْمَأَنَّ بِهِ

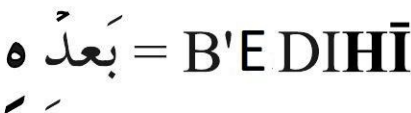
čita se kao da je napisano:

فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ نِ أَطْمَأَنَّ بِهِ

 DAMĪR

Damīr je zamjenica HU (هُ) ili HI (هِ) koja uvijek dolazi na kraju riječi. Može se čitati kratko ili dugo.

1. Damīr se izgovara dugo ako je ispred njega harf sa kratkim samoglasnikom E, I, ili U.

 = INNEHŪ
  = B'E DIHĪ

U medinskom izdanju Kur'ana damīr koji se izgovara dugo označen je sa malim harfom vāv (و) poslije HŪ, odnosno sa malim harfom jā (ي) poslije HĪ.

Primjer:

2. Damīr se izgovara kratko ako je ispred njega neki dugi samoglasnik Ā, Ī, Ū ili harf sa sukūnom. Kratki izgovor zamjenice damīr u medinskom izdanju Kur'ana nije ničim označen.

Primjer:

يَدَيْهِ = JEDEJHI مِنْهُ = MINHU

فِيهِ = FĪHI

فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيحُ

Dakle, u medinskom izdanju Kur'ana, damīr se čita kratko ako nema nikakvih znakova poslije njega, odnosno, čita se dugo ako je označen malim harfovima vāv (و) ili jā (ي).

ه , لا , ج , صلى , قلى , س

ZNAKOVI ZA ZASTAJANJE

U medinskom izdanju Kur'ana postoji nekoliko znakova koji označavaju da li se na nekom mjestu treba ili ne treba zastati, odnosno da li je bolje stati i predahnuti, ili je bolje na tom mjestu ne zastajati. Ti znakovi su mali harfovi napisani iznad kur'anskih riječi. Ima ih sedam. To su:

ه i لا , ج , صلى , قلى , س , ه

ه - Znak za obavezno zastajanje

Učać Kur'ana obavezan je stati kada dođe do riječi iznad koje je ovaj znak (يَسْمَعُونَ) jer se na tom mjestu smisao i značenje teksta upotpunjuju i završavaju.

Primjer:

إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتَى يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ

لا — Znak za zabranjeno zastajanje

Zabranjeno je zastajanje na riječi iznad koje je ovaj znak jer bi se na taj način iskrivilo značenje teksta i njegov smisao. Ukoliko učenik bude prisiljen da zastane na riječi iznad koje je ovaj znak, dužan je vratiti se nazad i proučiti dio teksta ispred riječi iznad koje je ovaj znak i tu riječ.

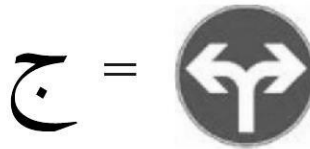

Primjer:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَا أُنْزِلَ رُبُّكُمْ قَالُوا أَسَاطِيرُ

ج - Znak da je dozvoljeno i zastati i preći

Ovaj znak označava da je zastajanje na riječi iznad koje se nalazi kao i prelazak preko nje ispravan. Znači, učaju Kur'ana ostavljeno je da izabere hoće li zastati na riječi iznad koje se nalazi ovaj znak ili će nastaviti učenje. Šta god izabere neće doći do poremećaja značenja i smisla teksta.

Primjer:

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ

صلى - Znak da je bolje preći nego stati

Ovaj znak iznad riječi u Kur'anu označava da učaj može zastati na toj riječi, ali je bolje da nastavi sa učenjem Kur'ana. Ako učaj predahne na riječi iznad koje je ovaj znak nije dužan da se vraća i ponavlja proučeni tekst.

Primjer:

وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ

أَثْنَى عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ ^ط لَئِنْ أَقَمْتُمْ

الصَّلَاةَ وَءَاتَيْتُمُ الزَّكَاةَ.

قلی - Znak da je bolje stati nego preći

Ovaj znak iznad riječi u kur'anskom tekstu označava da učenik može nastaviti učenje, ali je preče da zastane i predahne.

Primjer:

وَإِذَا تَوَلَّى سَعَى فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ
الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ ۚ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ.

س - Znak za zastajanje bez uzimanja daha

Znak za zastajanje bez uzimanja daha naziva se *sekta*. *Sekta* označava da se na riječi iznad koje se nalazi treba kratko zastati bez uzimanja daha.

Primjer:

قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ
الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ.

Sekta se u Kur'anu pojavljuje na četiri mjesta.

❖ Tri tačke koje dolaze jedne uz druge

Ovaj znak označava da ako se zastane kod prve tri tačke da ne treba stajati kod druge tri tačke, i obrnuto, ako se ne zastane kod prve tri tačke potrebno je zastati kod druge tri.

Primjer:

ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ.

ن

IKLĀB

Kada dođu nūn sa sukunom (نْ) ili tenvīn (ـِ) ispred harfa

bā (ب) čitaju se kao harf mīm (م). Ovo pravilo naziva se iklāb.

نْ ili tenvīn (ـِ) ispred ب čita se kao م
نْ se pretvara u م

Primjeri:

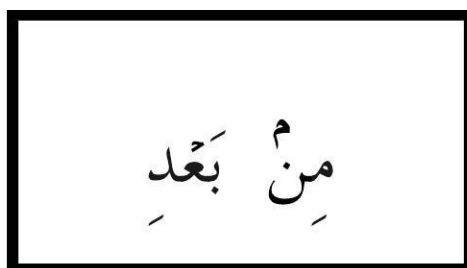
مِمَّ بَعْدِ čita se kao da je napisano مِنْ بَعْدِ

وَأَقَعُ مَبِهِمْ čita se kao da je napisano وَأَقَعُ بِهِمْ

U medinskom izdanju Kur'ana iklāb je označen:

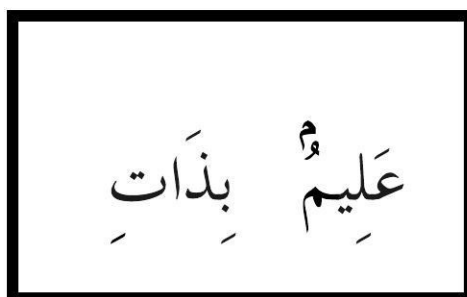
- a) sa malim harfom mīm (م) koje se umjesto sukūna nalazi iznad harfa nūn (ن).

Primjer:

- b) sa malim harfom mīm (م) umjesto drugog znaka u tenvīnu.

Primjer:

RAZLIKA IZMEĐU OZNAČAVANJA IKLĀBA I ZNAKA ZA OBAVEZNO STAJANJE

U prethodne dvije lekcije naučili smo da se iklāb označava malim harfom mīm koje se umjesto sukūna nalazi iznad harfa nūn(نْ), te da je znak za obavezno zaustavljanje također mali harf mīm iznad riječi (يَسْمَعُونَ).

Razlika između označavanja iklāba i znaka za obavezno stajanje istaknuta je različitim pisanjem malog harfa mīm. Iklāb se označava malim harfom mīm sa dugim vertikalnim završetkom(م), dok se znak za obavezno stajanje označava malim harfom mīm sa kratkim vodoravnim završetkom(م).

ZNAK ZA IKLĀB —————→ م

ZNAK ZA OBAVEZNO ZASTAJANJE → م

Primjer:

Iklāb

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ
غَفُورٌ رَحِيمٌ.

Znak za obavezno stajanje

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ
الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ.

مِنْ رَبِّهِمْ

IDGĀMUN BILĀ GUNNEH

Idgāmun bilā gunneh nastaje kada harf nūn sa sukūnom (نٌ) ili tenvīn dođu ispred harfova lām (ل) i rā (ر). Tada se nūn sa sukūnom (نٌ) i drugi dio tenvīna uklapaju u harf lām (ل) i rā (ر) koji se čitaju kao da je na njima tešdīd (ٌ).

مِنْ رَبِّ se čita kao da je napisano مَرَّبٌ
مُصَدِّقًا لِّمَا se čita kao da je napisano مُصَدِّقٌ لِّمَا

U medinskom izdanju Kur'ana idgāmun bilā gunneh označen je tako što se harf nūn (ن) piše bez sukūna, a harfovi lām (ل) i rā (ر) napisani su sa tešdīdom (ٌ). Znakovi tenvīna malo su rastavljeni (َّ), a harf nakon tenvīna napisan je sa tešdīdom.

Primjeri:

هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ مِنْ رُسُلِهِ
لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ

قُلْ لَّنْ

IDGĀMU MISLEJN

Idgāmu mislejn znači uklapanje istih harfova. Kada u kur'anskom tekstu dođu dva ista harfa jedan do drugog tako da je na prvom od njih sukūn, tada se prvi harf neće čitati, a drugi će se čitati kao da je na njemu tešdīd.

Primjer:

أَنْ أَضْرِبَ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ

čita se kao da je napisano:

أَنْ أَضْرِبُ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ

U medinskom izdanju Kur'ana idgāmu mislejn je označen tako što na prvom harfu nema nikavih oznaka, a drugi harf je napisan sa tešdīdom.

Primjer:

فَهَلْ لَّنَا مِنْ شُفَعَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا

لَهُمْ مِنْ

IDGĀMU MISLEJN ME'AL GUNNEH

Idgāmu mislejn me'al gunneh znači uklapanje istog harfa sa izgovorom kroz nos. Harf koji se uklapa jedan u drugi, a izgovara se kroz nos je harf mīm (م). Dakle, kada u kur'anskom tekstu dođe harf mīm sa sukūnom ispred drugog harfa mīm tada se oni uklapaju jedan u drugi i čitaju kroz nos.

Primjer:

إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

čita se kao da je napisano:

إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

U medinskom izdanju Kur'ana idgāmu mislejn me'al gunneh je označen isto kao i idgāmu mislejn: na prvom harfu nema nikavih oznaka, a drugi harf napisan je sa tešdīdom.

مَنْ يَعْمَلْ

IDGĀMU MA'AL GUNNEH

Idgamu me'al gunneh nastaje kada harf nūn sa sukūnom (نْ) ili tenvīn dođu ispred harfova jā (ي), mīm (م), nūn (ن) i vāv (و). Tada se nūn sa sukūnom ili drugi dio tenvīna uklapaju u navedene harfove i izgovaraju kroz nos.

Primjer:

أَنْ يُؤْتَى أَحَدٌ مِّثْلَ أَنْ يُؤْتَى أَحَدٌ مِّثْلَ čita se kao da je piše:

U medinskom izdanju Kur'ana Idgāmu me'al gunneh je označen tako što na harfu nūn (نْ) koje dolazi prije nema nikakvih oznaka, dok su znakovi tenvīna malo rastavljeni (ً)

Harfovi koji dolaze poslije njih pišu se na dva načina:

- a) nūn (نْ) i mīm (م) napisani su sa tešdidom
- b) vāv (و) i jā (ي) pišu se bez ikakvih dodataka

Primjer:

وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا مَنْ يُنِيبُ

مِنْ قَبْلِهِمْ

IHFĀ

Ihfā nastaje kada harf nūn sa sukūnom (نْ) ili tenvīn (ـِ) dođu ispred sljedećih harfova:

sād (ص), dād (ض), tā (ت), zā (ز), sīn (س), šīn (ش), tā (ط),
zā (ظ), fā (ف), qāf (ق), dāl (د), zāl (ذ), sā (ث), džīm (ج), kāf (ك).

Nūn sa sukūnom (نْ) ili drugi dio tenvīna tada se izgovaraju kroz nos.

Primjer:

مِنْ قَبْلُ عَذَابٌ شَدِيدٌ إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

U medinskom izdanju Kur'ana ihfā je označen tako što na harfu nūn (نْ) nema nikakvih oznaka, dok su znakovi tenvīna malo rastavljeni (ٓ).

Primjer:

لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فِتْنَةٌ تُقَاتِلُ

لَكُمْ بِهِ

IHFĀUN ŠEFEVIJJUN

Ihfāun šefevijjun nastaje kada harf mīm sa sukūnom (م) dođe ispred harfa bā (ب). Harf mīm (م) tada se izgovara kroz nos uklapajući se u harf bā (ب).

Primjer:

وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ يَأْمُرُكُمْ بِهِ

U medinskom izdanju Kur'ana ihfāun šefevijjun je označen tako što na harfu mīm (م) nema nikakvih oznaka.

Primjer:

ءَامَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَلَنْبَلُوكُمْ بِشَيْءٍ

عَبَدْتُمْ

IDGĀMU MUTEDŽĀNISEJN

Idgāmu mutedžānisejn znači uklapanje srodnih harfova. Srodni harfovi uklapaju su tako što se prvi harf na kojem je sukūn ne čita, a drugi, koji dolazi poslije njega, izgovara se kao da je na njemu tešdīd.

Postoje tri grupe srodnih harfova.

To su:

1. **ط i ت, د** Kada jedan od ovih harfova dođe prije drugog uklapa se u njega. Svi harfovi iz ove grupe uklapaju se jedan u drugi, s tim da je uklapanje harfa (ط) u harf (ت) nepotpuno.

Primjer 1.:

فَهَلْ وَجِئْتُمْ čita se kao da je napisano: فَهَلْ وَجَدْتُمْ

Primjer 2.:

أَتَقَلَّدَعُوا اللَّهَ čita se kao da je napisano: أَتَقَلَّتْ دَعَا اللَّهَ

2. **ظ i ث , ذ** Svi harfovi iz ove grupe uklapaju se jedan u drugi.

Primjer:

يَلْهَذَا لِكَ čita se kao da je napisano: يَلْهَتْ ذَالِكَ

3. **م i ب** Iz ove grupe samo se harf bā (ب) sa sukūnom uklapa u harf mīm (م) kada dođe prije njega.

Primjer:

يَا بُنَيَّ أَرَكَبْ مَعَنَا

čita se kao da je napisano:

يَا بُنَيَّ أَرَكَمَعَنَا

U medinskom izdanju Kur'ana idgāmu mutedžānisejn označen je tako što na prvom harfu nema nikavih oznaka, a drugi harf je napisan sa tešdīdom.

Primjer:

إِذْ أَيْدِيكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ

قُلْ رَبِّ

IDGĀMU MUTEKĀRIBEJN

Idgāmu mutekāribajn je uklapanje približno sličnih harfova. Približno slični harfovi uklapaju su tako što se prvi harf ne čita, a drugi se izgovara kao da je na njemu tešdīd.

Postoje dvije grupe približno sličnih harfova. To su:

1. **ق i ك** Iz ove grupe samo se harf qāf (ق) uklapa u harf kāf (ك).

Primjer:

أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ čita se kao da je napisano: أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ

2. **ل i ر** Iz ove grupe samo se harf lām (ل) uklapa u harf rā (ر).

Primjer:

وَقُرْبٍ čita se kao da je napisano: وَقُرْبٍ

U medinskom izdanju Kur'ana idgāmu mutekāribajn označen je tako što na prvom harfu nema nikavih oznaka, a drugi harf je napisan sa tešdīdom.

Primjer:

بَل رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ ۖ وَقُل رَّبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ

صِدْقٍ

UPOTREBA HARFA JĀ (ا)

U medinskom izdanju Kur'ana mali harf jā (ا) napisan odvojen od riječi, ili iznad riječi koristi se da bi se označio dugi samoglasnik Ī i kao harf jā (ا) koje se čita u sklopu riječi.

Ranije smo naučili da se malim harfom jā (ا) označava lična zamjenica HI (damīr) kada se čita kao dugo Ī. Međutim, osim damīra, ponekad se mali harf jā (ا) koristi da bi se označio izgovor dugog samoglasnika Ī u drugim riječima. Uglavnom su to riječi u kojima dva harfa jā (ا) dolaze jedan do drugog.

Primjer:

رَبِّ اَلَّذِى يُحْيِىْ وَيُمِيتُ
وَيَقْتُلُوْنَ النَّبِيِّنَ بِغَيْرِ اَلْحَقِّ

Ponekad su i neke druge riječi napisane sa malim harfom jā.

Primjer:

إِبْرَاهِيمُ إِيْلَافِهِمْ

Mali harf jā (ي) koristi se u medinskom izdanju Kur'ana i za pisanje harfova koji su u Osmanovom mushafu izostavljeni, a koji se prilikom učenja Kur'ana izgovaraju.

Primjer:

إِنَّ وَلِيِّ اللَّهِ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ

SEDŽDEI-TILĀVET

Sedždei-tilavet je sedžda koju je mustehabb učiniti kada se prouči ajet sa znakom sedžde.

Sedždei-tilāvet se sastoji od jedne sedžde na kojoj se uči tri puta *Subhane rabbijel-'ala*.

Tri su vizuelana znaka u medinskom izdanju Kur'ana koji učača Kur'ana upozoravaju da treba učiniti sedždu:

- Znak na kraju ajeta

- Znak pored ajeta

—————Prava crta iznad riječi sedžda u ajetu

Primjer:

﴿٤٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ

لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيُسَبِّحُونَهُ وَلَهُ يَسْجُدُونَ ﴿٤٦﴾

U medinskom izdanju Kur'ana nalazi se petnaest ajeta sa znakom sedžde.

Za sedždu tilaveta nema uvjeta kao za namaz (abdest, okretanje prema kibli, oblačenje odjeće za namaz, itd.)

Sedžda tilavet van namaza za onoga ko uči Kur'an:

Proučimo tekbir, padnemo na sedždu, proučimo tri puta subhane rabbijel e'ala i dovu i vratimo se sa sedžde.

Dova koja se može proučiti na sedždi tilaveta:

سَجَّدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ بِحَوْلِهِ
وَقُوَّتِهِ، فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

„Moje lice čini sedždu svome Stvoritelju koji mu je svojom moći i snagom vid i sluh uklesao, pa neka je Blagoslovljen Allah, najbolji Stvaraoc.“

Sedžda tilavet u toku namaza za onoga ko uči Kur'an:

Proučimo tekbir, padnemo na sedždu, proučimo tri puta subhane rabbijel e'ala i dovu, proučimo tekbir i vratimo se sa sedžde na kijam da možemo dalje učiti Kur'an ili da možemo otići na ruku'.

Sedžda tilavet za onoga ko sluša učenje Kur'ana u namazu ili van namaza:

Ako učaj Kur'ana kojeg slušamo učini sedždu tilavet onda ćemo i mi učiniti.
Ako učaj Kur'ana kojeg slušamo ne učini sedždu tilavet onda je ni mi nećemo učiniti.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بِنِعْمَتِهِ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ

Hvala Allahu, s čijim blagodatima se upotpunjuju dobra djela.